

SERXWEBÛN

JI SERXWEBÛN Û AZADIYÊ BI RÛMETTIR TIŞTEK NÎNE

Sal: 30 / Hejmar 352 / Nisan 2011

ÖZGÜRLÜĞE KADAR DİRENİŞ

Demokratik ulus bloğu Türkiye'nin
yeniden yapılanmasına
bir müdaheledir

● Kuşkusuz Türk devleti ve AKP 12 Haziran sonrası bir tasfiye harekatı planlamaktadır. Eğer demokrasi güçleri önmüzdeki süreci iyi değerlendirirlerse bunun önüne geçebilirler. Tabii bununla birlikte demokrasi güçlerinin seçim ve anayasa konusunda önemli bir çalışma ve mücadele içinde olmaları yanında, AKP'nin dayatması karşısında güçlü bir savaşa hazırlamları da gerekmektedir. Çünkü AKP tasfiye politikasını dattığında ancak buna karşı güçlü bir direniş, güçlü bir halk savaşı yürütürse bu politikalar boşça çıkarılabilir.

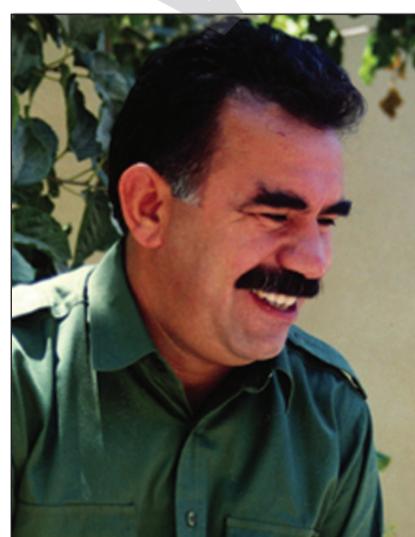
sayfa 2'de

Kadının açık mezarı: AİLE

● Ataerkil aile, üzerinde en fazla tartışma yürütülmesi gereken kurumlardan biridir. Kaynağı devlet kuruluşundan çok önceki tarihlere dayanan bu kurum, gerçekçi analizlere tabi tutulursa şayet, devlet, toplum, kadın, erkek, kültür ve ahlak ogluları dağa sağılıklı çözümlenebilir ve anlaşılır kılınabilir. Ataerkil aile ile iktidarın başlangıç tarihi aynı sürece tekabül etmektedir. Burada iki olsunun birbirini koşullandığı görüyoruz. Demek ki ilk iktidar bıçımı erkeğin kadın üzerinde kurduğu iktidar bıçimidir...

sayfa 7'de

ÖNCÜLÜK ROLÜNE CİDDİ YAKLAŞIMALI

ABDULLAH ÖCALAN

● KCK yaptığı açıklamaya savunma pozisyonunu 15 Haziran'a kadar uzattığını deklare etmiş. Halkımız şunu bilmelidir 15 Haziran'dan sonra herhangi bir erteleme ya da uzatma durumu sözkonusu olmayacaktır. Bu nettir. 15 Haziran son tarihtir. KCK'nin yaptığı açıklamalardan da böyle anlaşıyor. 15 Haziran'a kadar çözüm gelişmezse büyük bir savaş gelecektir. Sürecin nasıl gelişeceğini burada yaptığım görüşmeler belirleye-

cektir. Büyük ihtimale 15 Haziran'a kadar görüşmelerim olacak. Bu yapacağım görüşmelerden sonra hükümetin demokratik çözüm yönünde adım atarsa, müzakere süreci başlamış olacak ve bu şekilde bir çözüm yoluna girmiş olacağız. Bu seçimlerden sonra AKP'nin anayasal bir çözüme, bu yeni anayasa kapsamında çözüme gitme ihtiyali var, umarım öyle olur. Ama tersi olursa benim yapacağım bir şey kalmaz.

sayfa 12'de

İÇİNDEKİLER

Demokratik ulusal gelişimde
toplumsal hakikat ve
tarihsel arka planı
8'de

Kapitalizm devlet ve iktidar
15'te

Karadeniz'in dalgasında
21'de

Gülüşün asılı Çarçella şafağında
23'te

DEMOKRATİK ULUS BLOĞU TÜRKİYE'NİN YENİDEN YAPILANMASINA BİR MÜDAHALEDİR

Ortadoğu'da halkın otoriter rejimlere karşı ayaklanması yeni bir siyasal durum ortaya çıkmıştır. Tunus'ta ve Mısır'da diktatörler devrilmiştir. Mısır'da Hüsnü Mübarek rejiminin devrilmesi ve giderek etkisinin tümüyle silinmesi Mısır'da halkın demokratik iradesinin ileride daha da gelişebileceğinin kanıtıdır. Her ne kadar ABD ordu eliyle Mısır'da yumuşak geçiş yapmış ve kendine bağlı siyasal rejim kurmanın yolunu açmışsa da, ortaya çıkan yeni halk ruhu Mısır'daki siyasal durumu her zaman etkileyeciktir. Mısır'da demokratik güçlerin etkisinin artması sadece Mısır'ı değil, bütün Arap dünyasını etkileyecektir. Bunu şimdiden söylemek gerekmektedir. Hakeza Tunus'ta da halkın demokratik iradesinin giderek güçleneceğini söylemek gerekmektedir.

Ancak ABD'nin Libya müdahalesi halkın demokratik iradesinin gelişmesini frenleyen bir etki yapacaktır. ADB, Libya'da yaratacağı rejimle Ortadoğu'daki işbirlikçilerini güçlendirme, kendi siyasi etkisini artırma hesabı içindedir. Libya'da kendine bağlı bir rejim kurduğunda bu aynı zamanda Mısır'ı da Tunus'u da daha fazla kontrol edecek siyasal bir pozisyonu gelecektir. Zaten Libya'ya müdahale etmesinin nedeni budur. Yoksa Libya'da öyle isyancılar var olduğu, halk hareketinin var olduğu gerçeği doğru değildir. Eğer Libya'da güçlü bir halk hareketi olsaydı şimdije kadar Libya'daki Kaddafi güçleri yenilgiye uğratılabılsırdı, muhalifler hakim olabilirdi. Ama muhaliflerin demokratik ve halkın karakteri bulunmadığından tüm dış desteğe rağmen Kaddafi güçleri karşısında başarısız kalmışlardır. Ama ABD ve Avrupa Kaddafi'yi devirmekte, orada kendilerine bağlı bir işbirlikçi rejim kurmakta israrlıdırlar.

Libya'da Kaddafi güçleri direnecektir. Bu direniş belki ABD'nin ve Batı'nın Libya'da hakimiyet kurmasını engellemeyecektir, ama ABD de kurulacak yeni işbirlikçi rejimin de Libya'da iktidarı rahat sürdürmesini zorlaştıracaktır. Libya'daki mevcut direnişin ileride Libya'daki siyasal mücadele içinde etkileri mutlaka görülecektir.

ABD bu süreci kendi kontrolünde geliştirmek istemektedir

Kuşkusuz Ortadoğu'daki halk hareketleri, Ortadoğu halkın zulme ve baskiya karşı demokratik direnişi olmaktadır. Bu ülkelerde ortaya çıkan halk hareketlerini baştan ABD'nin yönlendirdiği, örgütlediği gibi değerlendirmeler doğru değildir. Ancak ABD'nin mevcut iktidarların yerine ılımlı işbirlikçi siyasal İslami geçirerek bunlar eliyle Ortadoğu'daki hakimiyetini yürütmem istedigi bilinmektedir. ABD'nin önumzdeki 30-40 yıl açısından böyle işbirlikçi İslami rejimleri öngördüğünü söylemek gerekmektedir. Çünkü artık klasik iktidarların halkın yanında hiçbir meşruiyeti kalmadığı gibi, ABD'nin bölgelerde hakimiyetine destek sağlayacak özelliklere de sahip değildir. ABD mevcut işbirlikçi rejimlerle bölgede varlığını sürdür-

meyeceğini görmüştür. Bu açıdan ABD tarafından terk edileceklerdir.

ABD bu süreci kendi kontrolünde geliştirmek istemektedir. Yemen ve Bahreyn gibi bazı yelerde kendine en fazla bağlı olan rejimlerin sosyal tabanı ve meşruiyeti de kalmamıştır. Eğer Yemen ve Bahreyn'de ABD desteği olmasaydı halkın tepkileri karşısında o rejimler kısa sürede yıkılabilirdi. Ama ABD Mısır ve Tunus'taki gelişmelerden sonra oradaki işbirlikçilerini muhalifler karşısında koruyarak, ama zaman içinde dönüştürecek bir strateji izlemektedir. Çünkü mevcut iktidarlar devrildiğinde İran'a yakın rejimlerin iktidarı olacağı görülmektedir. ABD kısa vadede İran'ın bu hamlelerini boşça çıkarmak, ama orta vadede buralarda yumuşak bir geçiş sağlayacak, uzun vade de yeni işbirlikçilerini hakim kılmak isteyecektir. ABD her ne kadar bölgeyi kendi kontrolünde dizayn etmeye çalışsa da ortaya çıkan halk gerçeğini giderek kontrol edemeyecektir. Bu da aslında Ortadoğu'da halkın iradesinin giderek dış güçler karşısında daha güçlü durmasını beraberinde getirecektir.

Ortadoğu'da şu anda en sıcak ülke Suriye'dir. Suriye de yönetim tarzı olarak diğer otoriter ülkelerden farklı değildir. Suriye rejimi de soğuk savaş döneminde kapitalist sistemle reel sosyalizm arasındaki çekişme sürecinin rejimiymi. Bir dönemler Kurt Halk Önderi'nin de kaldığı ülkeydi. O dönemde biraz daha Kurt özgürlük hareketiyle yakın durması, emperyalist güçlere karşı mücadele eden hareketlere destek vermesi, yine İsrail-Filistin çatışmasında Filistin'i destekleyen bir ülke olması nedeniyle kendini iktidarda tu-

tuyordu. Ancak Kurt Halk Önderi'nin Suriye'den çıkış ve esaretinden sonra Suriye otoriter rejimi bu defa da Türkiye ve İran desteğiyle iktidarı sürdürmeye esas aldı. Özellikle de Türkiye ile ilişkilerini geliştirirse kendini ayakta tutacağının düşündü. Bu defa da Türkiye'ye dayanarak bu otoriter karakterini devam etti. Hem Suriye halkı üzerinde hem de Kurt halkı üzerinde otoriter ve baskıcı rejimini sürdürdü. Ancak gelinen aşamada görülmektedir ki Türkiye desteğiyle kendi iktidarı sundurmak mümkün değildir.

Türkiye'nin ipiyle kuyuya inilemeyeceğini herhalde Suriye rejimi şimdi daha iyi görmüştür. Türkiye ile ilişkileri sonucu demokratik adımları atmaya, yapılması gereken reformları gerçekleştirmeyerek kendi sonunu hazırlamıştır. Mevcut durumda kimi yumuşamalar yaparak iktidarı sürdürmek istese de artık bunun yetmeyeceği görülmektedir. Çünkü dün'e kadar kendisi destekleyen Türkiye artık ikili oy namaktadır. Bir taraftan son yıllarda var olan Suriye ilişkilerini sürdürmeye çalışmaktadır, ama diğer taraftan Suriye'de yeni kurulacak rejim üzerinde etkili olmak için çalışmalarını sürdürmektedir. Çünkü Suriye'de sunni bir rejimin gelme ihtimali yüksektir. Türkiye de sunni bir devlet olarak aslında sadece Suriye'de değil, bölgelerde sunni ülkelerle ilişkilerini geliştirmeye, bu ülkeler üzerinde etkinlik kurmaya çalışmaktadır. Mevcut durumda Türkiye hala rengini belli etmese bile esas olarak Esad'ı bırakıp muhalif rejimlerle bir olacıği şimdiden anlaşılmıştır.

Suriye rejimi aslında demokratı güçleri ve Kurtlerle bir olarak kendisini kurtarabilirdi. Ancak bu konuda da elini çabuk tutmadı. Türkiye'nin des-

teğileyi, yine İran'ın desteğiyle demokratı güçleri ve Kurtlerle bir şey vermeden kendini yaşatabileceğini sandı. Bu durum aslında Türk devletinin mevcut rejime oynadığı bir oyun oldu. Türk devleti Suriye'de Kurtlerin etkin olmasını istememektedir. Bu açıdan da Suriye'nin Kurtlerin demokratik taleplerini karşılayarak ve demokratı güçleriyle ilişkili içinde reformlar yaparak kendini dönüştürmesinin önünde engel olmuştur.

Suriye Türkiye ve İran'ın desteğiyle iktidarı sundüremez

Türkiye ilk önce Esad rejiminin zayıflayarak varlığını sürdürmesini istemektedir. Bu nedenle Esad'a muhaliflere bazı tavizler ver ve kendini yaşıat denmektedir. Kendisini böyle yaşatacağı biçiminde telkinlerde bulunmaktadır. Böylelikle Esad'ın Kurtlerle ilişkili içinde demokratı güçleriyle birlikte demokratikleşme adımları atmasını önleyerek güçlenmesini engelliyor. Daha sonra zayıflamış bu Esad rejiminin yıkılıp Müslüman Kardeşlerin hakim olduğu bir Suriye'nin ortaya çıkacağını düşünüyor. Dolayısıyla Türkiye Esad'a "bazi haklarında vazgeç, muhaliflerle uzlaş" derken Suriye'yi demokratikleştir, kendini uzun vadede ayakta tut yaklaşımı göstermiyor. Esad'ı ilk önce geriletmek ve daha sonra da Sunni ağırlıklı muhaliflerin hakim olmasını istemektedir. Türkiye'nin esas amacı, Kurtlerin hak elde etmeden iktidarı değiştirmesidir. Esad iktidarının yerine Kurtler üzerinde otoritesini sürdürmeye çalışacak, Kurtlere hak tanımayacak Sunni bir rejimin var olma-

sını sağlamaya çalışmaktadır.

Esad rejimi Türkiye'nin politikasını gördüğü gibi, bundan sonra yapacağı reformlar ya da adımlarla kendisini kurtarması zor gözükmektedir. Adım atmayaarak toplumsal tepkiyi ve çatışmayı derinleştirmiştir, bu da ayakları altındaki meşruyet zeminin tümden ortadan kalkmasını beraberinde getirmiştir. Bu açıdan gelinen aşamada artık Esad rejiminin ayakta kalması ya belirttiğim gibi ilk önce zayıflatılmış daha sonra iktidarin İhvân-ı Müslîmîne teslim edilecek bir geçiş süreci biçimde bir süreliğine uzatılmasıyla ya da dış güçlere teslim olarak iktidarı sürdürmesiyle mümkünür. Dolayısıyla Kurt halkı başta olmak üzere demokratı güçlerinin sürece belirli bir ortaklaşa içinde bir Demokratik Ulus anlayışıyla müdahale edip Kurt sorunun çözümü ve Suriye'nin demokratikleşmesi teme-linde hamle yapmaları gerekmektedir. Bunu yapmadıkları takdirde bir yumuşak geçiş biçimde, hem de bunu Esad'a yaptırarak, bir nevi Esad'ın ipini Esad'a çektierek Suriye Türkiye ile ilişkî içindeki İhvân-ı Müslîmî'ne teslim edilecektir. Türkiye'nin planı budur. Ancak Fransa öncülüğünde Esad'ın tamamen teslim alınıp ABD'nin politikalarının bir parçası olacak bir Suriye yaratma seçeneği de gündemdedir. ABD de Suriye'deki rejimin değişmesini istiyor. AKP aslında bu iki planın da içinde olmak istemektedir. Böylece Kurtlerin güç olmasını ve yeni oluşacak Suriye'de kazanımlar elde etmesini engellemeye çalışmaktadır.

Bu süreçte İran da Suriye'nin yıkılmasını istemiyor. Türkiye farklı biçimde Suriye'yi oyuna getirirken, İran da Suriye'yi cesaretlendirerek ayakta tutmaya çalışmaktadır. Ancak Suriye'nin İran desteğiyle ayakta durması zor görünüyor. Bu açıdan Esad'ın dayandığı dış destekler Esad'ın iktidarda durmasını sağlanamayacak, aksine iktidarı daha da zayıflaması, giderek kaybetmesiyle sonuçlanacaktır. Esad rejimi Türkiye ve İran'a dayanarak demokratikleşme adımları atmadığı için, Kurtlerle ittifak temeline yeni bir Suriye oluşturma hamlesini, planını köklü biçimde yapmadığı için gelinen aşamada artık bu şansını da büyük oranda kaybetmiş bulunmaktadır. Ancak Suriye rejiminin radikal değişimini ABD ve İsrail'in de çıkarına görmeyeceği söyleyebilir. Bu açıdan Esad'ın teslim olup Suriye'de iktidarda kalma seçeneğini de göz ardı etmemek gerekiyor.

Kuşkusuz Esad rejiminin yıkılması ya da Batı'ya teslim olarak yeni bir politik yaklaşım içine girmesi İran'ı da sıkıştıracaktır. Bu sene olmasa da önumzdeki yıldan itibaren İran'da da sorunlar baş gösterecektir. Her ne kadar İran halk hareketlerinde şii'lerin ayaklanması ve etkili hale gelmesini kendisi için bir nefes borusu haline getirmeye çalışsa da, bu kısa vadede kendisi açısından belirli yararlar ve imkanlar sağlasa da uzun vadede İran rejimini ayakta tutmaya yetmeyecektir. Çünkü şii'lerin bulunduğu ülkede zaman içinde şii'lerin de sistem içine alınarak Arap siyasetinin parçası haline getirilmeleri

"Kuşkusuz Ortadoğu'daki halk hareketleri, Ortadoğu halkın zulme ve baskiya karşı demokratik direnişi olmaktadır. Bu ülkelerde ortaya çıkan halk hareketlerini baştan ABD'nin yönlendirdiği, örgütlediği gibi değerlendirmeler doğru değildir. Ancak ABD'nin mevcut iktidarların yerine ılımlı işbirlikçi siyasal İslami geçirerek bunlar eliyle Ortadoğu'daki hakimiyetini yürütmem istedigi bilinmektedir. ABD'nin önumzdeki 30-40 yıl açısından böyle işbirlikçi İslami rejimleri öngördüğünü söylemek gerekmektedir"

“Güney Kürtistan’ı birebir Tunus’a, Mısır’a ve Suriye’ye benzeterek sonuç alınacağı sanılmaktadır. Böylelikle iktidar gücünün ele geçirileceği düşünülmektedir. Ancak gelinen aşamada bu tür yaklaşımlarla Güney Kürtistan’daki demokratik bir gelişmeyi güçlendirmek ve derinleştirmek zordur. Çünkü mevcut durumda toplumsal tabanı fazla geliştirememektedir. Daha çok Soran-Behdinan çelişkisi üzerinden Soran alanının bazı yerlerinde kendisini etkili kılmaktadır”

beklenmektedir. Kuşkusuz mevcut durumda hala Ortadoğu’da ciddi karışıklıklar olduğundan dolayı İran'a doğrudan bir müdahale olması söz konusu değildir. Hatta İran rejimini yıkacak dolaylı bir müdahale de şuna da çok etkili olamayacaktır. Bu açıdan İran'ın Ortadoğu'nun bu karışık ortamında bir yılı daha kotardığını söyleyebiliriz. Zaten İran'ın karakterinde en önemli özellik de Ortadoğu'nun istikrarsızlığını, karışıklığını kendi yaşamını uzatması konusunda değerlendirmesidir.

Güney Kürtistan'daki durum

Ortadoğu'daki halk hareketleri ya da halkın mevcut otoriter rejimlere karşı direnişi Güney Kürtistan'a da sıçramıştır. Çünkü Güney Kürtistan'daki KDP, YNK iktidarlarının diğer Ortadoğu iktidarlarından farkı yoktur. Zaten aynı mektepte yetişmişlerdir; aynı siyaset anlayışına sahiplerdir. Bu açıdan toplum kendisi açısından bu siyasi güçleri yük olarak görmektedir. Ancak Kürtistan'daki durum biraz daha farklıdır. Çünkü Kürtlerin hala Araplarla sorunu var, bölge ülkeleriyle sorunu var. Bu durum mevcut KDP ve YNK iktidarının meşruyetinin sürmesini sağlamaktadır. Bugün eğer bu protestolar karşısında KDP ve YNK iktidarı sarsılmıyor ve kendi gücünü koruyorsa hala belirli düzeyde meşruyet zemininin bulunmasındadır. Ancak Güney Kürtistan'da da halk giderek kendi örgütlü gücünün ve topluma dayalı demokrasinin Güney'deki kazanımları koruyacak esas gelişme olacağını görebek, böyle bir programa sahip olarak KDP ve YNK'yi tümden etkisizleştirebilir. Önemli olan muhaliflerin sadece Kürtistan'ın iç sorunlarına değil, dış sorunlarına da en iyi çözümü kendilerinin bulacaklarını, kendilerinin halka dayanarak her türlü tehlkiye karşı siyasi irade haline geleceklerini ortaya koyabilmeleridir. Bu giderek KDP ve YNK'nin meşruyetini zayıflatacak ve Güney Kürtistan'da daha demokratik bir sistemin gelişmesini beraberinde getirecektir.

Ancak şu anda muhalefetin içinde olan Goran hareketi ve İslami güçlerin halka iç ve dış sorunları demokratik temelde toplumu ve ülkeyi güç yarapar çözecikleri güvenini vermemektedir. Çünkü bunlar da demokratik siyaset anlayışına sahip değildir. Esas olarak toplumun tepkisinden yararlanarak kendilerini iktidar yapmak istemektedirler. KDP ve YNK'nin imkanlarına bu defa kendileri konmak istemektedirler. Bu da Güney'de gelişen demokrasi hareketini güçsüz bıraktığı gibi, KDP ve YNK'nin meşruyetinin devamına imkan sağlamaktadır. Kuşkusuz Kürtistan'da demokratikleşme ve kazanımları koruma Goran ve İslami güçlerin politikalıyla mümkün değildir. Çünkü mevcut Goran hareketinin KDP ve YNK'den çok farklı yoktur. Toplumun demokratikleşmesi esas olarak da halkın inisiyatifiyle, gücüyle ve Kurt özgürlük hareketinin etkisinde olan demokrasi güçlerinin ve demokrasi anlayışının Güney Kürtistan'da etkin olmasıyla sağlanacaktır. Goran ve çevresindeki

muhalif güçler KDP ve YNK'ye tepkili toplumun desteğini alarak ayakta kalmaktadır. Ancak mevcut haliyle Güney Kürtistan'ı köklü değişim'e ugratacak ya da Güney Kürtistan'daki siyasi rejimi demokrasiye evriltecek karakterde değildir. Hatta iktidarcı ya da mevcut imkanları paylaşma anlayışı nedeniyle topluma güven vermediğinden mevcut toplumsal hareketi örgütleyemektedir.

Aslında KDP ve YNK'nin tabanı da demokratikleşme istemektedir. Bu açıdan iyi bir siyasal anlayış, siyasal taktik sadece mevcut tepkiyi gösterenler değil, KDP ve YNK'nin de tabanını değişim süreci içine alabilecektir. Hatta KDP ve YNK'yi ve mevcut yönetimi de Güney Kürtistan'ın demokratikleşmesi konusunda ikna edecek bir siyasal süreç ortaya çıkarcaktır. Aslında Güney Kürtistan'da doğru taktik ve politikalar böyle bir sürecin de gelişmesine el vermektedir. Ancak Goran'ın ve diğer İslami muhalif çevrelerin böyle bir politik kabiliyeti yoktur. Güney Kürtistan'ı birebir Tunus'a, Mısır'a ve Suriye'ye benzeterek sonuç alınacağı sanılmaktadır. Böylelikle iktidar gücünün ele geçirileceği düşünülmektedir. Ancak gelinen aşamada bu tür yaklaşımlarla Güney Kürtistan'daki demokratik bir gelişmeyi güçlendirmek ve derinleştirmek zordur. Çünkü mevcut durumda toplumsal tabanı fazla geliştirememektedir. Daha çok Soran-Behdinan çelişkisi üzerinden Soran alanının bazı yerlerinde kendisini etkili kılmaktadır. Bu aslında Güney Kürtistan'daki demokratik gelişmenin yaygınlaşması ve demokratik gelişmeyi demokrasi isteyen bütün çevrelerle birlikte sonuç almasını engellemektedir. Soran-Behdinan çelişkisi biçiminde yansyan bu durum Soran bölgesinde gelişen demokratik hareketin de etkili olmasını engellemektedir. Bu açıdan Güney Kürtistan'daki toplumsal hareketin daha doğru öncülük yürütlmesi gerekiyor. Sadece Soran değil, bütün Behdinan'ı da kapsaması gerekiyor.

Yine KDP ve YNK tabanında demokrasi isteyen çevreleri de işin içine katması gerekiyor. Hatta mevcut yönetimin demokrasiye duyarlı hale getirilmesini sağlayacak esnek politik yaklaşımların da gösterilmesi gerekmektedir. Kürtistan içerisinde daha birkaç yıllık devlet olan, o yönüyle devlet geleneği kökleşmemiş KDP ve YNK'yi tümden dıştalamadan, ama belirli bir dönüşümne ugratarak Güney'deki demokratik sistemin içinde siyasal varlıklarını sürdürerek güçler haline getirmek de mümkündür. Bu seçeneği hemen dışlamak yanlıştır. Ya da bu seçeneği dışlamak, bu yönlü bir politik yaklaşım göstermemek aslında Güney Kürtistan'da yaşanacak değişim ve dönüşümü birebir Suriye ve Mısır'a benzetmek olur ki, bunun da doğru politik bir yaklaşım olmadığı bu hareketin yaşadığı tıkanmada görülmektedir. Kuşkusuz KDP ve YNK'nin yönetim ve siyaset anlayışları kabul edilemez. Bu yönetim anlayışlarını eleştirmeye devam etmek, demokratik siyaset anlayışının gelişmesini teşvik etmek ve ortaya çıkan mevcut demokratik hareketi ayakta tutmak ve örgütü kılmak gerekmektedir. An-

cak Goran ve bir kısmı İslami hareketin tepkisi, fırsatçı, kendine Müslüman kendine demokrat yaklaşımları yerine daha tutarlı bir demokratik yaklaşım ve Güney Kürtistan gerçekliğine uygun politik tutumlarla süreci sağlıklı biçimde yürütmek ve Güney Kürtistan'ı topluma dayanan demokratik bir ülke haline getirmek temel görev olmalıdır. Bu açıdan Goran ve diğer güçlerin kuyruğuna takılmayan tutarlı bir demokratik yaklaşımı Güney Kürtistan'ı demokratikleştirecek süreci güçlendirerek ve bu temelde güçlü bir demokratik siyasi irade ortaya çıkararak iç ve dış sorunları çözebilecek bir gelişmeyi sağlamak tüm Güney Kürtistanlı yurtsever demokratların görevi haline gelmiştir.

Özgürlük hareketimiz bölgede sisteme alternatif tek güçtür

Ortadoğu'da halkın özgürlük ve demokrasi için ayağa kalktığı bir süreçte Kurt Halk Önderi'nin çözümlemeleri ve PKK'nın devrimci örgüt anlayışı halklar açısından daha da önemli hale gelmiştir. Kurt Halk Önderi'nin Ortadoğu ve demokratik toplum çözümlemeleri ve PKK'nın örgüt anlayışı giderek etkisini daha da artıracaktır. Bölgede sisteme karşı alternatif tek güç haline gelecektir. Önümüzdeki dönemde kapitalist modernite ve işbirlikçileriyle Kurt özgürlük hareketi arasında mücadele daha fazla gündeme gelecektir. Kapitalist modernitenin öncü temsilcisi ABD, bu gerçekliği görerek Ortadoğu'nun değişim sürecinde PKK'nın önemini kesmeye çalışmaktadır. Nasıl ki Irak'a ve bölgeye müdahale öncesi Kurt Halk Önderi'ne uluslararası komple kurulmuşsa, bugün de Ortadoğu'nun yaşadığı değişim sürecinde PKK'ye müdahale ederek, PKK üzerindeki baskısını artırarak Kurt Halk Önderi ve PKK gerçekliğinin bölgede etkili olmasının önüne geçmeye çalışmaktadır. Çünkü PKK'nın Kürtistan'da en etkili güç haline gelmesini önleyemediği gibi Ortadoğu siyasetinde etkisini de önleyeme-

miştir. En son Kurt özgürlük hareketi yönetimi ahlaksızca eroin kaçakçılığıyla ilişkilendirmesi, Kurt özgürlük hareketi ve Önderliği'nin bölgedeki etkinliğinin önünü almak amaçlıdır. Böylece Kurt özgürlük hareketinin halk üzerindeki itibarını ve etkisini kırmak istemektedir.

Ortadoğu'daki gelişmeler Türkiye'yi de yakından ilgilendirmektedir. Türkiye bu gelişmeleri kendisine siyasi ve ekonomik çıkar elde etme temelinde değerlendirmeye çalışmaktadır. Ancak geçmişteki siyasi ilişkileri bu konuda sorun olmaktadır. Şimdiye kadar sıfır sorunlu politika denerek Suriye'yle, Mısır'la ve Ortadoğu'daki tüm despotik ülkelerle sıcak ilişkideydi. Onların otoriter, diktatöryal yaklaşımlarına sessiz kalyordu. Şimdi halklar ayağa kalkınca bu konuda çelişkili bir tutum takınmaya başladı. Özellikle İran-Suriye eksenindeki ilişkiler daha da çelişkili duruma geldi. Ancak gelinen aşamada giderek ABD'nin ve Batı'nın istediği doğrultusunda hareket edeceğini görlmektedir. Bu nedenle Türkiye'nin İran-Suriye ilişkileri bundan sonra esas olarak ABD ve Batı eksonindeki ilişkiler çerçevesinde yeni bir durum arz edecektir. Suriye rejimini eskisi gibi desteklemeyeceği açıklar. ABD'nin politikaları Suriye ile ne kadar, nasıl ve kiminle ilişkide olacağını gerektiriyorsa Türkiye de o çerçevede bir ilişki içinde olacaktır. Ortadoğu'da şimdi bir şii-sünni çelişkisi ortaya çıkmış bulunmaktadır. Özellikle İran'ın Irak'taki şiller, Bahreyn, Yemen ve Suudi Arabistan'daki şillerle ilgilenmesi ve buna dayanarak güç olması karşısında Türkiye tercihi İran'dan yana değil de ABD'yle sıkı ilişkileri olan sünni rejimlerden yana yapacağı görülmektedir. Bu açıdan Türkiye-İran ilişkilerinin de bozulması muhtemeldir. Simdiden zaten böyle bir sıkıntı yaşanmaktadır. Bir süre önce iki İran uçağının Amed havalimanına indirilmesi bununla ilgiliidir.

Türkiye Ortadoğu'daki bütün gelişmeleri izlerken politikalarını esas olarak içerisindeki Kurt sorunu çerçevesinde dizayn etmektedir. Libya konusunda ilk önceleri ABD ve Batı müdahaleye karşı gözükürken, daha sonra Kurt özgürlük hareketini bastırma konusunda alacağı destek karşılığında İzmir NATO'nun merkezi olmuş ve kendisi de müdahalenin içine girmiştir. Böylelikle Kurt özgürlük hareketine karşı yürüteceği bastırma harekatında ABD'nin ve Batı'nın des-

teğini sağlamaya çalışmaktadır. Zaten Türkiye on yıllardır dış politikasını Kurt özgürlük hareketine karşı yürüttüğü mücadele eksoninde şekillendirmektedir. Libya'daki yaklaşım ve tutumu da bu çerçevede olmuştur. Nitekim son haftalarda Türk devletinin Kürtistan'da büyük terör estirmesine rağmen Ortadoğu'da en ufak hareketine duyarlılık gösteren Batı'nın ses çıkarmaması bu nedenledir. Dünyanın başka yerinde Kürtistan'da yaşananların yüzde biri yaşansa Batı'ya bağlı ajanslar oraya yakından ilgilenir, söz konusu ülkeler de birçok açıklama yaparlar. Ancak Türkiye'de Ortadoğu'daki ülkelerin hiçbirinde olmayacağı bir polis terörü estirilmesine rağmen sessiz kalmaları Türkiye'yi kendi çıkarları doğrultusunda kullanmalarıyla ilgiliidir. Türkiye, Ortadoğu'da dönüşüm yaşanırken yeni dengeler kurulurken geçmişte olduğu gibi iki tarafı idare etme şansını giderek kaybetmektedir. Bu nedenle Libya'da olduğu gibi İran, Suriye ve diğer alanlarda emperyalist kapitalist sistemin çıkarları doğrultusunda hareket etmek zorundadır.

Siyasal İslam devleti büyük oranda ele geçirildi

Türkiye de siyaset tarihi açısından gelecek dönemleri belirleyen yeni bir süreçe girmiştir. 12 Haziran seçimlerinden sonra Türkiye'de yeni bir anayasa temelinde yeni bir siyasal rejim kurulacaktır. Son yıllarda bir taraftan Kurt halkın Özgürlük mücadelesi kendi hakları elde etme doğrultusunda önemli bir düzey kaza-nırken, diğer yandan siyasal islamcılar devlet içine yerleşme, devleti ele geçirme mücadele yaşılmıştır. AKP bu yıllarda bir taraftan Kurt özgürlük hareketini en iyi ben tasfiye ederim, en iyi ben ortadan kaldırırırm diyerek devlet içi güçlerin desteğini alarak, diğer taraftan Kurt sorununu ben adım atarak çözebilirim izlenimi yaratarak demokrasi güçlerinin, bu sorunun çözümnesini isteyen toplumsal güçlerin desteğini alarak kendi iktidarıni sürdürmek istemiştir. Hatta çeşitli biçimlerde Kurt özgürlük hareketiyle ilişkilenerken ateşkesler yapılmasını, ateşkesler yapılrsa kendisinin bazı adımlar atacağı mesajını vermiştir. Kurt özgürlük hareketinin Kurt sorunun demokratik temelde çözme politikası gereği AKP hükümetine fir-

sat tanımak için eylemsizlik içine girmesini de, "bakın Kurt sorununda ben yumuşama yaratıyorum, ben çözelbilirim" mesajı verip aldığı bu desteği sürdürmeye çalışmıştır.

AKP son yıllarda bu politikasıyla ekonomik olarak yandaşlarını güçlendirdiği gibi siyasal islamın önemli düzeyde devlet içine yerleşmesini sağlamış, hatta klasik iktidar bloklarıyla uzlaşarak yeni devlet yapısı içinde siyasal islamın yerleşmesini kabul etmiştir. Zaten yapılan anayasa değişiklikleri de kendisinin derin devletle uzlaşmasının hukuki bir statüye kavuşturulmasının adımları olarak gündeme gelmiştir.

AKP hükümeti, Kurt özgürlük hareketinin kendisine tanıdığı fırsatları demokratik çözüm yönünde değerlendirmeye yerine esas olarak da kendi dar parti çıkarları için değerlendirmeye çalışmıştır. Kurt özgürlük hareketi bu durumu görerek AKP hükümetine bu oyalamacı ve fırsatçı yaklaşımıları bırakarak Kurt sorununun demokratik temelde çözülmesi temelinde defalarca çağrılar yapmıştır. Ancak AKP hükümeti özellikle de 29 Mart seçimlerinden sonra seçimlerde ortaya çıkan demokratik iradeyi dikkate alarak demokratik çözüm için çabalama yerine, yeni bir tasfiye konsepti yürütmüştür. Bu tasfiye politikasını demokratik açılım kod adıyla örtmeye çalışmıştır. Kurt halkın demokratik iradesini kabul etme yerine siyasi soykırımı saldırlarıyla bunu kırmaya yinelmiştir. Bunun karşısında Kurt özgürlük hareketi, Kurt halkı bir bütün olarak "Ya demokratik çözüm ya görkemli direniş" yaklaşımıyla AKP'yi uyarmıştır. Ancak AKP'nin demokratik çözüm yerine

Kurt özgürlük hareketini tasfiye ederek devleti ele geçirme politikası içinde olduğunu görünce 31 Mayıs 2010'dan itibaren "Ulusal varlığı koruma ve özgürlüğü kazanma" hedefiyle direnişini yükseltmiştir. Yetersiz de olsa etkili olan bu direniş hamlesi devleti de AKP hükümetini de sarsmıştır. AKP hükümeti telaşa kapılmıştır. AKP yapacağı referandumun bu direniş ortamında reddedilmesinden korkmuştur. Bunun sonucu Kurt Halk Önderi'nin ayağına giderek ateşkes ilan edilmesini istemiştir. Kurt Halk Önderi sürekli barışçıl ve demokratik çözümden yana olduğu için AKP hükümetine bir şans daha vermiştir.

12 Eylül anayasa değişikliği referandumu ateşkes ortamında gerçekleşmiş, referandum onaylanmış olsa

bile 12 Eylül referandumunda yapılan propagandalar aslında Türkiye için hayırlı olmuştur. 12 Eylül anayasasının yapılan değişikliklerle gerçekleşen halinin de toplumsal meşruiyeti kalmadığı ortaya çıkmıştır. AKP değişikliklerle bu anayasanın ömrünü uzatıym, kendime göre bir anayasa yapayım derken, bu referandumla birlikte tümüyle meşruiyetini yitirmiştir. Bu anayasanın yüksek boykot sonrası özellikle Kurtler açısından meşruiyeti kalmadığı gibi, Kurtlerin mücadeleşine meşruiyet kazandıran bir anayasa oldu netleşmiştir. Bu, Türkiye açısından yeni bir anayasal sistem kurma ve buna dayalı yeni bir siyasal rejimin yaratılması ihtiyacını acil hale getirmiştir. Yeni anayasa sadece toplum açısından değil, devlet açısından da zorunlu hale gelmiştir. Böylece Türkiye tamamıyla yeniden yapılanma sürecine girmiştir.

Taktik yaklaşımlarla Kurt sorunu çözülemez

Kuşkusuz küresel kapitalizmin ihtiyaçları doğrultusunda ve ABD'nin bölgedeki yeni egemenlik stratejisi çerçevesinde Türkiye'nin yeniden yapılandırması bir süreden beri sürmektedir. Ancak bu yeniden yapılandırma süreci Kürtsüz olduğundan, Kurtlerin haklarını ve taleplerini karşılamadığından hiçbir adım, hiçbir değişiklik Türkiye'yi siyasal ve ekonomik istikrara kavuşturacak bir etkide bulunmamıştır. Kurt sorunu çözülmeliği müddetçe demokratikleşme söylemlerinin demagojiden ibaret kalacağı ve Türkiye'nin istikrara kavuşmayacağı daha iyi anlaşılmıştır.

Bu çerçevede AKP iktidarı ve derin devlet uzlaşarak Kurt özgürlük hareketini tasfiye etme hedefini sağlayacak yeni bir anayasa yapılması ve bu anayasa temelinde Kurtler üzerindeki siyasi egemenliğin ve kültürel soykırımanın yeni koşullarda devam ettirilmesi hedeflenmiştir. Türk devleti ve AKP'nin yeni anayasayı Kurt sorunun çözümünü ve Türkiye'nin demokratikleşmesini sağlayacak bir karakterde düşünmediği şimdiden netleşmiştir. Bir taraftan devletin, AKP'nin yeni anayasa projesi ve buna dayalı bir siyasal sistem kurma hedefi varken, diğer taraftan da Kurt özgürlük hareketi ve Türkiye demokrasi güçlerinin demokratik bir anayasa temelinde Türkiye'yi demokratikleşmesi talebi bulunmaktadır. Gelinen

"Demokratik Çözüm Çadırıları bir nevi demokratik çözümün tartışıldığı, mayalandığı ve Türkiye'nin yeni anayasa çerçevesinde yeniden yapılanacağı yeni bir siyasal rejimin kurulacağı ortamda Kurt halkın iradesini ortaya koyan mekanlar haline gelmiştir. Bu aynı zamanda Kurt halkın siyasete müdahale biçimidir. Yeni anayasa yapılışına müdahale biçimidir. Türkiye'nin yeni siyasal rejiminin şekillenmesinde kendisinin de rol almak istediğiin ortaya konulmasıdır"

aşamada iki güç esas olarak Türkiye'yi yeniden yapılandırma mücadeleşesi vermektedir. Kuşkusuz Türkiye'de üç siyasal güç vardır: *Birincisi*; ulusal milliyetçi güçler, *ikincisi*; siyasal islamçı güçler, *Üçüncüsü* de; Demokratik ulus bloğu diyebileceğimiz demokratik ve özgürlükçü güçtür. Ama ilk iki blok Kurtler ve gerçek demokratikleşme söz konusu olduğunda şu veya bu biçimde uzlaşmakta ve bu temelde de Kurtler üzerinde siyasi egemenlik ve kültürel soykırımı sürdürerek politikada birleşmekteyler. Bu açıdan esas mücadelenin Kürdistan'ın demokratik çözümünü ve Türkiye'nin demokratikleşmesini isteyen Demokratik ulus güçleriyle siyasal islamçı ve ulusalçı güçler ittifakı arasında geçeceği açıktır.

Kurt özgürlük hareketi; AKP hükümete bu sorunun şiddetle çözülmemesinden, savaşla çözülmesinden hiç kimseyin faydası olmayacağı söylemiş, bu nedenle demokratik bir anayasa temelinde çözülmemesini istemiş ve bu çerçevede 12 Haziran seçimlerine kadar eylemsizlik ilan etmiştir. Ancak AKP hükümeti başta anayasa konusunda olmak üzere demokratikleşme konusunda hiçbir adım atmayınca Kurt özgürlük hareketi şubatın sonunda eylemsizlik kararını kaldırmıştır. AKP hükümeti bu durumda yine Kurt Halk Önderi'nin yanına gitmiştir. Eylemsizliğin uzatılması istemiştir. Kurt Halk Önderi bu durum karşısında İmralı'ya giden heyetlere üç protokol olarak ifade ettiği pratik öneriler paketini sunmuştur ve bu üç konuda adımlar atılması istemiştir. Görüşme notlarına yansığı kadariyla bunlar aslında yıllardır ısrarlıca belirttiği gibi gerçeklerin açığa çıkması açısından Adalet ve Hakikatleri Araştırma Komisyonu'nun kurulması, Demokratik ulus bloğuna engel olunmaması ve bu temelde bir demokrasi hareketinin yaratılmasına yol açacak komisyon kurulmasını ve Kurtler arasında bir komisyonun kurularak Kurtleri çözüm projesinin netleştirilmesini ifade eden pratik adımlar atılmasını önermiştir.

Kurt Halk Önderi tüm bunları Türkiye'nin demokratikleşmesi açısından gerekliliğini görmektedir. Demokratik ulus bloğuyla ilişki kurulması sağlanarak nasıl bir Türkiye sorusuna cevap bulunacaktır. Kurtler arası ilişki ve birliği sağlayacak pratik adımlarla nasıl bir Kurt çözümü sorusuna cevap aranacaktır. Adalet ve Hakikatleri Araştırma Komisyonu'nun kurulmasıyla da o güne kadar yaşanan bütün gerçeklerin açığa çıkarılması, gerçek bir barışın sağlanmasının temelleri atılacaktır. Kuşkusuz bu yaklaşım Kurt Halk Önderi açısından stratejik yaklaşımlardır. Taktik, günlük adımlar ve çözümler değil, Türkiye'de Kurt sorununun kalıcı çözümü ve gerçek bir demokratik Türkiye'nin oluşturulması hedeflenmektedir. Yıllardır bu yönlü perspektifler sunmaktadır. Bu yönlü pratik adımların atılması için çaba göstermektedir. Görüşmelerden anlaşıldığı kadariyla İmralı'ya giden heyetlerden bu adımların atılmasını ve kendisinin de bu adımların praktikleşmesinde rolü olması gerektiğini düşünmektedir.

Ancak AKP hükümetinin şimdiden kadar gerçek bir çözüm niyeti ve projesi olmadığından bu tür çözümleyici, kolaylaştırıcı yaklaşımara herhangi bir cevap vermemiştir. Kurt Halk Önderi seçim öncesi ve yeni bir anayasa yapmanın kaçınılmaz hale geldiği süreçte eylemsizliğin seçim sonrasına kadar süresi ve yaptığı pratik önerilerle bu tarihi sürecin küçük hesaplarla, fırsatçılıkla çarçur edilmesinin, heba edilmesinin önüne geçmeye çalışmaktadır. Kurt Halk Önderi "geçenlerle pratik adımlar konusunda konuşuyoruz, olumlu sonuçlar ortaya çıkabilir" derken aslında kendisinin çabalarını ortaya koymakta ve bu yaklaşımını heyete tartıştığını belirterek bu ortaya koyduğu önerilerin devlet tarafından pratikleştirilmesini istemektedir. Ancak yine görüşme notlarında yansığı gibi kendi çabalarının ayrı olduğunu, PKK'nın ve BDP'nin kendi çabalarını ve mücadeleşini farklı biçimde yürütmesi gerektiğini söylemektedir. Aslında eğer Kurtler iyi mücadele ederse, Kurt demokratik siyaseti etkili mücadele ederse, mücadeleden olumlu sonuçlar alınırsa benim de elim güçlenir, ortaya koyduğum bu çözüm yaklaşımı ve pratik adımların gerçekleşmesi sağlanabilir düşüncesindedir. Ama mücadele geliştirmez, AKP hükümeti ve Türk devleti demokratikleşme konusunda mecbur bırakılmazsa bu sorunun çözülemeyeceği değerleştirmelerini ortaya koymaktadır. Bu açıdan çözümün demokrasi güçlerinin ve Kurt halkın birliğini sağlayıp mücadeleyi geliştirmesiyle sağlanacağını ifade etmektedir.

Kurt sorununun çözümü için Demokratik ulus bloğu önemlidir

Kurt Halk Önderi bir taraftan görüşmeler yaparken ve eylemsizliğin süremesini isterken, diğer taraftan demokratik çözüm çadırlarının çözüm için önemli olduğunu belirtmiştir. Öte yandan bu kendi çabalarının bir parçası olarak Demokratik ulus bloğunun gerçekleştirilmesine önem vermiştir.

Hatta yanına gelen heyetlere de Kurt sorununun demokratik çözümü açısından Demokratik ulus bloğunun önemli olduğunu, Demokratik ulus bloğu oluşursa Kurt sorununun çözümü ve Türkiye'nin demokratikleşmesi açısından önemli sonuçlar doğuracağini ifade etmiştir.

Kurt özgürlük hareketi de bu çerçevede eylemlere başvurmayıcağını, sadece kendini savunma pozisyonunda kalacağını ilan etmiştir. Ama demokratik çözüm çadırlarındaki halkın taleplerini ve bunun için yürüttülecek demokratik mücadeleyi Kurt sorununun demokratik çözümü açısından desteklediğini açıklamıştır. Demokratik çözüm çadırıları Kurt halkı tarafından kısa sürede benimsenmiştir. Halk demokratik çözüm çadırını demokratik çözümün tartışıldığı, çözümün nasıl gerçekleşeceğini ortaya konulduğu ve bu konuda kendi üzerlerine düşen görevlerin neler olduğu konularını tartışıp karara vardığı ve pratikleştirdiği yerler olarak görmektedir. Çadırılar bir nevi demokratik çözümün tartışıldığı, mayalandığı ve Türkiye'nin yeni anayasa çerçevesinde yeniden yapılanacağı yeni bir siyasal rejimin kurulacağı ortamda Kurt halkın iradesini ortaya koyan mekanlar haline gelmiştir. Bu aynı zamanda Kurt halkın siyasete müdahale biçimidir. Yeni anayasa yapılışına müdahale biçimidir. Türkiye'nin yeni siyasal rejiminin kurulacağı ortamda Kurt halkın iradesini ortaya koyan mekanlar haline gelmiştir.

Zaten Newroz çok güçlü biçimde geçmiştir. Halk Newroz'da demokratik siyasi iradesini ortaya koymuştur. Kurt sorununun çözümünün ancak Demokratik Özervlikle olabileceğini haykırmıştır. Newroz'daki bu iradesini kahramanlık haftasında devam etmiştir. Kasaplar deresine yürüyerek bu değerlerin yaratıcısı Mahsum Korkmaz'a sahip olmuştur. Kasaplar deresine yürüyüş aynı zamanda yaratılan değerlere sahip çıkma ve bu temelde mücadeleyle kararlılıkla sürdürme iradesini gösterme anlamına gelmiştir. Yine 4 Nisan'da Kurt Halk Önderi'ne sahip olunerek bu mücadelenin Kurt Halk Önderi çizgisinde yürüttüğünü de ortaya koymuştur. Gerçekten de bu süreçte Kurt halkın ortaya koyduğu dinamizm, Kurt halkın Türkiye'nin en temel demokrasi gücü olduğunu bir daha göstermiştir.

Kurt halkın iradesini güçlü bir biçimde ortaya koyduğu bu süreçte seçime hazırlanan BDP yüzde 10 barajı nedeniyle parti olarak seçime giremediğinden dolayı bağımsızlarla seçime girme kararı almıştır. Türkiye'de bir Demokratik ulus bloğu oluşturma ve Kurtlerin çeşitli siyasal eğilimlerini bir araya getirme biçiminde bir seçim

stratejisi ortaya koymuştur. Daha doğrusu Türkiye'yi demokratikleştirme ve Kurt sorununu çözme projesini ve programını bu ittifak bilesimiyle herkese göstermiştir. Seçime girecek bu blok ya da adaylar listesi sadece bir seçim kazanma listesi ya da bir seçim bloğu değil, Türkiye'yi değiştirecek, dönüştürecek stratejik bir Blok olarak ele alınmıştır. Kurt halkın demokratik çadırında ortaya koyduğu irade ve bu iradeyle anayasaya yapım sürecine ve Türkiye'nin yeniden siyasal şekillendirmesine aktif müdahale etmesini bu Demokrasi bloğuya gerçek bir demokratik harekete ve demokratik programa kavuşturmuştur. Bu açıdan Demokratik ulus bloğunu tamamen Türkiye'nin siyasi durumuna müdahale olarak görmek gerekiyor.

12 Haziran seçimi bir dönüm noktasıdır

Türkiye şu anda bir geçiş sürecini yaşamaktadır. Önümüzdeki aylar geçmiş Türkiye siyasi tarihi açısından çok çok farklı olacaktır. 12 Haziran seçimi de sadece birkaç milletvekilini belirleyeceğii, kimin az kimin çok milletvekili aldığıın belli olacağı bir seçim olmayacağıdır. Bu seçim sonuçlarına göre, bu seçimde gösterilen performansa göre Türkiye yeniden şekillendirilecektir. Çünkü 12 Eylül referandumyla birlikte Türkiye toplumunun çoğunluğu yeni anayasa temelinde yeni bir siyasal sistem istedğini ortaya koymuştur.

Bu açıdan bu seçim süreci gerçekten de önemli hale gelmiştir. Zaten bu seçimden önce YSK bağımsız adayları veto etmiştir. Bağımsız adayları veto etmesinin nedeni bu bilesimin karakterindendir. Çünkü Türk devleti –kuşkusuz hükümetler– şimdide kadar Kurt özgürlük hareketini tasfiye etme, inkar ve imha politikalarını sürdürme açısından özellikle Kurtların bir araya gelmesinin ve Kurt özgürlük hareketinin Türkiye halkıyla buluşmasının önüne geçmek istemişlerdir. Bunu stratejik bir yaklaşım olarak ele almışlardır. Kurt sorununun çözümsüzlüğünü buna dayandırmışlardır. Bu nedenle Kurt özgürlük hareketinin Türkiye toplumuyla buluşmasını engellemek için on yillardır büyük çaba göstermişlerdir. Bu konuda özel savaş yürütmüştür. Türkiye demokrasi güçlerinin Kurt özgürlük hareketiyle buluşmaması için her türlü kırıcı yöntem denenmiştir.

Benzer biçimde Kurt siyasi eğilimlerinin bir araya gelmemesi, hatta diğer eğilimlerin Kurt özgürlük hareketine karşı tutum takınması için elinden gelen çabayı harcamışlardır. Tasfiye politikalarını, inkarcı politikalarını bir yörenyle de Kurtlerin bu parçalanmışlığı üzerinden, Kurtlerin bir araya gelmemesi üzerinden yürütmüşlerdir. Ancak bütün bu engellemelere rağmen Kurt özgürlük hareketi seçim öncesi Türkiye halkıyla buluşacak Demokratik ulus bloğu ortaya çıkarınca, yine farklı Kurt eğilimlerine listede yer verince bu, Türk devletini paniğe sevk etmiştir. Eğer bu stratejik adımlar, bu Demokratik ulus bloğu ve Kurtler arasındaki ilişkiler derinleşir ve gelişirse ve seçimden de başarılı çıkarlarsa bu durum karşısında Kurt sorununun çözümü dışında başka şanslarının kalamayacağını göremüşlerdir. Kurt sorununda bir çözüm zihniyetleri olmadıktan, demokratikleşme gibi bir projeye de sahip olmadıklarından bu Bloğu boş bırakmak için her türlü çabanın içine girmişlerdir. YSK'nın kararı kesinlikle yaşadıkları bu panik ve korkunun ürünüdür. Demokratik ulus bloğu'nun ve Kurtler arası ilişkileri daha başlamadan bite, etkisiz kılma çabalarıdır. Buna nedenle YSK'nın adayları reddetmesi sadece bir kurumun kararı değildir. Devletin özel savaş politikalarının gereği adaylar reddedilmiştir.

Şu anda devlet politikasını ve stratejisini uygulayan ise AKP'dir. Bu yörenyle AKP'nin dolaylı ya da dolayız YSK'nın bu kararı vermesinde payı vardır. Bizim ilişkimiz yok demesi kesinlikle gerçeği yansıtmadır. Kuşkusuz bütün hükümetin ilişkisi yoktur, bütün bakanlar bilmez, ama AKP bir kamu güvenliği müsteşarlığı kurmuştur. Bu bir özel savaş merkezidir. Başbakan bu kurumlarla doğrudan ilişkili olduğu gibi, bazı bakanlar da bu kurumlarla ilişki içindedir. Başbakan ve ilgili bakanlar, bütün özel savaş merkezleri, devletin istihbarat kurumları ve Kurtlerle mücadeleyi ilgilendiren kurumlarla ilişki içinde Kurt halkın özgürlük mücadelesine karşı sürekli özel savaş taktikleri üretmektedir. YSK'nın kararı da bunlardan biri olarak ortaya çıkmıştır.

Türk devletinin ve AKP'nin bu süreçte en fazla zorlandığı konularдан biri de 'Sivil Cumalar' olmuştur. Nasıl ki Türkiye halkıyla buluşma ve Kurtler arası birlik devletin özel savaş politi-

kalarına büyük bir darbe vurmuşsa, Sivil Cumalar da devletin özel savaşına çok ağır bir darbe vurmuştur. Çünkü şimdide kadar Kurt halkın özgürlük mücadelesine ve demokrasi güçlerine karşı din bir özel savaş aracı olarak kullanılmıştır. 12 Eylül cuntasının dini nasıl kullandığını herkes bilmektedir. Daha yakın bir zamanda Kurt halkın özgürlük mücadelesi karşısında sıkışan devletin işrat grupları olarak özel savaş imamlarını görevlendirdiği açığa çıktı. Öyle ki Milli Güvenlik Kurulu'nda dinin Kurtlere karşı kullanılan en temel özel savaş aracı haline getirildiği görüldü. Sivil Cumalarla Kurt halkın özel savaş aracı olarak kullanılmasının önemini alınca, bu politikaları boş bırakınca büyük paniğe kapılmışlardır. Bu nedenle Sivil Cumaları bölgülük olarak değerlendirek ve Diyanet İşleri Başkanı'nı bölgeye göndererek dinin özel savaş aracı olarak kullanılmasını sürdürmek istediklerini bir daha ortaya koymuşlardır. Hatta devletin Sivil Cumaların sona devletin özel savaşının parçası olan ve dini istismar eden grup ve çevrelerini daha fazla destekledikleri görülmektedir. Ancak halk Sivil Cumalarla birlikte dinin eskisi gibi özel savaş aracı olarak kullanılmasının önüne büyük oranda geçmiştir. Bu da devletin elindeki özel savaş araçlarını zayıflatmadı ve Kurt halkın özgürlük mücadelesinin başarısının önemini açımda önemli bir etken olarak görülmeliidir.

Demokratik ulus bloğu Türkiye'de büyük heyecan yaratı

AKP'nin Kurt sorununu çözmeyeceği, Türkiye'nin demokratikleşmesini gerçekleştirmeyeceği bir ortamda, yine CHP'nin de fazla umut vermediği bir ortamda Demokratik ulus bloğu Türkiye'de büyük bir heyecan yaratmıştır. Öyle ki Ertuğrul Özökök bile ben oymu BDP'nin desteklediği adaylara vereceğim diyebilmiştir. BDP'ye oy verir mi vermez mi ayrı bir konudur, çünkü bunların genlerinde devletçilik vardır. Olaylara, oglulara, özellikle Kurt sorununda devlet gözüyle bakma

eilimini çok yüksektir. Bu açıdan bugün BDP'ye oy vereceğim der, ama yarın en ağır biçimde BDP'ye ve Kurt halkın mücadelesine yüklenirler. Ancak bu söylem bile başlı başına Demokratik ulus bloğunu Türkiye'de bir heyecan yarattığının kanıdır. Bu ortamda YSK bağımsız adayları veto edince Kurt halkı büyük bir tepki gösterdi gibi, Türkiye'de AKP'den umudunu kesmiş, CHP'nin de Türkiye'nin demokratikleşmesi konusunda tutarlı bir projesinin olmadığı görünen birçok demokrat aydın, yazar ve çevre Demokratik ulus bloğunu desteklemiştir. Bir anda Demokratik ulus bloğu hem Türkiye'de hem de Kürdistan'da Kurt sorununun demokratik çözümü ve Türkiye'nin demokratikleşmesi açısından umut haline gelmiştir.

Demokrasi bloğu, Kürtler arası birlik Türk devletinin gözümsüz politikaları açısından ve bu politikaları boş bırakıp demokratik çözümü dayatması açısından Türkiye'deki gerici ısrarın kırılması bir etken olarak görülmüştür. Tepkilerin gücü karşısında YSK kararını hükümet bile savunamamıştır. CHP de AKP'nin toplum içindeki etkisini kırmaya çabası içinde olduğundan YSK kararının demokratik olmadığını açıklamış, meclisin toplantılarak yüzde 10 barajının kaldırılmasını istemiştir. Bir nevi Kurt halkın adayları etrafında bir demokratik zihniyet, demokratik hareket oluşmuştur. Kuşkusuz hükümet yanlışı kimi yazar ve çevreler bu kararın sahiplenilmesinin kendilerine büyük zarar getireceğini gördüklerinden açıkça sahiplenmemiştirler. Ancak anayasa profesörü Burhan Kuzu ve Ömer Celik'in söylemlerinden AKP'nin aslında YSK'nın kararından memnun olduğu anlaşılmıştır. Türkiye'deki demokrasi güçleri, aydınlar, yazarlar ve Kurt toplumundan gelen tepkiden dolayı YSK'nın kararını açıkça sahiplenmedikleri anlaşılmıştır.

Şimdi de "Kurt sorunu kalmamıştır, Kurt vatandaşlarının sorunu kalmamıştır, Kurt halkı istismar ediliyor" diyerek on yıllarca Demirel'in, Çiller'in, diğer iktidarların söylemeklerinin aynısını tekrarlamaktadır. Aslında Kurt sorunu kalmamıştır derken milliyetçi çevreler, iktidarı çevreler bak bu sorunu hak vermeden ben çözerim, Kurt sorununu talepleri karşılayarak değil de psikolojik savaşı yükselterek ben ortadan kaldırırmam demektedir. Kurt sorunu bütün ağırlığıyla, yakıcılığıyla ortadayken Kurt sorunu kalmamıştır demek aslında Kurt halkın taleplerinin inkarı anlamına gelmektedir. İnkarcılığın bu yeni biçimde hem milliyetçi kesimlerin oyunu almak istemekte hem de devlet içinde uzlaştığı gladioya "bakın ben görevimi en iyi biçimde yapıyorum, buna benim dışında yapabilecek bir siyasi güç yoktur, bu nedenle iktidar benim hakkındır" demektedir.

Türkiye'de zaten hala iktidar olmanın kanunu Kurtler üzerinde egemenlik kurmaktan geçmektedir. Kurt sorununun çözüm zihniyeti ve bunun pratiği gerçekleşmediği müddetçe iktidar olmanın kanunu Kurtler üzerinde siyasi egemenlik ve kültürel soykırımı sürdürme kabiliyetidir. Kim bunu başarısra o iktidar olur, o devletin başat gücü olur. Şimdi AKP Kurtler üzerinde siyasi egemenliği ve kültürel soykırımı en iyi ben yürütürüm diyerek devletin başat gücünü olmayı hedeflemektedir. Mevcut seçimi de yapacağım dediği anayasayı de aslında bu çerçevede ele almaktadır.

"Türkiye'de iktidar olmanın kanunu Kurtler üzerinde egemenlik kurmaktan geçmektedir. Kurt sorununun çözüm zihniyeti ve bunun pratiği gerçekleşmediği müddetçe iktidar olmanın kanunu Kurtler üzerinde siyasi egemenlik ve kültürel soykırımı sürdürme kabiliyetidir. Kim bunu başarısra o iktidar olur, o devletin başat gücü olur. Şimdi AKP bunu yaparak devletin başat gücünü olmayı hedeflemektedir"

yapma tarzının ne olduğunu gözler önüne sermiştir. Kurt sorununun çözümünden söz etmek yerine "Kurt özgürlük hareketini tasfiye edecek tek güç benim" diyerek kendisine birliği rol ortaya koymuştur.

AKP'nin kendisine birliği rol Kurt sorununun demokratik çözümü değil, Kurt özgürlük hareketinin tasfiyesidir. Zaten bu temelde asker sivil bürokrasi ve devletin derinlikleriyle uzlaşarak iktidarını sürdürmüştür. Benim dışında bu mücadeleyi ezecek başka güç yoktur, o zaman beni desteklemelisiniz biçimindeki bir yaklaşımı hükümet olmaktadır. Bu açıdan Kurt halkın sırtından, Türkiye'deki halkın sırtından Türk ve Kurt gençlerinin ölümü üzerrinden kendisini iktidar yapan bir siyasi hareket söz konusudur. Türkiye tarihinin en önemli sorununa çözüm üzerrinden bakmak değil de tasfiye üzerrinden bakmak tam da bir çakal politikasıdır. Bu savaşın süresinden ve Kurt halkın Özgürlük mücadelesine karşı her türlü psikolojik yöntemi uygulamaktan AKP sorumludur. Zaman zaman analar ağlamasın demesi tamamen sahte bir söylemdir. İster ateskes dönemleri olsun ister savaş dönemleri olsun yaptığı propaganda, bu sorunu ben hallediyorum üzerine kuralıdur. Ben tasfiye ediyorum ya da hükümetim zamanında çatışmalar duyarlılıkla diyecek kendisini hükümette tutmaya çalışıyorum. Ama bu sorunu çözme üzerrinden hükümet olmayı düşünmemektedir. Aksine bugüne kadar yürüttüğü siyaset tarzı Kurt sorununun çözümünü ve Türkiye'nin demokratikleşmesini kendi iktidarının sonu olarak görmektedir. Demokratik Türkiye'de AKP hükümetinin istismar edeceğini böyle bir konu kalmayacaktır.

Şimdide "Kurt sorunu kalmamıştır, Kurt vatandaşlarının sorunu kalmamıştır, Kurt halkı istismar ediliyor" diyerek on yıllarca Demirel'in, Çiller'in, diğer iktidarların söylemeklerinin aynısını tekrarlamaktadır.

Aslında Kurt sorunu kalmamıştır derken milliyetçi çevreler, iktidarı çevreler bak bu sorunu hak vermeden ben çözerim, Kurt sorununu talepleri karşılayarak değil de psikolojik savaşı yükselterek ben ortadan kaldırırmam demektedir. Kurt sorunu bütün ağırlığıyla, yakıcılığıyla ortadayken Kurt sorunu kalmamıştır demek aslında Kurt halkın taleplerinin inkarı anlamına gelmektedir. İnkarcılığın bu yeni biçimde hem milliyetçi kesimlerin oyunu almak istemekte hem de devlet içinde uzlaştığı gladioya "bakın ben görevimi en iyi biçimde yapıyorum, buna benim dışında yapabilecek bir siyasi güç yoktur, bu nedenle iktidar benim hakkındır" demektedir.

Türkiye'de zaten hala iktidar olmanın kanunu Kurtler üzerinde egemenlik kurmaktan geçmektedir. Kurt sorunun çözüm zihniyeti ve bunun pratiği gerçekleşmediği müddetçe iktidar olmanın kanunu Kurtler üzerinde siyasi egemenlik ve kültürel soykırımı sürdürme kabiliyetidir. Kim bunu başarısra o iktidar olur, o devletin başat gücü olur. Şimdi AKP Kurtler üzerinde siyasi egemenliği ve kültürel soykırımı en iyi ben yürütürüm diyerek devletin başat gücünü olmayı hedeflemektedir. Mevcut seçimi de yapacağım dediği anayasayı de aslında bu çerçevede ele almaktadır.

Zaten AKP'nin düşündüğü anayasa Kurt halkın taleplerini karşılayacak bir anayasa değildir. Kurt halkın taleplerini boş çıkaracak, siyasi egemenliğin ve kültürel soykırımanın sürdürülmesini sağlayan bir siyasal sistemi hedefleyen anayasa olacaktır. Kurt halkın kimlik talebini vatandaşlık kavramını yumoşatarak, Kurt halkın Demokratik Özerklik çözümünü; belediyelerde hizmet alanını genişleterek, anadilde eğitimi de seçmeli dersle geçistirmeye çalışacaktır. AKP böyle bir anayasaya Kurt sorununu çözümdiyerek bunu Kurtlere dayatıp kabul ettirmek isteyecektir. Bunlar kabul edilmediği takdirde de iç ve dış güçleri arkasına alıp Kurt özgürlük hareketini tasfiye etmemi hedeflemektedir.

CHP ile AKP arasında ciddi farklar yoktur

AKP'nin seçimde büyük oranda milletvekili alıp yapmayı düşündüğü anayasa bu çerçevededir. AKP seçimden sonra yeni anayasa ve yeni siyasal sistem konusunda CHP ile de uzlaşacaktır. Zaten şu anda CHP'nin Kurt sorununda söylemekleyle AKP'nin düşündükleri ve söylemekleri arasında pek fark yoktur. Asında CHP'nin Kurt sorununda şunları şunları yapacağım dediği şeyler Milli Güvenlik Kurulu'nun ve devletin derinliklerinin kabul edebileceğini taleplerdir. CHP zaten bunları devletin derinlikleri tarafından kabul edileceğini bildiği için dile getirmektedir. Bunların özye de siyasal egemenliği ve kültürel soykırımı ortadan kaldırmanın talepleridir. MGK böyle bir sınır koymustur, CHP ve AKP de bu sınırlar içinde kendilerine göre bir şeyler yapıp Kurt sorununu çözüyorum demeye hazırlanmaktadır.

Seçim sonrası AKP ile CHP arasında yeni anayasa konusunda bu çerçevede bir uzlaşma olacağı gibi, Ergenekon denen davadan tutuklu olanların çoğu da bırakılacaktır. Böylece AKP Kurt karşıtı bir milli mutabakat yaratarak CHP'nin, Ergenekoncuların, ordu ve bürokrasi içinden rahatsız olan kesimlerin de desteğini alarak Kurt halkın Özgürlük mücadeleşine karşı yeni bir savaş dönemi başlatacaktır. AKP'nin Kurt sorunu kalmamıştır sözü Kurt halkına karşı yeni bir savaş döneminin başlangıcıdır. Yapılan yapılmıştır, buna rağmen hala direniyorsunuz, o zaman size karşı yeni bir savaş yürütümkten, sizin bu direnişinizi tasfiye etmekten ve sizleri bu taleplerden vazgeçirmekten başka bir yolumuz kalmamıştır, demektedir.

AKP'nin bu süreçte operasyonlarını sürdürmesi, yaşanan gerilla şahdetleri, yine siyasi soykırımları hiz kesmeden devam ettirilmesi tamamen tasfiye politikasıyla ilgilidir. AKP, Kurt özgürlük hareketini bu operasyonlarla zayıflatarak hem seçimde hem de seçim sonrasında zayıf düşmeye amaçlamaktadır. Kurt özgürlük hareketini askeri ve siyasi operasyonlarla zayıflatarak tasfiye hareketinin başarılı olmasının zeminini yaratmaya çalışmaktadır. Yine en demokratik talepleri reddetmesi ve demokratik eylemlere şiddetle saldırması da seçim sonrası yürüteceği tasfiye saldırısıyla bağlantılıdır. AKP'nin tüm

söylemleri, tutumları ve pratiği seçimler sonrası bir tasfiye saldırısına hazırlandığını göstermektedir.

AKP'nin bu sinsi ve tasfiye politikası sadece Kurt sorununda bir çözüm-süslüğü değil, Türkiye'yi siyasal krizler içinde tutmaktan başka bir anlama gelmeyecektir. Sadece Kurt halkına değil, Türkiye halkına da acılar çekti-recek, yıllar kaybettirecek çok çıkışçı, çirkin bir politikadır. Şu anda AKP'nin bu politikasına karşı Türkiye'de herhangi bir alternatif yoktur. Daha doğrusu Kurt sorununda çözüm üretmeye ve Türkiye'yi demokratikleştirmeyecek hiçbir proje alternatif bir siyaset olmayacaktır. Kurt sorununda çözüm projesi olmadığı müddetçe AKP'nin yerine başka siyasi gücün gelmesi de hiçbir şey değiştirmeyecektir. Tek değişen, yıpranan bir gücün yerine başka bir gücün bu inkarlı, kültürel soykırımcı politikayı devralması anlamına gelecektir.

Bu gerçekler karşısında tek çözüm projesi Kurt Halk Önderi'nin Yol Haritası'nda ortaya koyduğu Demokratik Ulus ve Ortak Vatan'a dayalı Demokratik ulus çözümüdür. Bu açıdan Kurt Halk Önderi Türkiye'nin demokrasi güçleriyle gerçekleştirilecek Demokratik ulus ittifakını çözümsüz politikalari durduracak tek alternatif olarak görmektedir. Kurt Halk Önderi Demokratik ulus çözümü çerçevesinde Demokratik ulus bloğuna yaklaşımı taktik olarak değil, kesinlikle stratejik bir yaklaşım olarak ele almaktadır. Zaten Türkiye sorunlarına Demokratik Ulus ve Ortak Vatan çözümü dışında başka bir çözüm bulmak mümkün değildir. Demokratik Ulus ve Ortak Vatan anlayışıyla Kurt sorununu çözme yaklaşımı gerçekten çözümleyici bir karaktere sahiptir. Sorunu çözme kabiliyeti olan bir siyasal projedir. Bu açıdan Demokratik ulus bloğu, yine Kurtlerle ittifaka dayalı seçim süreci Türkiye'nin tek çıkar yoludur. Demokrasi ve Özgürlük Bloğu seçimi güçlü bir biçimde sonuçlandırırsa, 30-35 arası milletvekili çıkarırsa bu Türkiye siyasetinde çok önemli sonuçlar ortaya çıkaracaktır.

Kurt Halk Önderi'nin ve Kurt özgürlük hareketinin çözüm politikalari, çözüm çabalari etkili olmazsa bu kesinlikle savaşın şiddetlenerek devam etmesi anlamına gelecektir. Çünkü AKP'nin dayattığı tasfiye politikalariının Kurt halkı tarafından kabul edilmesi mümkün değildir. Yine bu politikalari Türkiye'yi demokratikleştirebilir Kurt sorununun çözüm konusunda hiçbir gelişme yaratması düşündürmez. Bu açıdan da eğer bugün demokratik çözüm çadırlarıyla gündeme getirilen 14 talebin halk serhildanlarıyla çözümü dayatması gerçekleşmezse Türkiye kapsamlı bir savaşla karşı karşıya gelecektir. Kurt halkın ve demokrasi güçlerinin mücadeleşinin bir parçası olan demokratik anayasa hareketinden ve seçimden sonuç alınmazsa, Türkiye'yi çözüme zorlayacak siyasal bir etki ortaya çıkırsa AKP'nin politikalara karşı mücadele etmekten başka bir yol kalmayacaktır. Çünkü AKP kendini biraz güçlü hissettiği taktide Kurt sorunu kalmamış sözünü pratikleştirecektir. Kurt halkın Özgürlük mücadeleşini bastırmak için her yolu deneyecektir. Buna karşı da

tabii ki Kurt özgürlük hareketi direnmekten başka bir tutum göstermeyecektir. Bu açıdan önemizdeki iki ayın çok önemli olduğunu söylüyoruz.

Önümüzdeki haftalar ve aylar sadece Kurt halkı açısından değil, Türkiye demokrasi güçleri açısından da çok önemlidir. Türkiye'deki demokrasi güçleri Kurt halkıyla çok güçlü bir ittifak yaparak mevcut seçim bloğunu başarılı kılabilirler, yine seçim öncesi demokratik anayasa konusunda Türkiye'de güçlü bir bilinc ortaya çıkarılmazsa, demokratik bir anayasanın olmazsa olmazları topluma benimsenilmezse, seçim sonrası AKP'nin öngördüğü plan devreye sokulacaktır. Demokratik anayasa bilinci bugünden güçlendirilip AKP'nin ya da MGK'nın sınırlarını çizdiği anayasa dayatıldığından Türkiye'de yeni bir savaş ve çatışma dönemini başlatacak anayasa projesi boşça kılınmazsa kuşkusuz Türkiye yıllarca yeni bir çatışma sürecine girecektir. Çünkü 1924'ten başlayan ve bugüne kadar süren demokrasi sorunu çözülmeyecektir.

Türkiye ve Kurt halkı AKP politikalarına mahkum değildir

Kurt halkı, demokrasi güçleri, sol demokratlar ve sosyalistler otoriter oligarşik rejime karşı 1924'ten bu yana sürekli mücadele ettiler. Bunun sonucu mevcut otoriter rejim önemli oranda yıprandı. Ancak klasik iktidar blokları bu durum karşısında Türkiye'nin demokratikleşmesi ve Kurt sorununun çözüm konusunda adım atacaklarına siyasal İslamla uzlaşarak demokrasi sorununu yeni bir biçimde devam ettirmektedirler. AKP de kendisi devlet içine alınca demokrasi sorununun bittiğini, hatta ileri demokrasiye geçtiğini söyleyerek 1924'ten bu yana süren demokrasi sorunu yeni bir biçimde kavuşturmuştur. Kurt sorununun çözümüne devam ettiği ve emekçilerin, sosyalistlerin, bir bütün olarak sol demokratların örgütlenme özgürlüğü ve paylaşım sorununun çözülmendiği yeni bir otoriter rejim dönemi başlatılmış bulunmaktadır.

"Türkiye ve Kurt halkı AKP politikalarına mahkum değildir. Aslında Türkiye'nin demokratikleşmesi de Kurt sorununun çözümü de kendini dayatmış bulunmaktadır. Eğer demokrasi güçleri güçlü mücadele ederse, hamle yaparsa AKP'nin oyunu rahatlıkla boşa çıkarılabilir. Türkiye'deki çok geniş kesimlerin desteği alınarak Türkiye'nin demokratikleşmesi yolunda çok önemli adımlar atılabilir"

1924'te dışlanan Kurtlerin ve sosyalistlerin, sol demokratların, emekçilerin üzerindeki baskı ve dışlanma bugün de devam etmektedir. AKP klasik iktidar bloklarıyla uzlaşarak ve kendisinin sistem içine alınmasıyla birlikte demokrasi sorunu kalmadığını belirterek yeni bir demokrasi sorunu ortaya çıkarmıştır. Aslında bu daha sinsi, daha tehlikeli bir antodemokratik rejimin Türkiye toplumuna dayatılmasıdır. 1924'teki otoriter rejimin işbirlikçi ilimli İslamın sistem içine alınmasıyla birlikte özel savaş karakteri daha da derinleşmiştir. Türk devleti her zaman özel savaş devletiydi, ama AKP'nin kendine müslüman kendine demokrat karakteriyle bu özel savaşı daha da derinleştirerek Kurtler, emekçiler ve tüm ezilenler üzerinde yeni bir otoriter rejim kurmuştur. 12 Haziran'daki seçimden sonra bu kurulan yeni otoriter rejim hukuki bir statüye kavuşturulmaya çalışılacaktır. AKP'nin sistem içine alınmasıyla kurulan yeni siyasal rejime bir anayasal meşruiyet, anayasal temel kazandırılacaktır. Böylece siyasal İslamcılar devlet içine alındı, Kurt halkına ve bütün emekçilere karşı kullanıldığı yeni bir özel savaşın, psikolojik savaşın yürütüldüğü yeni bir dönem başlayacaktır.

Bu nedenle 12 Haziran seçimlerini sadece bir milletvekili seçimi, bir partinin iktidar olma seçimi olarak görmüyoruz. Seçim sürecini Türkiye'nin yeniden yapılanmasının nasıl şekilleneceğini belirleneceğini haftalar, aylar olarak görüyoruz. Eğer Kurt halkı ve demokrasi güçleri bu bilinçle bu süreci değerlendirdirse AKP'nin bu kendine müslüman, kendine demokrat politikalarının önüne geçilerek daha demokratik bir anayasa, bu temelde demokratik bir siyasal rejime kavuşmuş bir Türkiye gerçeği ortaya çıkarmak da mümkündür. Türkiye ve Kurt halkı AKP politikalarına mahkum değildir. Aslında Türkiye'nin demokratikleşmesi de Kurt sorununun çözümüne devam ettiği ve emekçilerin, sosyalistlerin, bir bütün olarak sol demokratların örgütlenme özgürlüğü ve paylaşım sorununun çözülmendiği yeni bir otoriter rejim dönemi başlatılmış bulunmaktadır. Eğer demokrasi güçleri güçlü mücadele ederse, hamle yaparsa AKP'nin oyunu rahatlıkla boşa çıkarılabilir. Türkiye'deki çok geniş kesimlerin desteği alınarak Türkiye'nin demokratikleşmesi yolunda çok önemli adımlar atılabilir.

Ama şu anda iktidarda olan AKP hükümeti gerçek bir demokratikleşmeyi önlemek için Türkiye demokrasi güçlerinin ve Kurt halkın dayatmasını engellemek için kendine demokrat, kendine müslüman karakteriyle yeni bir seçim daha kazanıp Türkiye halklarının bu özgürlük ve demokrasi taleplerini yozlaştmak, çarpmak ve yeni otoriter sistemin sınırlarına hapsedmek istemektedir. Zaten bu politikanın kırılması için Demokratik ulus bloğu ve Kurtler arası birlik gerçekleştirilmişdir. AKP'nin politikaları Türkiye'nin geleceğini karartacağı ve Türkiye'ye yeni acılar yaşatacığı için birçok güç, demokratik çevre Demokratik ulus bloğunu desteklemektedir. Türkiye'nin demokratikleşmesi, Kurt sorununun çözüm umudunu burada görmüştür. Bu çerçevede önemizdeki ay da bu demokrasi güçleriyle demokrasi karşıtı güçler arasında kırık kırık mücadelede demokrasi güçlerinin göstereceği performans Türkiye'nin geleceğini belirleyecektir.

Kuşkusuz Türk devleti ve AKP 12 Haziran sonrası bir tasfiye harekatı planlamaktadır. Eğer demokrasi güçleri önemizdeki süreci iyi değerlendirdirlerse bunun önüne geçebilirler. Ancak buna rağmen AKP'nin tasfiye politikalarını dayatması en güçlü olasılıktır. Bu açıdan demokrasi güçlerinin seçim ve anayasa konusunda önemli bir çalışma ve mücadele içinde olmaları yanında, AKP'nin dayatması sırasında güçlü bir savaşa hazırlanmaları da gerekmektedir. Çünkü AKP tasfiye politikasını dayattığında ancak buna karşı güçlü bir direniş, güçlü bir halk savaşı yürütülürse bu politikalar boşça kılınabilir. AKP'nin tasfiye politikalarının devrimci halk savaşıyla boşça çıkarılması, devletin son tasfiye hamlesinin de boşça çıkarılması anlamına gelecektir. Bu durumda Türk devleti Kurt sorununun demokratik çözümü temelinde Türkiye'nin demokratikleşmesine mecbur kalacaktır. İster anayasa çalışmaları ve seçim barajıyla isterse devrimci halk savaşıyla olsun Kurt halkın ve demokrasi güçlerinin AKP'nin tasfiye politikalarını boşça çkararak Türkiye'nin demokratikleşmesi için gereken her türlü çabayı, fedakarlığı ve direnişi göstermesi tarihsel bir sorumluluk olarak görülmelidir. Eğer dönemin görevleri yerine getirilirse tarihin aksı bu süreçte hiçbir zaman olmadığı kadar Kurt halkı ve demokrasi güçlerinden yana olacaktır.

Kadının açık mezarı: Aile

Ataerkil aile, üzerinde en fazla tarıuma yürtülmesi gereken kurumlardan biridir. Kaynağı devlet kuruluşundan çok önceki tarihlerde dayanan bu kurum, gerçekçi analizlere tabi tutulursa şayet, devlet, toplum, kadın, erkek, kültür ve ahlak olguları dağa sahilini çözümlenebilir ve anlaşılmır kılınabilir. Ataerkil aile ile iktidarın başlangıç tarihi aynı sürece tekabül etmektedir. Burada iki olgunun birbirini koşullandırdığını görüyoruz. Demek ki ilk iktidar biçimini erkeğin kadın üzerinde kurduğu iktidar biçimidir. Bu iktidarın kendisini kurumsallaştırma, sistemleştirme biçimini ise ailedir. Erkek aile yoluyla iktidarı meşrulaştırmış oluyor. Ailenin kutsallaştırmasının altında yatan gerçeklik iktidarın kurumsallaşmasıyla bağlantılıdır. Aileye kutsallık atfedilmesi erkek iktidarının kolayca meşrulaşmasını sağlıyor. Kutsallık iktidarın vazgeçilmez kılınmasında ve yayılmasında, inandırıcılığı çok kolaylaştırıcı bir rol oynuyor.

Bazı insanlar açısından ilginç gelebilir, ama aile kurumu derinliğine incelendiğinde iktidarın ilk dayandığı biçiminin cinsellik olduğunu görüyoruz. İktidarın cinsellikle bağının aile kurumu ile bağlı olarak da düşünülmlesi aslında doğru bir yaklaşımındır. Erkek kadın üzerinde ilk hakimiyetini cinsellik yoluyla gerçekleştiriyor. İlk hakimiyet biçimini cinsel hakimiyet biçimidir. Erkeğin cinsel organının iktidar ile bağlantılı ele alınmasının altında yatan gerçeklik de bundan kaynaklıdır. Erkek kadın üzerinde cinselliğini hakim kıldığından, kadına boyun eğdirmiş oluyor ve onu kölesi yapıyor. Bundan yola çıkarak şunu söylemek mümkünür; ilk iktidar biçimini tecavüz tarzında gelişen iktidar biçimidir. Erkeğin, kadın bedenini, cinsellliğini zorla hakimiyet ve tahakküm altına alması, ilk tecavüz ve iktidar biçimini olarak karşımıza çıkıyor. Ardından kadının yarattığı diğer tüm maddi-manevi değerlere el koyuyor. Artı ürününü hepsi ele geçiriyor. Bu gerçekten hareketle ilk zor, ilk baskın, ilk şiddet olgularının ortaya çıkış tarihini, bu an ile ifade etmek yanlış bir yaklaşım değildir. Bu durumda zorun, baskının, şiddetin, tecavüz ve iktidar ile birebir bağlantısı söz konusudur.

Aile erkek egemen cinsiyetçiliğin hakim olduğu bir kurumdur

Iktidar sisteminin ilk ortaya çıktıığı tarih, yaklaşık MÖ 5500 yıllarıdır. Bu tarih, ilk ataerkil ailenin ve klan hiyerarşisinin ortaya çıktıığı tarihtir. Devletin ortaya çıktıığı tarih ise MÖ 4000 yıllarıdır. Yani ataerkil ailenin ve iktidarın ortaya çıktıığı tarihten 1500 yıl sonradır. Devletin kendisine model olarak ataerkil aileyi aldığı bir gerçekdir. Aile bir mikro devlettir. Aile toplumu ise bir mikro devlet toplumudur. Sümer rahiplerinin yapıtları şey, ataerkil ailedeki –veya klandaki– hiyerarşisi ve kültürü tüm topluma yayarak daha evrensel bir sistem kurmak olmuştur. Ailenin devletin çekirdeği olması bu gerçekle çok yakından bağlantılıdır. Şimdi burada önemli olan nokta, ataerkil ailenin nasıl bir kültüre ve ahlaka sahip olduğunu.

Aile erkek egemen cinsiyetçiliğin hakim olduğu bir kurumdur. Reis denilen erkek ailenin başkanıdır. Ailede her zaman son sözü söyleyen, son kararı veren erkektir. Sözü kararı tanrı buyruğu kadar kutsal ve kesindir. Kadın ve çocuklardan erkek sorumludur. Hakim anlayışa göre, kadın ve çocukların kendisini koruma ve savunma güçleri, iradeleri yoktur. Bilincleri eksik, iradeleri zayıf, fizikleri gücsüzdür.

Her zaman eksik düşünür, eksik yaparlar. Bunun için reis erkek tarafından korunmaya muhtaçırlar. Çocuklar bir yaşa geldikten sonra eğer erkek ise eksikliğini aşip kendisini tamamlayarak reisiyle adım atıp erkeklesir. Çocuk şayet kız ise maalesef ömrü boyunca hep eksik kalarak sadece ‘karı’lık görevlerini pekiştirir; büyütükçe eksikliğini artar, şeytanlaşır, daha tehlikeli bir hale gelir. O yüzden de sürekli ‘sırtında sopayı ve karnında sıpayı eksik etmemek’ gereklidir. Geleneksel bakışa göre erkek ne yapısın, kadın tanrı tarafından eksik yaratılmıştır. Onun yaratılış sebebi, erkeğin karısı olmaktadır. Erkeğin karısı kadının görevi ise, erkeğin arzularına itaat etmek, erkeğin istediği kadar çocuk doğurmak, erkeğin ve çocukların bakımını yapmak, yirmi dört saat boyunca hiç itiraz ve şikayet etmeden çalışıp durmaktadır. Yüce tanrı böyle buyurmamış mıdır?

Tanrı bir erkek icadıdır

Erkek, iktidarını kadın köleliği üzerinde tesis etmek için, yapmak istediği ve yaptığı her şeyi, tanrı buyruğu diyecek iktidar sistemini ve kültürünü meşrulaştırmıştır. Tanrısız, ama tanrı adına konuşmuştur. İktidarının hatırına öyle bir tanrı yaratmıştır ki bu tanrı, kadının ve süreçle de tüm toplumun kanını emen bir vantuza dönüştürüstür.

Tanrı bir erkek icadıdır. Erkeğin icat ve inşa ettiği bu tanrı cinsiyetcidir. Erkeğin dostu, en yakın arkadaşı, onu koruyan ve kollayan bir tanrıdır. Bu tanrı o kadar erkek severdir ki erkeğin dünyadaki tek temsilcisi, tüm canlıların en akıllısı, en yetenekli, en güçlüsü olarak yaratmıştır. Diğer tüm canlıları ise sadece erkeği hoşnut ve mutlu etmek için yaratmıştır. Erkek dostu bu tanrı, tam bir kadın düşmanıdır. Kadını o kadar eksik, güçsüz, çaresiz, suçu, günahkar ve gözü yaşlı yaratmıştır ki ömrü boyunca saçını erkeğine süpürge de yapsa suçlarından arınamayacak durumdadır. Kadın ancak mutlak itaat eder, sürekli acı çeker, gözünden yaşı eksik olmazsa bir parça da olsa günahlarını azaltabilir ve belki cennete gidebilir. Cennet de ise yine onu bekleyen görev, erkeğe hizmettir, erkeği mutlu etmektir.

Kadını bu derece aşağılayan bir tanrı, tek kelime ile egemen ve cinsiyetçi erkeğin ifade etmektedir. Egemen erkek kendi egemenliğini ve iktidarı tanımlarken bunun adını ise tanrı koymaktadır. Tanrı, erkek iktidarının soyut kimliğidir. Erkek bu kimlikle kendisini kadın ve çocuklar üzerinde hakim kılmış ve bu kimliği kullanarak evrensel bir iktidar devlet sistemi kurmuştur. Bu sistem günümüzde tam bir kadın kırmızı, toplum kırmızı sistemine dönüştürüstür. Bu sistem içinde ailenin aldığı biçimini incelemek başlı başına bir olaydır. Günümüzde aile tek kelime ile tam bir insan kırmızı kurumudur. Kadının açık mezarı olan bu kurum, ölü kadınlara her gün ölü bir insan toplumu ortaya çıkarmaktadır.

Erkek egemen cinsiyetçi kültürün üretim merkezi olan ailede kadın, erkeğin elinin altındaki bir tecavüz nesnesidir. Tecavüz kültürü ailede yoğunlaşarak tüm topluma yayılmaktadır. Karşılıklı eşitliğin, özgürlüğün ve iradenin olmadığı tüm kadın erkek ilişkileri tecavüz temelindedir. Tek yanlı bir iradi dayatma ve baskıya dayanmaktadır. Şöyledir; erkek ilişki istemekte ve kadın boyun eğmekte, boyun eğdirmek bir tecavüzdür. Erkek çocuk istemekte ve kadın çocuk yapmakta, çocuk yaptırıkmak bir tecavüzdür. Erkek hız-

met istemekte ve kadın hizmet etmeye, hizmet ettirmek bir tecavüzdür. Erkek bağırı hakaret etmeye, kadın kendisinde kabahat aramakta, kabahat aratırmak bir tecavüzdür. Erkek zevkine göre kadın giydirmekte, gezdirmekte yedirmekte içirmekte; erkeğin zevkine göre giymek, gezmek, yemek, içmek bir tecavüzdür. Erkek düşündüğü gibi kadın düşünmesini, baktığı gibi kadının bakmasını istemekte ve kadın buna koşulsuzluktadır. Kadının erkek gibi düşünüp erkek gibi bakması bir tecavüzdür.

Aile içi ilişkilere baktığımızda erkek dayatmasıyla yapılmayan tek bir eylem yoktur. İlişkiden tutalım, davranışçılığı, yemeye, içmeye, giymeye, yürümeye ve yatmaya kadar her şey ama her şey erkeğin zevkine ve arzularına göre biçim kazanıyor. Her şeye erkek egemen zihniyeti ve bakış açısına göre anlam yükleniyor. Aile içi yaşam yüklenilen bu anımlar ile biçim kazanıyor ve aile her şeyi yutan kara deliklere dönüşüyor. Hersey tek tipleştiriliyor, renksizleştiriliyor. Kadın rengini, canlılığını, özünü, özelliğini kaybediyor. Adeta her bir kadın erkeğin üzerinde iktidar duygularını tatmin ettiği birer nesneye dönüştür.

Açıktan veya gizli, direkt veya dolaylı, kaba veyaince tek taraflı ‘irade’ ile yapılan her eylem, bir tecavüz biçimidir. Bu anlamda egemen zihniyetin, sistemin, kültürün, ahlakin kendisi bir tecavüz gereğidir. Tecavüz eğer, el koymak, sahib olmak, dayatmak, bastırmak, etkisine almak ise –ki öyledir– o halde hakim zihniyetin, kültürün, sistemin kendisi toplam bir tecavüzdür.

Erkek egemen ideoloji ailede üretilir

Tarihe baktığımızda zorun çok değişik biçimleriyle karşılaşırız. Zor denilince insanların algısında şekillenen daha çok kaba şiddet biçimidir. Oysa bundan daha tehlikeli biçimini erkek egemen cinsiyetçi idealle dayalı ideolojidi. Aile ideolojisidir. Devlet ideolojisidir. Toplumsal cinsiyetçi ideolojidir. Hepsi de aynıdır ve tek ideolojidir. Ailede üretilen bu ideoloji tüm topluma yayılmaktadır. Bu ideolojiye göre erkek üstün cinstir. Birinci sınıf devlet vatandaşdır, devletin ailedeki temsilcisidir. Tanrıının ise sevgili kuludur. Kadın ise erkeğine ve devletteye çocuk doğurarak nüfuz kazandırın, ücretsiz olarak kölelik geleneğini garantiye alan, iktidar geleneğini pekiştiren mutlak bir itaatkar ve çocuk doğurma makinasıdır. Ailedeki ve toplumdaki değeri ise; itaat düzeyi ve çocuk doğurma sayısı ile orantılıdır. Ne kadar çok itaat eder ve çok sayıda çocuk doğurursa bir o kadar değerlidir. Hele bu çocuklar erkek ise daha da değerlidir.

Erkek çocuk, erkek için bir soy sürdürme aracıdır. Ne kadar çok erkek çocuğa sahip olursa erkek, soyunu bir o kadar devam ettireceğine inanır. Bir erkek açısından soyun sürdürmesi iktidarının sürmesidir. Erkek çocuk, baba ve devlet için iktidarı garantiye alan yeni bir iktidar üretimiyle kendisini ayakta tutarlar. Erkek çocuk da bu gerçekin çok önemli bir parçası durumundadır. Baba açısından çok sayıda erkek çocuğun önemi ve anlamı yukarıda belirttiğim gerçeklikten kaynaklı iken, devlet sistemi açısından ise bir yandan üzerinde yükseldiği toplumsal cinsiyetçiliğin derinleştirilmesinde

bir araç, diğer yandan ise kendisi için ucuz iş gücüdür. Dikkat edersek ülkeler arasında güçlü ülke sıralaması yapılrken her bir ülkenin nüfus sayısına da bakılır. En büyük nüfusa –özellikle de genç nüfusa– sahip ülkeler en güçlü ülkeler olarak kabul edilir. Bu yaklaşım direkt ucuz işgücü anlayışıyla bağlantılı olduğu gibi, bunu yeni iktidar üretimi olarak görmekle de bağlantılıdır.

Cocuğun aile içinde aldığı eğitim, erkek egemen cinsiyetçi ideoloji ve kültürü göredir. Erkek çocuk, baba veya ailenin model bir erkeği örnek alınarak büyütülür. İlk aldığı dersler; erkek kadından üstünür, aklılıdır, fiziki güçlündür, yenilemezdir. Ardından devam eder, erkek ağlamaz, sevgisini belli etmez, duygusal olmaz, hal-hareketleri, davranışları, ıslubu serttir, ev işleriyle uğraşmaz, yonetendir, koruyandır, boyun eğdirendir, itaat ettirendir, bastırındır, vurandır, kırandır, savaşlandır, öldüründür, işgal edendir... vb bu tür dersler aile dışına taşarak sistemli bir eğitim programı temelinde sürüp gider. Erkek ekseninde bir kahraman kültür içinde erkek şekillendirilir. Kız çocukların yine model ya annedir ya da ailede rol model haline gelmiş bir kadındır. Onun da aldığı ilk dersler; kadınların aklı eksiktir, fizikleri zayıftır, korunmaya muhtaçtır, sessizdir, itaatkardır, duygusaldır, hizmetçidir, erkeğin namusudur... derken biraz büyütükçe ders programı daha da yoğunlaşır; kadın yüksek sesle konuşmaz, bağırmaz, kahkahası ile gülmez, karşı koymaz, istediği gibi hareket etmez, babasının, abisinin, kocasının sözünden çıkmaz... böylece köle kadın yaratım dersleri tüm ömrüne yayılarak sürüp gider. Kadının düşüneleri, duyguları, fiziki sürekli aşağılanır. Öyle bir noktaya sürüklendirilir ki kadın, kendi kendisinden utanacak bir duruma getirilir. Böylece erkek egemen cinsiyetçi ideoloji ile kadın, korkunç derecede kendisine yabancılatacaklarak, kişiksiz ve kimiksiz kılınır. Sürekli ağlayan, kendine güvensiz, üzrek, çaresiz, boyun eğmeci bir kadın tipi yaratılır. Aynı biçimde erkek, tüm insanlık erdemlerinden uzaklaştırılır, duyguları köreltilir, yiğitliği kof ve kaba bir güç gösterisini içinde eritir, kendine güvensiz, kompleksli, komploco, şiddet düşkünlüğü bir tip haline getirilir.

Tecavüz kültürü altı bin yıllık bir kültürdür

Özgürlik ile anmanın birbiri ile çok sıkı ilişkisi vardır. Yukarıda özetlediğimiz bu aile ve toplum gerçekleştirinde anlam bulmak son derece zordur. Tabii özgürlük bulmak da bir o kadar zordur. Egemenlik ve kölelik ikilemi içerisinde anmanın özgürlüğün kaybolduğu bir yaşamda, mutlu olmak mümkün değildir. Yaşamın anlamını ortaya çıkaran şey, insanlar, cinsler, halklar, kültürler arasında özgür ve eşit ilişkilerdir. Kadın ve erkek ilişkileri özgür ve eşit hale geldikçe, cinsiyetçi yaklaşımalar tümden aşıldı, yaşam, ancak o zaman kendi gerçek anlamına yeniden kavuşacaktır. Kurt Halk Önderi Abdullah Öcalan'ın belirttiği gibi her şeyden önce “erkeğin yaşamla, yaşamın ise kadına barışması gerekiyor.”

Bu noktada Kürtistan Özgür Kadın Hareketi'nin “Özgürlik Mücadelemizi Yükseltelim Tecavüz Kültürü Aşalım, Kadın Kırmızına Son Verelim!” sloganıyla başlattığı kampanya çok büyük bir anlaşılmaktadır. Kampanyalar dönerken toplumun dikkatini bir konuda yoğunlaştırmaya, ortak refleks açığa çıkarmaya, diğer aile yapıtları ile demokratikleşmiş olmalıdır. Demokratikleşen aile yapıları toplumun demokratikleşmesinde de çok temel bir rol oynar. Aksi durumda aile toplumsallığı çürütmeyen ve dağıtmayan dışında farklı bir anlam ifade etmez.

Cinslerin karşılıklı öz bilincine ve öz iradesine dayanmayan aile yapıları toplumun kanser hücreleridir. Özgür ve eşit olmayan cinslerin yaptığı tüm evlilikler başa bela ve öldürür. Bu tarz evlilikler tecavüz kültürünü günlük olarak ureten ve bu kültürü güçlendiren evliliklerdir. Bu açıdan tecavüz kültüründe başa başlatılan kampanyanın temel hedeflerinden biri, ataerkil aile ve evlilik ilişkilerini köklü sorgulayarak bu tarz evlilik ve aile biçimlerine karşı güçlü bir mücadele vermek olmalıdır. Mevcut aile ve evliliklerin özgürlükten, eşitlikten, ahlaktan ve anımdan yoksun gerçekliklerini, çok çarpıcı bir biçimde topluma kavratarak evliliklerin ve bu tarz aile kuruluşlarının önüne geçmek, kampanyanın önemli bir çalışması haline gelmelidir. Toplumda, ataerkil sistemi besleyen ataerkil aile yapısı olduğu bilincini geliştirerek, öz bilinc ve öz iradi gelişimi temel bir perspektif olarak geliştirmek kampanyanın esasını oluşturmalıdır.

Demokratik Özerkliğin sosyal boyutu-2

DEMOKRATİK ULUSAL GELİŞİMDE TOPLUMSAL HAKİKAT VE TARİHSEL ARKA PLANI

Klandan demokratik ulusa
uzun soluklu yürüyüş

Devletçi paradigmının özellikle de pozitivist bilimcilikle zirveleştiği bir aşamada, toplumsal varoluşa ilişkin gelişirdiği en talihsiz izahat, toplumu devlet eksenli bir olgu olarak değerlendirmesi olmuştur. Özellikle Avrupa benmerkezciliğinin yaklaşımının temelinde bu izahat yatkınlıkta. Aristo ile başlayan tarihsel topluma ilişkin izahatlardaki çarpıklıklar Hegel ile adeta zirveleşir. Hegel'de toplumu toplum yapan belirleyici faktör onun devletliliğidir. Hatta tarihi bununla başlatmaktadır. Ve ona göre ancak devletli toplumlar dikkate değer toplumlardır. Bunda toplumsal sözleşmecilerin, "insan insanın kurdudur" felsefesini esas alarak, insanların daha sonra birbirlerini yok etmemek için toplumsal bir sözleşme temelinde devletliliklerini ve böylece toplumsal bir kimlik edindikleri yönündeki yaklaşımıları da bu çarpık yaklaşımları beslemiştir.

Ancak tarihsel toplum gerçekliği bundan çok daha farklı bir olgudur. Toplumun tarihsel gelişim seyri tek bir biçim üzerinden ortaya çıkmamaktadır. Toplumsal gelişime klandan başlayarak demokratik ulus örgütlenmesine kadar milyonlarca yılı bulan bir akış halinde sürekli kazanmıştır. Bu akış hiç de Avrupa benmerkezcilerin dediği gibi devletle başlayan bir akış değildir. Bu anlamda tarihsel toplum formlarına kısa da olsa bir göz atmakta yarar vardır.

Klanla başlayan ilk yürüyüş

Klan 20-30 kadar kişiden oluşan geniş bir aile gibidir. Klan örgütlenmesi kan başına dayanmaktadır. İnanç simgeleri olan totemler, aynı zamanda klanların kimliği ve aidiyet bilinci anlamına gelmektedir. Klan, yaşamını en fazla etkileyen eşya, bitki ve hayvanları simgeleştirerek kutsallaştırır. Bu kutsama bir nevi klanın kimliği olur. İşte kutsallaştıkları bu simgelerle totem denir. Klan, bilinci ve emeğiyle yarattığı her şeyi toteme yükler. Bu anlamda totem emeği, bilincin toplamı oluyor. Toteme saygı, emek ve bilince saygı oluyor. Klan toplumu yerlesik olmadığından dolayı düzenli bir yaşamları yoktur. Su kenarlarına yakın mağaralarda barınırlar. Birlikte hareket etme klanın en belirgin özelliklerinden biridir. Bulduyuyla yetinmeye dayalı toplayıcılık ve avlanma temel ekonomik faaliyettir. Klan toplumu tam bir eşitlik toplumudur. Ekonomik yaşam ortaklaşadır. Birikim olmadığından bir mülkiyetten bahsedilemez. Eğer varsa bile bu ortak mülkiyettir.

Klan üyeleri jestlerle ve beden dilini kullanarak iletişim kurmaktadır. Gelişmiş bir simgesel dilleri yoktur. Sonraları sınırlı sayıda kelime ve hecelerden oluşan bir dil oluşturabilmeleridir. Klan toplumunda henüz düşünsel soyutlama düzeyi çok gelişkin değildir. Klan örgütlenmesi canlı bir organizmayı andırır. Her üye kendini bu organizmanın bir parçası olarak görmektedir. Ya hep ya hiç kuralı geçerli olduğundan tek bir kişi bile klan yaşamı dışında bir yaşam tasavvuruna sahip değildir. "Hepimiz birimiz, birimiz hepimiz için" özdeyişi belki de toplumsal hafızanın klan dö-

nemlerinden kalma bir ürünüdür. Bu anlamda tek bir kişiyi klandan koparmaya çalışmak o klanın tümünü yok etmeye mümkün değildir. Klanın dışından birini klanın içine alma genelde gerçekleşmeyen bir durumdur. Ancak klanın dışında birisi bulunduğu da o, artık klanın bir parçası olmuştur.

Klanın soyutlama yeteneği fazla gelişmediğinden, zihniyeti soyut kurgulamaların uzaktır. Fiziki, bitkisel ve hayvansal doğadaki her nesneyi canlı ve düşünen varlıklar olarak görür ve öyle yaklaşırlar. Bu yaklaşım, tüm klan toplularında vardır. Doğayı canlı görme, onunla uyum içinde yaşama esastır. Doğayı kendisi gibi canlı ve ruhlarla dolu olarak görmeye dayalı bu bakış açısından literatürde animizm denilmektedir. Canlılık anlamına gelen animizm tarzında düşünme, dinsel inancın ilk basamağı olarak değerlendirilebilir. Aslında insanlığın çevresini anlamlandırmasındaki ilk adım olmaktadır. Bu dönemde insan kendini doğuya özdeş olarak görmektedir. Bu aşamada insan doğa ayrimi henüz söz konusu değildir; insan kendisini doğada doğayı da kendinde görmektedir.

Klana ilişkin değerlendirmelerimizi Önder Apo'dan yapacağımız bir alıntıyla sonlandırıralım: "...doğal toplumda insan bilgisinin kendi özüne ilişkin yapısı hakkında neler söylenebilir? Klan, totemin simgesel değerinde kendini kutusmaktadır. İlk ahlak kavramına da bu yoldan ulaşmaktadır. Çok iyi bilincindedir ki, klan topluluğu olmazsa yaşam sürdürürlermez. O halde toplumsal varlıklar kutsaldır ve en yüce değer olarak sembolleştirip tapınılmalıdır. En azından doğal toplumda insan, kendisini birlikte olduğu klan üyeleriyle bir bütün olarak yaşamak kuralına olmazsa olmaz kabilinden bağıldır. Klanın bir üyesi diğerinden ayrıcalıklı bir yaşamı düşünenmez; klan dışında yaşamı düşünenmez. Avcılık yapabilir, hatta yamyamlık da yapabilir. Ama tüm bunlar klanı yaşatmak içindir. Klanda yaşam kuralı 'ya hep ya hiç' kuralıdır. Tüm toplumsal veriler klanların bu özelliğini vurgulamaktadır. Bir kütle ve şahsiyettir. Bi-

reylerin ondan ayrı bir şahsiyeti ve hükmü düşünülmüyor. Klanın önemi, insanın ilk ve temel var olma tarzında yatar. İmtiyazsız, sınıfı, hiyerarşisi olmayan, sömürge tanımayan toplum biçimidir. Milyonlarca yıl sürdürmüştür. Bundan şu sonuç çıkar: İnsan türünün toplum olarak gelişimi uzun süre hâkimiyet ilişkilerine değil, dayanışma ilkesine dayanır. Doğayı bağında büyüğü bir 'ana' olarak hafızasına yerleştirir. Kendi aralarında ve doğayla bütünlük esastır..."

Büyük yürüyüşün ikinci etabı: Kabile

Klan tarzı toplumsal örgütlenme, gelişen toplumsal ihtiyaçların giderilmesinde yetersiz kalınca, başta üretim ve güvenlik olmak üzere gelişen bu toplumsal ihtiyaçları karşılamak üzere kabile biçiminde bir evrim geçmiştir. Klanları kapsayan bir niteliğe sahiptir. Ya birbirine yakın mekanlarda kalan klanların birleşmelerinden ya da bir klanın artan nüfusuyla paralel olarak gelişen bilinc düzeyiyle bağlantılı bir biçimde gelişim kaydetmiştir. Kabile klandan farklı olarak sadece kan başına dayanan bir toplumsal örgütlenme değildir. Önemli oranda göçeve tarzı bir yaşama sahiptir. Gittikçe etnisiteye dönüştükçe kabile içerişinde birlikte toplum unsurlarıdır. Kabile ile birlikte ortak dil ve kültür paylaşılan topluluklar zamanla farklı dil öbeklerinin oluşmasına ve kültür gruplarının gelişiminde niteliksel bir gelişme yaşayacaklardır.

Kabile tarzı örgütlenme birçok toplum için halen temel örgütlenme formudur. Binlerce yıllık bir geleneği temsil etmelerine rağmen bugün çoğunlukla uygarlık sistemi tarafından gerici ve aşılması gereken toplumsal bir örgütlenme olarak görülmektedir. Böyle değerlendirilmesi kabile içerisindeki komunal yaşam tarzıyla yakından bağlantılıdır. Çünkü bu yaşam tarzı insanların köleleştirilmelerinin önündeki en büyük engellerden birini teşkil etmektedir. Bugün bile kabileler kendi içerisinde sömürüye kapalıdır. Bu anlamda

gelmektedir. Oluşan dil öbekleri Aryan, Semitik, Sinik (Ural-Altay) dil grupları olarak netleşmişlerdir.

Yeni toplumsal yapı ve örgütleme kadın etrafında gelişir. Doğayı daha fazla gözlemleyen kadın, sezgileriyle bunu birleştirince yaşama yansır. Doğuran, besleyen kadın tanrıçalaşır. Totemik, animist inançlar halen varlığını korumakla beraber, bunları da aşan ana tanrıça inancı, etnisitenin temel inancı olmaktadır. Tanrıça inancı, topluluğu koruyan, besleyen, güçlendiren ana kadının varlığına işaret etmektedir. Yeni toplumun hem kurucusu, hem yaratıcı, hem neslini sürdürür, hem besleyen ve hem de koruyuculuğunu yapan kadındır. Bu yüzden inançta, ana tanrıça etrafında oluşan düşünce toplumsal düşüncenin ana eksenidir.

Aşiretlerin varoluş tarzı demokrasıdır. Klan ve kabilelerdeki demokrasi anlayışı daha da geliştirilmiştir. Aşiretler iç soyunlarını kendileri çözer. Aşiretin kendisi doğal bir meclis gibidir. Aynı zamanda kendiliğinden bir savunma örgütü ve politik organ olarak işler görür. Etnisitede toplumu oluşturan insanlarda düşünsel ve örgütsel birlik esastır. Paylaşım ve yardımlaşma kolektif toplumsal yapının bir gereğidir. Etnisitede komunal ruh toplumsal bilincin temel kalıbı konumundadır.

Etnisiteye dair geliştirilebilecek değerlendirmelerin başında, uygarlık tarihi boyunca devletçi yapılanmaların saldırlarına karşı etnisitenin her zaman bir direniş içerisinde olduğunu. Aşiretlerin özgürlük, komünlilik, toplumda ahlaki ve politik değerler uğruna yürüttüğü direniş geleneği olmasayı bugünkü insanlığın tümü köleci sistemin hegemonyası altında belki de çoktan ortadan kaldırılmaya çalışılmaları da bundan kaynaklanmaktadır. Önderliğimiz kabileleri "tarının gerçek yapıcı güllerinden biri" olarak tanımladı. Uygarlık tarihi içerisinde kabile içerisindeki hakim kesim içerisinde bir yozlaşma ortaya çıkmışsa ve uygarlık güçlerine özenerek iktidarlaşma peşinde koşmuşlarsa da kabile içerisindeki ahlaki politik duruşunu hiçbir zaman kabul etmemiştir.

Toplumsal örgütlenmede etnisitenin doğuşu: Aşiretler

Aşiretler daha çok kabile topluluklarının federasyonu olarak tanımlanabilir. Klan döneminde doğal bir tarzda gelişen toplumsal ilişkiler ve örgütlenme, aşiretlerle birlikte bilinci ve süreklilik kazanan bir düzeye ulaşır. Uzun bir tarihi geçmişten, varlığını günümüze kadar koruyabilen aşiret tarzı örgütlenme özellikle de Ortadoğu toplumlarda halen en fazla geçerli olan örgütlenmedir. Bu tarihsellik onun, günümüz ile geçmiş arasında bir köprü rolünü oynamasını sağlayacaktır. Bu açıdan da aşiretlerin varlığı, demokratik uluslararası paylaşmaya giderken bir engel değil tersine barındırdığı demokratik değerlerle bir köprü rolünü oynayabilir.

Yerleşik yaşama geçiş, tarım, hayvancılık ve zanaattaki gelişim, toplumsal bilincin zirveleşmesini de kendisiyle geliştirir. Bu durum toplumsallığı doğrudan etkileyerek temel ayaşlarının tamamlanmasını kendisiyle getirmektedir. Aynı zamanda simgesel dilde de temel gelişime seyri yakalamakta ve dilsel anlaşmaların da başlaması anlamına

Aşiret ya da etnisitede toplumsal farklılaşma hiyerarşisi aşamasını geçmez. Çünkü halen soya dayalı topluluklardır. Aşiretlerde merkezi bir otorite yoktur. Bu açıdan da aşiret yapılmaları federasyon ve konfederasyon tipi örgütlenmelere daha yatkınlı ve nihayetinde bu tarz bir örgütlenme ile uygarlık tarihi boyunca egemen kesimlere karşı bir aradalıklar sağlayabilmışlardır. Etnisitenin hiyerarşiyi aşamayan otoritesi tarihin belirli bir evresinden sonra iki yönlü bir ayrışmayı yaşamıştır. Birincisi ve toplumsal doğanın kendi seyrinde işlemesi anlamına geleni, aşiret örgütlenmesinin giderek kavim ya da milliyet olarak tanımlanan toplumsal örgütlenmedir. İkincisi ise aşiret içerisinde hiyerarkların kendilerini giderek toplumdan kopararak daha sonra devletin doğusunu da beraberinde getiren ve gittikçe sınıflaşmaya evrilen toplumsal örgütlenmedir. Tarihsel toplumun gelişim seyrinde biz bu durumu sapma olarak değerlendirmekteyiz. Gelişen yeni örgütlenme içinde artık aşiret ve aşiret bağlarından bahsedilemez. Bu ikinci örgütlenme toplumsal açıdan tamamıyla

farklı bir durumdur. Bu noktada Önder Apo'nun aşağıdaki belirlemeleri konuya daha fazla açıkkık getirmektedir.

"Aşiret olgusu, bir toplumsal formdur, evrenseldir. Gelişen her toplum az-çok bu formu yaşar. Göçeve ve yerleşik olabilir. Aşiret olsunda devlet seviyesinde bir siyasi oluşuma gelmez; en üst yönetim boyutu, aşiretler arası konfederasyonlardır. Aşiret, devlet öncesi siyasi toplumu ifade eder. Önceleri anaerkil, sonraları uygarlığın artan etkisiyle ataerkil bir konumu yaşamışlardır. Aşiretin bağırlarda devletleşme, sınıflaşmayı doğurur. Sınıflaşma ile aşiret bağıları da çözülüp, yerini daha örgütlü yöneten ve yönetilen ilişkisine bırakır. Burada kan bağları ve akrabalık ilişkileri değil; siyaseti bürokratik ilişkiler egemen olur."

Sınıflaşma daha çok kent eksenli gelişime kaydeden toplumsal bir sorundur. Zira uygarlığın hemen önceşinde ve sonrasında kent, etnisiteden kopmuş veya etnisite dış kalmış kesimlerin oluşturduğu bir yerleşim birimidir. İlk devletsel oluşumda bunun belirleyici bir rolü vardır. Toplumsal ilişkileri çözülen etnisitelerin egemen kesimleri şehirlere koşarak oralarla devlette bütünleşirler. Etnisitenin büyük çoğunluğunu oluşturan alt kesimler ise daha çok kırsal alanlarda kalarak ahlaki ve politik yaşam tarzlarına devam ederler. Etnisitenin alt tabakasında da zaman zaman kopmalar olur. Bunlar da genellikle gittikleri şehirlerde, devletlerin ya paralı askerleri ya da köleleri olurlar. Bunun için de sınıflı toplum için her zaman taze ve hazır kandırlar. Önder Apo bu konuda şunları belirtir: "Etnisitenen kopup sınıflı toplumla bütünselşenler, özgürlüklerini yitirirler. Ancak sınıflı toplumla bütünselşemeyen; çöllerde, ormanlarda, dağların doruklarında, yarı göçebe yaşayanlar tüm tahrifat ve saldırlara rağmen özgürlüklerini koruyışlardır. Sınıflı ve devletli güçle çatışanlar ağırlıkta bunlar olduklarından, tarihin devindirici temel gücüdürler."

Giderek etnisite, aşiret formu dağılır. Daha doğrusu değişime uğrayarak halk formunu oluşturur. Benzer dil ve kültürü aynı coğrafyada yaşayan, zaman zaman ya da istan işgal veya içe oluşan siyasi kurumlar yoluyla egemenlik altında tutulan geniş aşiret topluluklarına 'halk' denir. Halk aşamasına geçişle birlikte etnisitede de yatay ve dikey genişleme ve büyümeye olmuştur. Sınıflaşmaya uğramış aşiretlerin üst kesimleri hanedanlar haline gelirken, aşiretin alt kesimleri ise yoksuşlaşarak köleleşip emekçiler haline gelirler. Artık şehirde etnisite aidiyeti önemini yitirir, sınıfsallık kimliği ön plana çıkar.

Toplumsal farklılaşmada netleşen sınır çizgisi: Halklaşma ya da kavimsel gelişim

Farklılaşarak gelişme bir doğa yasası olarak anlam bulmaktadır. Toplumsal gelişme de böyledir. Etnisite içinde soy faklılıklarının olması, işin doğası gerekdir. Ters olan, bu farklılaşmanın olmamasıdır. Farklılaşarak zenginleşme varoluşun bir yasası gibidir. Eğer bu yasa olmasayı belki de evren ilk atomda çakılıp kalırdı. Ya da canlılar alemi ilk canlı hücrenin sınırlarını aşamazdı. Farklılık "gelişmenin" doğası gerekdir. Zaten gelişme farklılıklar olur. Yoksa aynılık tekrarı, tekrar gelişmenin inkarını getirir.

Bu durum toplumsal doğa açısından da geçerli bir durumdur. Farklılaşan soylar daha üst bir birlük kurarak gelişirler. Burada farklılık ve birlük iç içedir. Birbirinin aleyhine, egemenlige-kurulmuş zora dayalı bir gelişme ve büyümeye yoktur. Aksine etnisiteyi güçlen-

"Uygarlığın din eksenli iktidarcılığı tüm ortaçağ boyunca hem Ortadoğu'da hem de giderek Avrupa kitasında toplumları nefes alamaz bir cendereye sokmuştur. Ancak toplum da iktidarı güçlere karşı direniş mücadeleğini yeni mücadele yöntemleri ve formlarda devam ettirmiştir. Bu mücadele içerisinde toplumsal formda yeni bir değişim yaşanarak uluslararasılaşma olarak tanımlanan süreç başlamıştır"

diren de, bu farklı soyların birliğidir. Bu farklılık onun güç kaynağıdır. Bu yönyle oldukça zengin bir mozaiktir. Bu aynı zamanda onun demokratik özelliğidir.

Sınıflı uygarlık, doğal toplumun tüm kavram ve yaratımlarını ters yüz ederek, doğal topluma karşı kullanmıştır. Bunu yaparken de doğal toplumun tüm yaratımlarını kendisine mal etmiş, kendisine mal edemediğini de kötüleyerek, karalayarak, lanetleyerek gözden düşürmeye çalışmıştır. Günümüzde insanların kendi öz değerlerine bu kadar yabancılasmasının, onlardan bu kadar kaçmasının bu yaklaşımı bağı vardır.

Devlet başlangıçta küçütür, sadece kente vardır. Bu yüzden devlet daha azınlık bir topluluktur, esas olan devlet dışı topluluklardır. Feodalizmde devlet biraz daha büyür ve olgunlaşır. Buna rağmen kira göre kentlere daha hakimdir. Bu yüzden kırdaki yaşam devlet yaşamından çok farklıdır. Devlet dışı bir yaşamdır. Komünaliteyi esas alan bir yaşam tarzıdır. Kırda devletin esas olarak hakim olduğu, her yere girip, nüfuz ettiği dönem kapitalist modernite sürecidir.

Etnisitenin ana gövdesinin bölünmesiyle, ortak dil ve kültür grupları şekillenir. Buna 'kavim' denir. Kavim kavramı Arapça olup halkın karşılığıdır. Halkta dil ve kültür birliği olmasına rağmen gevşektir. Aralarındaki ilişkiler de gevşektir. Bu aynı zamanda daha alt düzeyde kimliklerin oluşmasıdır. Antropojide kimlik, farklı olmak kadar kendine benzemek olarak da tanımlanır. Örneğin Kurt kimliği, Kürtleri diğer kavimlerden ayırdığı gibi Kürtleri de yaratır. Farkını oluşturup kendini yaratma halkın kimliğini yaratmanın temelidir. Halk, ilk çağın son dönemleri ile ortaçağın ortalarına kadar olan toplumsal kategoriyi ifade eden formdur. Kavimlerde toprağa yerleşiklik ve kültürel ayrışma daha da belirgindir. Hakim sınıflar, köle sahibi-köle, aristokrasi-derebey ve serf köylüyüdür. Şehirlilik bu genel kategoride yer almasına karşın, sınırlı bir bağımsızlığı ve kozmopolitizmi temsil eder. Köleci sistemde efendi-köle ikilisinin aynı aşiretten olması görülmez. Feodalite de ise aynı aşiretten olmak, serf-feodal ilişkisini reddetmez.

Kabile ve aşiretler halinde gelişime kaydeden toplum doğası daha yerleşik hale gelip ortak bir dil ve kültür etrafında şekillenmiştir.

Kendi toplumsallığını geliştirdikçe kavim olarak şekillenmeye başlar. Toplumlar daha çok ortaçağda kavim kimliğine yakınlasmışlardır.

Özellikle Ortadoğu'daki toplumlarda erken bir kavimleşmenin yaşandığını belirlebiliriz. Bunun en önemli nedenlerinden biri hatta başında geleni bu coğrafyada kökleşmeye başlayan köleci sisteme karşı daha güçlü bir direniş geliştirebilme arayışı olarak tanımlayabiliyoruz. Yukarıda aşiretlerin yapıları gereği federal ve konfederal bir konumda oldukları belirtmiştir. Etnisitenin kavimleşmeye doğru evrimleşmesinde bu konumun belirleyici bir rol oynadığını belirlebiliriz. Ana kadın eğilimli dağların doruklarında ve şehir vaşalarında yaşam alanı bulan toplulukların üst bir toplumsal form olan kavim formuna geçişleri toplumsal doğanın gelişim karakterile bağlantılı bir durumdur. Bu konuda Önder Apo şöyle bir belirlemede bulunmaktadır: "Kavimsel kimlikler, Tarih boyunca ortak bir dil ve kültür kökenine dayalı aşiretlerin daha üst düzeyde gelişmiş biçimlenisi olarak gelişirler. Ağırkınlı olarak ortak bir mekanı kendileri için yurt, vatan olarak geliştirirler. Yurt, vatan en doğrusu kültür olarak anlam bulması gereken kavamlardır. Her toplum kavim düzeyine varmak durumunda değildir. Kavimler içinde çok sayıda başka klan, kabile, aşiret, hatta kavim yaşayabilir. Homojen kimlik anlayışı ulus-devlet fizminin bir dayatmasıdır."

Tarih sınıflı köleci uygarlık karşısında ahlaki politik toplumun direniş örnekleriyle doludur. Başta Aryan kökenli topluluklarda olmak üzere birçok topluluk tarih boyunca muazzam direnişler geliştirmiştir. Kavimleşme olgusu özellikle de ortaçağda renk kazanmıştır. Bu konuda tek tanrı dinlerin başta olmak üzere dinsel yapıların belirleyici bir rolü olmuştur. Yani din kimliği ile kavim kimliği bir nevi iç içe geçen kimliklerdir. Çin, Hint ve Ortadoğu'nun tek tanrı dinleri bir nevi kavim dinleri anlamına kazanmış oluyorlardı. Din ve kavim savaşları iç içe yürüyor. Grek, Ermeni, Asuri, Arap, Fars ve Kurt kavimleri dinlerini kendi kavim çırıklarına göre seçiyorlardı. Kimi hristiyan kimi müslüman oluyordu. Yahudi kavimi zaten baştan beri din ve kavim sentezi olarak şekillenmişti.

Kavimleşmede dinlerin ya doğrudan ya da dolaylı bir etkisinden bahsedilebilir. Örneğin İslamiyet Araplar içerisinde kavimleşmede doğrudan bir etki sahibidir. Başka topluluklar üzerinde ise (örneğin Kurt ve Türk toplumları) dolaylı bir etkide bulunmuştur. Önderliğin bu konudaki belirlemeleri oldukça izah edicidir: Kurt ve Kurdistan isimlerinde olduğu gibi, Türk ve Türkistan isimleri de İslamiyet döneminde kullanılmıştır. Bunlar İslamiyetin kavimleşmedeki rolünü açıkça gösteren oglardır. Kabilede kavme geçiş ülke ve kavim ismini gerekli kılar. 10. yüzyılda Türk boyları ezici çoğunluğuyla İslamiyete yönelmişlerdi. Aynı etkileme hristiyanlık açısından da geçerli bir husustur. Hristiyanlığın belirli bir evresinden sonra, birçok topluluk hristiyanlığı kendi dilleri olarak kabul etmişlerdir. Hristiyanlığın başta Ermeniler, Asuri-Suryaniler ve Grekler olmak üzere birçok kavim dini olması durumu gelişmiştir. Nicelik olarak çok büyük olmayan bu kavimler dönemin Roma ve Sasani köleci imparatorluklarından çok yoğun bir rahatsızlık duymaktadır. Kültürel açıdan çok zengin halklardır. Ancak bu dönemde aynı zamanda hristiyanlığın iktidarla tanışıtı ve Bizans imparatorluğu şahsında devletleştigi bir döneme tekbül etmiştir.

Kuşkusuz bu etkileme iktidar ve devlet eksenli olduğundan kaynaklı toplumların gelişiminde olumsuz olarak tanımlanabilecek bir etkilemedir. Çünkü hızla "kavmîyetçiliğe" evrilmiştir. Bu noktada iktidarlaşan din taşıdığı egemenlik karakterinden dolayı kavim formunun toplumların aleyhine dönmese de neden olmaktadır. Bu noktada kavim milliyetçiliği olarak tanımlanabilecek bir hastalık Ortadoğu'nun bünyesini saracaktır. Bu durum İslamiyet şahsında özellikle de Emeviler döneminde ortaya çıkan ve prototipi olarak Kureş şovenizminden kaynağını alan bir milliyetçilikdir. Araplarda Kavm-i Necip biçiminde somutlaşan kavim milliyetçiliği çevresindeki toplulukları da etkisi altına almıştır. Fars şovenizmi ve Türk İslam sentezi olarak günümüzde bile halen çok yoğun olarak tartışılan kavmîyetçi şovenizm bunun birer devamı ve örneğidir.

Uygarlığın din eksenli iktidarcılığı tüm ortaçağ boyunca hem Ortadoğu'da hem de giderek Avrupa kitasında toplumları nefes alamaz bir cendereye sokmuştur. Ancak toplum da iktidarı güçlere karşı direniş mücadeleğini yeni mücadele yöntemleri ve formlarda devam ettirmiştir. Bu mücadele içerisinde toplumsal formda yeni bir değişim yaşanarak uluslararasılaşma olarak tanımlanan süreç başlamıştır.

Büyük yürüyüşün en çetin etabı: Uluslaşma

Toplumsal örgütlenmenin uluslararası aşamasını en zorlu aşama olarak tanımlamak abartılı olmasa gerek. Bunun temel nedeni, aynı zamanda uluslararası anlaşmanın talihsizliği olarak da değerlendirileceğimiz, uygarlığın kapitalizm aşamasına rast gelmiş olmasıdır. Birincisi hiç de öyle olmasına rağmen ulusun sanki bir kapitalizm yaratılmış gibi zihinlerde yer edinmesi; ikincisi, kapitalist modernitenin üç temel ayağından olan ulus devlet mekanizması ile ulus gerçeğinin çarpıtılıarak adeta ulus kırma dönüşmesidir. Bu sonuçlar öyle basite alınabilecek sonuçlar değildir. Eğer kapitalist modernite tarihi boyunca iki tanesi dünya çapında olmak üzere on milyonlarca insanın canına mal olan vahşi savaşlar yaşanmışa, katliamlar, açlık, sefalet, doğa üzerinde her çeşit yıkım, neredeyse bütün toplumlarda kültürel değerlerin aşılması hatta yok olması, kadın köleliğinden derinleşmenin yaşanması, evrenin en muhteşem varlığı olan insanın, onun düşünce ve duygularının pazarda ucuz bir metaya dönüşmesi vb sonuçlar yaşanmışsa bütün bunların kaynağı kapitalist modernitenin bu gerçekliğidir.

Kapitalist modernitenin tarihi öyle bir tarih oldu ki, bugün insan türü neredeyse yok olmayı yüz yüzdür. Hatta bu tehlike sadece insan değil, üzerinde yaşayan bütün canlılarla birlikte dünyamızın yok olması sınırlarına dayanmıştır. Zorluk burada ve bunun aşılma sorunlarındadır. Yani toplumsal gelişime ya kendi doğal gelişim rotasına girecektir ya da kaçınılmaz olarak bu sonuçlar ortaya çıkacaktır.

Oldukça uzun bir tarihsel gelişimin sonucu olarak toplumsal örgütlenmenin günümüz aşaması biçiminde ortaya çıkan ulusalit, taşıdığı çelişkili karakterinden kaynaklı bugün bile en çok tartışılan konuların başında gelmektedir. Buradaki çelişkili durumu, zaman dilimi anlamında kapitalizmle paralel bir gelişim seyri göstermesinden kaynaklanmaktadır. Eğer bu durum ayrılmazsa zihniyet anlamında yaşanan sorunlar devam eder hatta da büyür. Ayırıltırılması gereken temel nokta şudur. Hangi ulus ya da uluslararası?

Birincisi toplumsal doğanın temel karakteristik özelliklerine uygun olarak toplumsallığın gelişim seyri içerisinde şekillenmiş demokratik ulus mu? Yoksa kapitalizm tarafından el konularak milliyetçilik zehri bulaştırılmış ve ulus-devlet şeklinde örgütlenmiş ulus olusu mu? Bu bağlamda ulusun gelişim seyri, bunun hangi aşamadan sonra sapıtlarlarak devlete mal edildiğini ve yeniden nasıl kendi doğasına kavuşturulacağını idelemek gerekmektedir.

Araştırmamıza Önder Apo'nun bu konuya ilişkin kısa bir belirlemesiyle giriş yapmak ön açıcı olacaktır: "Uluslararası bilinci + din bilinci + ortak siyasi otorite + pazar etrafında gelişen sosyal bir olgu veya ilişkiler toplamıdır. Buna uluslararası toplumu demek daha anlamlı kılabilir. Uluslaşmak devletleşmekle aynı şey değildir. Örneğin Fransız Krallığı

yıkılsa da, Fransız ulusu olarak kalmak devam eder. Ulusu dil ve kültür birimleri olarak genel bir tarife bağlamak öğretici olabilir. Ama yalnız dil ve kültür ulusu belirler demek çok dar ve eksik bir yaklaşımındır. Ulusu, ulus olmayı sağlayan çok kaynak vardır. Siyaset, hukuk, devrim, sanatlar, özellikle edebiyat, müzik, ekonomik pazar hepsi uluslararası rol oynar. Ulusların ekonomik ve siyasi sistemlerle direkt ilişkisi yoktur. Karşılıklı etkileyici olabilirler."

Tarihsel olarak ulusal şekillenmelerin kapitalist modernitenin çok daha öncelerine dayandığı bilinmektedir. Roma imparatorluğunun yıkılışından hemen sonra özellikle Avrupa toplumlarının konfederal yapıları biçiminde kendilerini örgütledikleri ve bu biçimde yavaş yavaş yeni bir toplumsal örgütlenmeye geçikleri bilinmektedir. İşte bu konfederal yapılanmalar gittikçe ulus şekillenmesini beraberinde getirecektir. Bu yapılar bağımsız halk yönetimlerini ifade ediyordu. Kavim kimliğinin istikrarlı ve sürekli bir yönetim biçiminde yaşaması halinde oluşacak kimliğe ulus veya ulusal kimlik demek mümkündür. Oluşan konfederal yapılar içerisinde gelişen toplumsal ilişki düzeyleri uluslararasıya doğru bir evrim göstermiştir. Özellikle kır toplumunda baskın bir biçimde komünal bir toplumsal ilişkiler düzeni bulmaktadır.

Hiçbir toplumsal örgütlenme formu devletçi değildir

Ulus kavramının ortak bir dile, kültüre, tarihe, dine, pazara ve birleştirici bir siyasal örgütlenmeye sahip toplulukları ifade ettiği bilinmektedir. Bu unsurlardan herhangi bir tanesinin olmaması veya eksik olması o toplumun ulus olmadığı anlamına gelmemektedir. Bu konuda son derece çarpık ve yanlış bir yaklaşım bulunmaktadır. Yani ulus gerçekliğini ortak pazara bağlayarak tanımlama gibi bir gerçeklik. Özellikle marksızın toplumsal gelişmeleri ekonomik indirimciliğinden izah etmesi de bu çarpıklığı oldukça beslemiştir.

Özellikle Avrupa'da toplumsal konfederal yapıların ulus olarak form kazanmasında en belirleyici faktörlerden biri de krallık karşısında gelişen devrim hareketleridir. Adeta devrim hareketi ile uluslararası birini etkileyen ve güçlendiren bir pozisyonda olmuşlardır. Daha sonra nasıl ki devrimler burjuvaya mal edildiye uluslararası da bu devrimler şahsında burjuvaziye mal edilmiştir. Halbuki toplumsal gelişmeler kendine mal etme arayışı, burjuva öncesi egemenlerin bile birbirlerine karşı üstünlük elde etme amacıyla gündemlerinde olan bir arayıştır. Ulus kavramını ilk dile getiren dönemin İngiliz ve Fransız prensleri olmuştur. Gelişen ulusal yapılanmayı kendi devletlerine bağlama konusunda arayışları kalıcı sonuçlar yaratmamıştır. Buna karşı ulusal şekillenme çok uzun süreler boyunca komünal tarzda gelişmiştir. Hiçbir toplumsal örgütlenme formu devletçi değildir. Ve devletlerin bir yaratımı da değildir. Yani ulus formu da toplumun bir yaratıdır. Dikkat edilirse eğer, yurarda sayıdığımız ve ulusu var eden ortak değerlerin önemli bir kısmı kapitalizm olmadan çok önce olmuştu. Örneğin ortak dil veya kültür kapitalist modernitenin yüzüller hatta bin yıllar öncesinden olmuştu.

Ulusu devletle özdeşleştirmek son derece büyük bir saptırma ve çarptırıcıdır. Buna etki eden temel nedenlerden biri de "ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı" olarak bilinen hakkın daha çok "ulusların kendi devletlerini kurma hakkı" biçiminde yorumlanmasıdır. Leninizmin de bu konudaki yaklaşımları

"Toplumu bir arada tutan temel güç toplumsal ahlaktır. Ulus devletin egemenlik aracı olan hukukun, demokratik ulusun kendini örgütlenmesinde belirleyici bir yeri yoktur. Hukuk ulusu devlete mal etmenin bir aracı olarak olumsuz bir rol oynamıştır. Bununla birlikte demokratik ulusun en önemli özelliklerinden biri de toplumun taşıdığı politik bilinc ve katılımdır. Toplum kendini yönetmeyi başkalarına özellikle de egemen bir sınıfa devretmez. Taşıdığı politik öz ile kendi kendini yönetebilir bir durumdadır"

bu yorumu besleyici tarzda olmuştur.

Kapitalist modernite, bütün ulusu kendi devletinin bir parçası haline getirmek için "devlet=ulus" mantığını geliştirmek ulusun yaratımını kendine mal etmekten geri durmamıştır. Bu bağlamda ulus üzerinde çok yoğun bir biçimde tahribatlar yaratarak kendine göre ve kendine hizmet edecek bir biçimde şekillendirmiş ve demokratik özünden soyutlayarak içini boşaltmıştır. Özellikle de milliyetçilik ideolojisini kendi ulus devletinin dini haline getirerek çok etkili bir biçimde kullanmış ve temel bir meşrulaştırma aracı haline getirmiştir. Bununla da burjuvazı kendini ulus ile özdeşleştirek azami kar kanununu pratiğe geçirmiştir.

Onderlikten yaptığımız alıntıda ulus bileşenlerinden biri olarak geçen "pazar" olgusu üzerinde en fazla durulması gereken olguların biridir. Hem konfederal yapılanmalar etrafında gelişen ortak siyasi irade hem kabile-kavim bilinci hem de din bilinci ekonomik anlamda da bütünlüğünün yakalanmasını beraberinde getirmiştir. Bu noktadan itibaren aristokrasının elindeki ekonomik yapı giderek parçalanmaktadır. Böylece değişik yerleşim birimleri arasındaki -gerek kentler arası gerek kır ve kent arası- yoğun mal aksı yaşanmaktadır. Bu da ortak pazarın giderek belirlenmesi anlamına gelmektedir. Bu merhaleden itibaren giderek önem kazanan kentler kira karşı belirgin bir üstünlük kazanmaya başlar. Pazar bütün toplumsal yapılanmalar içerisinde ekonominin ve üretimin temel gerekliliklerinden ve sonuçlarından biri olarak kapitalizm öncesinden var olmuştur. Bu bağlamda üzerinde en fazla durulması gereken konuların başında pazarın bir burjuva yaratımı olmalıdır. Böyle deşirleştirmeler ekonomiyi ve üretimi burjuvaziye mal etmek anlamına gelmektedir. Burjuvazinin, pazarın gelişiminde hiçbir rolu olmadığı aşikardır. Onun yaptığı kendini pazarda gizleyerek tekelci karakterile pazarı kendi kontrolüne almak ve kendi tekelini daha da güçlendirmektir. Klan döneminde fazlalıklarınarmağan ve hediye olarak dağıtılmış adeta proto-Pazar olarak değerlendirilebilir. Bu durum daha sonrasında topluluklar arasında kullanım değerini esas alan mübadele biçiminde devam etmiştir. Burada dikkat edilmesi gereken temel nokta bunların hiç biri tekel ve karı'ı esas almamaktadır. Bu anlamda tekel ve sömürü alanları olmanın ötesinde toplumsal ekonominin ortaklığı alanlardır pazar.

Neden demokratik ulus?

Uluslararası ilişkin ana hatlarıyla da olsa bu belirlemeleri yaptıktan sonra ulusun neden demokratik bir form olduğunu değişimden yararı vardır. Toplumsal örgütlenme formu olarak ulus, özü itibarıyle demokratiktir. Yani kendinden önceki toplumsal örgütlenme formlarının taşıdığı demokratik, ahlaki-politik özü kendinde barındırmaktadır.

"Demokratik ulus gerçekinde ifadesini bulan bir toplumda, öncülük misyonunun taşıyıcısı kadın olacaktır. Kadın toplumsal doğaya en uygun olan bütün özelliklerle yeniden yaşamın temel yaratıcı gücü olarak anlan bulacaktır. Bu özelliklerini toplumun bütün kesimleriyle paylaşacak bir toplumsal sözleşmeyi gerçekleştirerek toplumun yeniden dönüşüm geçirerek doğasına uygun bir anam gücünde ulaşmasını sağlayacaktır"

Toplumu bir arada tutan temel güç toplumsal ahlaktır. Ulus devletin egemenlik aracı olan hukukun, demokratik ulusun kendini örgütlenmesinde belirleyici bir yeri yoktur. Hukuk ulusu devlete mal etmenin bir aracı olarak olumsuz bir rol oynamıştır. Bununla birlikte demokratik ulusun en önemli özelliklerinden biri de toplumun taşıdığı politik bilinc ve katılımdır. Toplum kendini yönetmeyi başkalarına özellikle de egemen bir sınıfa devretmez. Taşıdığı politik öz ile kendi kendini yönetebilir bir durumdadır.

Onder Apo'nun demokratik ulusa ilişkin belirlemeleri konuya daha anlaşılmıştır: "Uluslararası en verimli model demokratik ulustur. Demokratik toplumun ulus konusunda en çözümleyici, geliştirici toplum tipi olduğunu önemle anlamak gereklidir. Uluslar en iyi demokratik toplum sisteminde oluşup gelişebilirler. Kavga, savaş aracı değil, kültürel zenginlik içinde dayanışmalı, hatta uluslararası ulusu olma (üst ulus) gibi tarihsel bir evreyi de mümkün kılabılır. Ulusların kendi başına kavga etkeni değil, dayanışma ve kültürel zenginlik içinde barış ve kardeşlik etkeni olabilmeleri demokratik sistemle mümkündür."

Demokratik ulusun inşası önumüzde duran en temel toplumsal çalışma konumundadır. Bir form olarak demokratik ulus ancak tarihsel toplum gerçekliğinin özünün geliştirilmesi üzerinden inşa edilirse anlamlı olabilir. Dolayısıyla kendini dayandıracığı temel dayanak ahlak, politika, komünalite, organiklik, tamamlayıcılık, paylaşım ve eşitlik olarak toplumsal doğadır. Kuşkusuz bu toplumsal gerçekliklerle birlikte insanı, kadını ve doğayı yeniden ele almayı gerektirmektedir. Demokratik ulus seçeneğinin çözümleyiciliği esas itibarıyla bu noktalarda ortaya çıkmaktadır.

Bu temelde ele aldığımızda demokratik ulus gerçekinde ifadesini bulan bir toplumda, öncülük misyonunun taşıyıcısı kadın olacaktır. Kadın toplumsal doğaya en uygun olan bütün özelliklerle yeniden yaşamın temel yaratıcı gücü olarak anlam bulacaktır. Bu özelliklerini toplumun bütün kesimleriyle paylaşacak bir toplumsal sözleşmeyi gerçekleştirerek toplumun yeniden dönüşüm geçirerek doğasına uygun bir anam gücünde ulaşmasını sağlayacaktır.

Dolayısıyla kapitalist modernite ile birlikte zirveye ulaşan ve her türlü yıkımı insanlığın kafasında patlatan ataerkil zihniyet, karakter ve sisteminin beş bin yıllık egemenliği de yeniden yerini kadının barışçıl, dayanışmacı, paylaşıcı ve eşitlikçi karakterine bırakacaktır. Kadın öncülüğünde geleceğin demokratik ulus gerçekliği, özgür toplumun temel yaşam alanı olacaktır. Yine bununla beraber, kapitalist modernitenin ulus devletinde "karıncalasmayın" yaşıyarak sadece fiziki değil her türlü kölelige konu olan insan, ancak demokratik bir toplumda gerçek anlamını bulabilecektir. Bu yanıyla da

demokratik ulus, özgür insan olma anlamında gerçek bireyin kendini yaratığı bir zemindir. Yani eğer karıncalıktan ve devlet vatandaşlığı biçiminde geliştirilen çağdaş köleliğin prangalarından kurtulmak isteniyorsa ve insanı öze bir dönüş olacaksak bu, ancak geliştirilecek olan demokratik ulusun toplumsal zeminde gerçekleşebilir. Onun dışındaki bir insanlaşma arayışı, özellikle de kapitalist modernitenin ulus devlet örgütlenmesi içerisindeki "sürü ulus"un "karınca vatandaş" bireyi olarak geliştirilecek bir arayış beyhudedir. Bu yanıyla demokratik ulus içerisindeki birey, toplumsal bağlılığı güçlü, kendini kapitalizmin genelleşmiş ve derinleşmiş tekelcilik köleliğinden kurtarmış bireydir.

Demokratik ulus, ulus devletten ayıran diğer temel bir özelliği de içinde barındırdığı canlı doğa anlayışıdır. Bunda uluslararası rönesansın gelişimine denk gelmesi de belirleyici bir rol oynamaktadır. Rönesans toplumsal hafızada bin yıldandan beri var olan doğuya uyumlu yaşamayı yeniden canlandırmıştır. BUNDAN kaynaklı aynı zaman dilimine denk gelen uluslararası sürecine de doğal toplum eksenli bir karakter kazandırmıştır.

Ancak daha sonra burjuvazı bu süreci çarpılmış Avrupa'da gelişen halkın devrimlerini kendine mal etmiş ve yarıttığı modernite ile doğayı tarihin en büyük felaketlerine maruz bırakmıştır. Bunda azami kar kanununun hizmetine koşturulmak üzere geliştirilen endüstriyelizm belirleyici bir rol oynamıştır. Endüstri ile endüstriyelizm ayırtarak insanların teknikle ilişkisini yeniden doğuya uyum içerisinde geliştirmek demokratik ulus inşa etmede temel yaklaşımın başında gelmektedir. Bu yanıyla da kapitalizmin doğa kırmızı anlayışına karşı doğa ile uyumlu yaşam ve doğayı koruma, toplumun demokratik ulus formunda da temel bir felsefi yaklaşım olmaktadır.

Yazımızın şimdiden kadar olan bölgelerde toplumsal gerçekliğin tarihsel arka planında yatan gerçeklikleri irdelemeye çalıştık. Bu gerçeklikler işığında Kürt sorununda Demokratik Ulus seçeneğinin 'sosyal boyutu'nu irdelemek, bu temelde çözüm yaklaşımımızı hangi toplumsal gerçeklik'e dayandırdığımız konusunu anlaşırlı kılacaktır.

Demokratik ulus çözümünde sosyal boyut

Kürt halkı toplumsallığın tarihsel derinliklerinde insanlığın gelişimine çok büyük katkıları olmuş halkların başında gelmektedir. Kürt halkın yaşadığı coğrafyanın, toplumsallığın niteliksel gelişiminde başat bir rol oynaması bütün tarihçilerin ortak kanaatidir. Kürtlerin atasının uygur tarihi boyunca da kabile, etnisite ve halk formlarında, uygurlığın karşı kutbu olarak ahlaki ve politik toplumun uygur karşılıkındaki direniş mevzilerinin başında gelmektedir. Bu yanıyla

da Kurt tarihi bir anlamda adeta bir direniş tarihidir. Klasik köleciliğin aşılmasıyla başta Kurt toplumu olmak üzere Aryan kökenli toplulukların direnişleri belirleyici bir rol oynamıştır. Zihniyet düzleminde Zerdüşt ahlak ve pratik düzlemede kabile direnişleri devletçi, iktidarçı, köleci hegemonyayı değişimle zorlayan en önemli etkenlerdendir.

Bu direniş geleneği ortaçağ feodal uygarlığı boyunca da devam etmiştir. Bu çağ boyunca Kürtlerin en fazla hasas oldukları konuların başında özgürlükü duruşlarını korumak olmuştur. İktidarlaşan tek tanrı dinsel gelişimin yayılmacı ve fetihçi politikalarına karşı eşiğe, özgürlüğe, adaete, barışa ve komşu halklarla ortak yaşama dayalı direnişçi bir gelenek ile toplumsal yaşamalarını örgütlemiştir. Feodalizmin tarihi boyunca Ortadoğu'daki halklar devletlere rağmen kendi içinde barış dayalı ortak yaşama zemini bulmuşlardır. Kürtler bu geleceğin başını çeken halklardan biridir. Kendini gittikçe kurumlaştıran dinsel iktidara dayalı devlet yapılanmaları Ortadoğu toplumlarını tam bir cendereye almıştır. Bu durum Ortadoğu'da beklenen Rönesans'ın gelişmesinin önünü almıştır. Kendi rönesansını gerçekleştiremeyen Ortadoğu coğrafyası neredeyse bütün gelişmelerini kaybetmiştir.

Kapitalist çağ uygarlığı boyunca başta Kürtler olmak üzere Ortadoğu halklarının payına düşen, gerileyerek gitikçe yaşamın bütün alanlarında kadıklesmesi yaşamak olmuştur. Her ne kadar dağların başlarında, sahraların derinliklerinde ve orman kuyuluklarında direniş geleneği devam etmiş olsa da bu durum batı karıncalıktaki gerilemenin önünü almamıştır. Yirminci yüzyıla gelindiğinde, Kürtler de dahil Ortadoğu'daki tüm halklar bir soykırımla politikası ile karşı kalmışlardır. Önderliğimizin deyimiyle Ortadoğu, halklar mezarlığına çevrilmiştir. Birinci Emperyalist Paylaşım savaşıından sonra Ortadoğu coğrafyası cetvelle çizilen haritalarda paramparça bir coğrafaya dönmüştür. Çok uzun bir tarihi geçmiş içerisinde birbirleriyle barış ve kardeşlik içerisinde yaşamış halklar, milliyetçilik zehriyle birbirine düşman kılınmış ve kırılmıştır.

Bu soykırımların ardından en fazla etkilenen halk ise Kürtler olmuştur. Bunun temeli nedeni Kurdistan'ın dört parçaya bölünerek her parçasının bir egemenlik altında sömürülmesidir. Kürt toplumundaki parçalanma bunun sınırlı kalmamıştır. Çok yoğun uygulanan imha, inkar ve asimilasyon politikaları sonucunda toplumsal parçalanma yaşamın bütün alanlarında kendini hissettiştir. Bundan kaynaklı Kürtler uluslararası sürecine en geç giren halklardan biridir.

Başta Kuzey Kurdistan olmak üzere Kurdistan'ın bütün parçalarında egemen ulus devletler tarafından uygulanan soykırımcı politikaların temel amacı Kürt toplumsallığının ortadan kaldırılması üzerine kendi uluslararasılarını tamamlamaktır. Türk, Arap ve Fars egemenlerinin Kürtler üzerinde uyguladıkları kültürel ve fiziki yok etme politikaları tüm yirminci yüzyıla yayıldılarak sistematik bir tarzda yürütülmüştür. Böylece Kürtlerin uluslararası varlıklarının ortadan kaldırılması hedeflenmiştir. Bunun için katliamlar da dahil her yol mubah görülmüştür.

20. yüzyılın son çeyreğine gelindiğinde Kürtler neredeyse yok olmuşla yüz yüze gelmiş bir toplumdu. Bu aşamadan itibaren Önder Apo öncülüğünde gelişen Özgürlük hareketi bu gidiş durdurulmuştur. Bu durum karşısında son otuz beş yıl boyunca da Türk devletinin uyguladığı toplum kırımı politikaları hızlanarak devam etmiştir. Bir taraftan,

Kürtler asimilasyonla toplumsal değerlerine, tarihine ve kültürel değerlerine yabancılaştırılmaya çalışılmış diğer taraftan köy yakmalar da dahil her çeşit şiddet uygulamalarıyla fiziksel bir soykırımı tabi tutulmuşlardır. Zorla göçetmelerle Kürdistan'ın boşaltılması hedeflenmiş böylece Kurt toplumsal yapısı parçalanmış ve Kürdistan'ın demografik dokusu değiştirilmek istenmiştir. Kürtlerin kendi olmalarının ortadan kaldırılması üzerine kurulmuş bu faşizan politikaların uygulanmasında var olan ulusal ve uluslararası hukuk kuralları bile çiğnenmiştir. Akla ve hayale sıyrılmak istenilen yöntemleri devreye konularak Kürtlerin bütün direniş odaklıları ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır.

Özel savaşla Kurt toplumu iradesiz kılınmak mücadele azmi ve kararlılığı kırmak istenmektedir

Bunlarla birlikte özel savaş politikaları geliştirilerek Kurt toplumunun özgürlük mücadeleinden uzaklaştırılmış ahlaki olarak çökertilmesi hedeflenmiştir. Bu nın her çeşit sosyal olgu yozlaştıralarak kullanılmıştır. Spor, sanat, sosyal ve kültürel etkinlikler bu kapsamda çok yoğun olarak kullanılmıştır. Yine devlet eliyle toplumsal dejenerasyonun yaratılması amacıyla uyuşturucu ve fuhuş uygulamaları yaygınlaştırıldı. Bunların geliştirilmesindeki temel amaç, Kurt toplumunda köleliği derinleştirerek iradesiz kılmak, mücadele azmi ve kararlılığını kırmaktır.

Bu konuda üzerinde en fazla oynamak istenen toplumsal kesimler kadın ve gençlik olmaktadır. Kurt kadınının mücadeleye katılım düzeyi ve kazandığı öncülük misyonu egemenlik sistemi korkutmuştur. Bundan dolayı içerisinde her çeşit fiziki saldırıyı da barındırmak üzere korkunç bir kadın kırı politikası uygulamaya konulmuştur. Kadın karşısında tecavüz kültürü bir devlet anlayışı olarak şekil bulmuştur. Devlet toplumsal cinsiyetciliği beslemek ve büyütmek için her çeşit tedbir almıştır. Bu yüzden Kurt kadın çok yoğun bir biçimde toplumsal cinsiyetciliğin cenderesinde tutulmuştur. Bununla birlikte Kurt gençliğinin dinamizmini ortadan kaldırırmak için her çeşit bağımlılıştırma politikası devreye konularak, bu dinamizmin mücadeleye kanalize olmasının önü alınmaya çalışılmıştır. Gençliğin objektif olarak özgürlük arayıcısı olması sistemi bu kesim karşısında korkuya düşmüştür. Devletin uyguladığı politikalar sonucu en fazla kaybeden kesim

gençlik olmuştur. Bu sadece Kurt gençliği açısından geçerli bir durum değildir. Bundan çok daha fazlasıyla Türkiye gençliğine kaybettirilmiştir. Geleceğin aydınlichkeitini garantiye eden gençlik, tam bir kara cehalet bataklığına sürüklenemiştir. Katı ezbere dayalı, tarihsel toplum gerçekliğinden kopuk ve bilimsel olmayan eğitim müfredatıyla adeta düşünemeyen, sorgulamayan, eleştirmeyen, mücadele etmeyen ve kölelige boyun eğen bir robotlar topluluğu yaratılmaya çalışılmıştır.

Kürdistan'da yürütülen özel savaş politikalarının en fazla etkilediği kesimlerden biri de emekçiler olmaktadır. Yüz milyarlarca dolarlık savaş masraflarının en fazla vurduğu kesim emekçiler olmuştur. Bir açıdan sistem, Özgürlik mücadeleleri karşısında ayakta durabilmek için Türkiye'nin emekçilerini sömürdükçe sömürmüştür. Yine Kürtleri yerlerinden yurtlarından ederek batıya sürüp açlık ve sefalete sokmak devletin temel politikası olmuştur. Bu yanıla tam bir soykırım politikası yürütülmüştür. İşsizler ordusu olarak Türkiye metropollerine doldurulan Kurtler, üzerinde her çeşit oyunu oynamak için buralarda ekonomik, toplumsal, siyasal, asayıf, kültürel vb noktalarda tam bir cendereye alınmıştır. Kürtler aynı zamanda ucuz işgücü olarak görülmüştür. Bu politika ile "bir taşla iki kuş vurmaya" hesap etmişlerdir. Birinci Kürtler zaten soykırımdan geçiriliyor; ikinci ucuz işgücü haline getirilen Kürtleri kullanarak Türkiye emekçileri sisteme bağımlı bir hale getiriliyor.

Türk egemenlik sistemi Demokratik ulus mücadeleleri karşısında başarı elde etmek bütün toplumsal yaşam alanlarını özel savaş rejimine göre düzenlemiştir. Bunun sonuçları günümüz toplumsal yabancılaşmadada bariz bir biçimde ortaya çıkmaktadır. Toplumun vazgeçilmez unsurları olan eğitim ve sağlık politikaları, özel savaş politikalarına endekslenmiştir. Geliştirilen kurumlarla eğitim politikaları resmi ideolojiye kurban edilmiştir. Bunun sonucu olarak çarpıklaşan bir toplumsal gerçeklik ortaya çıkmıştır. Eğitime harcanan bütçe savaşa ayrılan bütçenin çok cüzi bir miktarını oluşturmaktadır. Bununla birlikte sağlık politikaları, Kürdistan'da yürütülen kirli savaşa göre ayarlanmış ve her açıdan patolojik bir toplumsal şekillenme ortaya çıkmıştır. Adeta halk sağlığı savaşa kurban edilmiştir.

Sonuç olarak Türk egemenlik sisteminin Demokratik ulus mücadeleleri karşısında içine girdiği kriz durumu bütün toplumsal yaşam alanlarını olumsuz

etkilemiştir. Kürtler bir şekilde uluslararası demokratik temelde geliştirecek bu olumsuzlukları bertaraf etmeye başlamışlardır. Kuşkusuz Kürtler açısından da haklarını garantiye almadıkları sürece tehlike her zaman vardır. Ancak gelinen aşamada savaş politikalarının en çok etkilediği ve çarpıklaşdırıldığı toplum, Türk egemenlik sisteminin adına hareket ettiği Türk ulus olmuştur.

Türk egemenlik sisteminin özel savaş politikaları karşısında son otuz beş yıllık dönemde Kürt halkı tarihsel direniş geleneğine sahip çıkarak ve her çeşit bedelli gözle alarak insanlık ailesi içerisinde onurlu yerini bulmak için mücadele etmiştir. Bu uğurda on binlerce evladını kaybetmiştir. Türk egemenlik sisteminin bütün vahsi saldırılarına rağmen mücadeleden vazgeçmemiş ve bu mücadeleyi büyüterek günümüze ulaşmıştır. Bu dönemde içinde Kürt halkı çok önemli direniş mevzileri kazandığı gibi toplumsal yapı olarak da çok büyük değişim ve dönüşümler geçirmiştir.

Demokratik ulus inşasının kendini dayandırdığı toplumsal kesimler nelerdir

Kurt halkın en temel kazanımı kendi uluslararasıyı büyük oranda gerçekleştirmiştir. En önemlisi de bunu demokratik temelli ve ahlaki politik toplum eksenli gerçekleştirmiştir. Böylece Kurt toplumsal dokusunu yeniden canlanarak tarihsel ayakları üzerinde oturmuştur. Toplumsal doğaya uygun sağlıklı bir toplumsal hakikat ortaya çıkmıştır. Bugün Kurt halkın geleceği düzey komşu halkların hepsi için imrenilecek bir düzeydir. Kürtler toplumsal örgütülüklerini büyük oranda gerçekleştirecek politize olmuş ve kendi özgürlüklerini gerçekleştirmeye yönünde önemli adımlar atmışlardır. Gelinen aşamada Kürtlerin önündeki en temel görev uluslararası tamamlayarak çağımız toplumsal örgütlenme formunu demokratik ulus olarak şekillendirmektedir. Bunu sağlarken demokratik ulusun kendisini hangi toplumsal kesimlere dayandırdığı önemli bir konu olmaktadır.

Başa Türk ulus devlet yapılanması olmak üzere Kürdistan üzerinde egemenlik kur'an devletlerin Kürtler üzerinde uyguladıkları vahşet politikalarından en fazla etkilenen kesimlerin başında Kurt kadını gelmiştir. Ancak Kurt kadının Demokratik ulus mücadeleleri içerisindeki katılım düzeyi devrim içinde devrim niteliğinde olmuştur. Bu nitelik

kapsam olarak Kurt kadının kapsamını aşması ve bir bütün olarak cins mücadelene dönüşerek bütün dünya kadınlarını ilgilendiren bir boyut kazanmasını ve derinlik olarak da salt güncelle sınırlı kalmayan, ataerkil zihniyet tarafından tarihin derinliklerine gömülen kadın doğasının ortaya çıkarılmasını ifade etmektedir. Kurt demokratik uluslararası kadın eksenli bir uluslaşma olarak gelişmektedir. Yaşam yeniden kadın eksenli kurulmakta ve inşa edilmektedir. Demokratik ulus mücadeleşi şahsında yükselse geçen özgür kadın arayışı her açıdan Kurt toplumunu etkilemiş ve kadının toplum içerisindeki konumunda niteliksel sıçramalara yol açmıştır. Ataerkil zihniyetten kaynağını alan kadın ve çocukların üzerindeki mülkiyetçi anlayış Demokratik ulus mücadele'sinin sosyal boyutu içerisinde yeniden ele alınarak ailenin dönüşümünün tamamlanması mücadelemin temel perspektifidir. Erkek kadın eşitliği temelinde ahlaki politik toplumu esas alan özgürlük felsefesi Demokratik ulus mücadeleinin temel felsefesidir. Bu temel dönüşüm yaşayan aile ve cinsler arasında ilişkiler demokratik toplumun ve demokratik uygurlığın temel güvençesi olmaktadır. Kadının bilinçlenme ve örgütlenme düzeyi, toplumun eşit, özgür ve demokratik örgütlenmesinin sağlanmasında kilit bir role sahiptir. Demokratik Kurt uluslararası yaşamın kadınla özgür ve eşit temelde paylaşımı toplumsal hakikat bilgili anlamına gelmektedir.

Demokratik ulus mücadele özü itibarıyla bir gençlik mücadeleidir. Kürdistan gençliği, Demokratik ulus mücadele tarihi boyunca mücadeleye aktif bir biçimde katılmış ve devrimin yükünü omuzlamıştır. Demokratik Kurt uluslararası gençliğin öncülüğünde gelişim kaydetmektedir. Yaşamın her alanında yenilik yaratmak ancak yeniliğe her açıdan açık olan toplumsal kesim olarak genelik üzerinden gerçekleştirilebilir. Bunun için örgütü özgür gençlik, örgütü özgür toplum anlamına gelmektedir. Gerici sistemin politikalarından kaynağını alan her çeşit yozlaştırıcı anlayışları aşmak gençliğin örgütü mücadeleinden geçmektedir. Gençlik her şeyden önce yüzünü kendi tarihine, coğrafyasına, ülkesine, toplumuna dönmeyi bilmelidir. Eşitlik sistemi karşısında özgürlükte israr ancak kendi olmakla mümkündür. Bu da enerjisini kendi köklerinden almakla mümkündür. Gençliği özgürlük ilkelerinde örgütü kılmak demokratik toplumun kurulmasında temel bir role sahiptir. Özgürlüğe yürüyen bir gençliği tutmak zordur. Çünkü gençlik verili sistemlerin başına en başta bela olan kesim olduğu gibi toplumun yeniden inşasında ve savunmasında öncü konumdadır.

Toplumun geleceği olarak çocukların da Demokratik ulus mücadeleinin sosyal politikaları çerçevesinde yeniden ele almak bu mücadelenin en temel özelliklerinin başında gelmektedir. Toplumsal gelecek olarak çocuklara yaklaşım, doğal toplumun özüne uygun olmalıdır. Bu konuda ele alınabilecek en güzel yaklaşımın biri de Kızıldillerlerin yaklaşımıdır. Şöyle söyleler: "topraklarımıza (ülkemiz) bize atalarımızdan miras kalmadı, o çocuklarımızın bize emanetidir. Gün gelecek emaneti sahiplerine bırakacağız." Çocukların hiçbir zaman ihanet edilmemesi, hep saygı gösterilmesi ve gereklerinin yerine getirilmesi gereken bir dünyası vardır. Böylece bir felsefi anlayışla yaklaşım gösterdiğimizde, Kürdistanlı çocuklara en büyük borcumuz onlara özgürlük hayallerini gerçekleştirebilecekleri özgür bir ülke bırakmaktır. Çocukların zihinsel

ve fiziksel eğitimini gözeten, gelişmeye hizmet edecek koşullarda yetiştirmeye, yaşama ve eğitilme imkanları ancak demokratik uluslararasıda mümkündür.

Kapitalist modernitenin insan kırmızı politikalarından en fazla nasibini alan, bu anlamda toplum içerisinde en fazla dışlanan, horlanan ve aşağılanan bir kesim de yaşıllardır. Yaşıllar her şeyden önce toplumsal hafızayı temsil etmektedir. Hele Kurt toplulu gibi tarihiño sözü gelenek üzerinden öğrenen bir toplum için yaşılların varlığı toplumsallığın ayakta kalmasının en temel güvencelerindendir. Yaşılların yaşam tecrübesinden edinilmiş bilgece bir dünyaları vardır. Bu bilgelikten nasiplenmemiş bir toplum, kökleriyle sağlıklı bağ kuramaz ve geleceğini kendi kökleri üzerine kuramaz. Ortadoğu geleneğinde yaşıllara ilişkin çok özlü bir söz söylenilir: "ölen her yaşı, yanın bir kütüphanedir." Böyle bir yaklaşımla ele alınarak yaşılığın bilgelğini toplumsal inşaya kanalize etmek demokratik uluslararasıın en temel gerekliliklerindendir.

Demokratik ulus tek tipleştirici faşizan politikaların panzehiridir

Demokratik uluslararasıın dayandığı temel toplumsal kesimlerden biri de emekçileremdir. Sınıflı uygarlık tarihi boyunca sistemin kendisini yaşıtmak için en fazla sömürdüğü kesimlerin başında emekçiler gelmektedir. İşçi, köylü, memur, esnaf, sanatkar, zanaatkar vb emek üretkenliği içerisinde yer alan kesimler demokratik toplumun en önemli ayaklarından biridir. Emek hareketinin örgütü olmadığı ve kendi emeginin gücünü toplumsal gelişimin dinamizmine katmadığı hiçbir toplumda özgürlük idealleri karşılığını bulamaz. Toplumun büyük bir kesimini oluşturan emek kesimleri, geliştirilen politikalarla kapitalist modernitenin her döneminden daha fazla bugün sömürümektedir. Sözde emek politikalarıyla emekçileri sistemin yedegine düşürme temel bir yaklaşım olmaktadır. Demokratik ulusun inşasında kendini sistemin yedegi olmaktan kurtarmış bir emek hareketi hem mevcut sistemin aşılmısında hem de toplumun demokratikleştirilmesinde belirleyici bir faktör olarak rol oynayacaktır.

Sonuç olarak; Demokratik ulus tek tipleştirici faşizan politikaların panzehiridir. Bundan kaynaklı bütün dini, etnik, kültürel ve sosyal farklılıkların kendini en iyi ifade edebildiği toplumsal örgütlenme formu demokratik ulus formudur. Demokratik ulus formunda farklılıklar, kavga ve savaş gereği değil toplumsal doğanın zenginliğine uyum anlamına gelmektedir. Uluslar kültürel zenginlik içerisinde, dayanışmayı esas alarak uluslararası ulusu biçiminde de kendilerini örgütleyebilirler. Hele Anadolu ve Mezopotamya gibi bir coğrafyada bunun için yeterince tarihsel ve toplumsal zemin vardır.

Tüm aşındırılma, çürütlme ve yok edilme çabalara rağmen, Kürdistan toplumu kendi demokratik uluslararasıını inşa ederek yeniden tarih sahnesine çıkmaktadır. Demokratik uygarlık tarihinin ana eksenini ve toplumun esas coğunluğunu ezilen, sömürulen tüm uluslar, halklar, etnisiteler, kadınlar, gençler, köy tarım toplumları, işsizler, göçebeler, birçok dini cemaat, mezhepler, küçük gruplar ve emeği ile geçenin topluluklar oluşturmaktadır. Demokratik ulusun sosyal boyutu kendini tüm bu kesimlere dayandırmaktadır. Bu da toplumsal yaşamın özgür, eşit ve demokratik temelde sürdürülmesi anlamına gelmektedir. Demokratik ulusun sosyal boyutu diğer boyutları gerçekleştirildiği zemindir.

Rêber Apo değerlendiriyor

ÖNCÜLÜK ROLÜNE CİDDİ YAKLAŞILMALI

Sağlığım konusunda, gözlerim ağrıyor, akıntı ve yaşarma bir türlü durmuyor. Niye bu kadar ağrığını bilmiyorum. Kitap okumakta zorlanıyorum. Sanırım farklı bir sorun var. Damla verdiler fakat bir işe yaramadı, geçmedi. Sürekli temizliyorum, bu nedenle tahiş oluyor.

Karıyılan, Başar Esad'ın reform yapacağımız sözünün yeterli olmadığını, Kürtlerin Suriye'de ayaklanması halinde Arap ayaklanmasılarından çok daha güçlü bir ayaklanma olacağını söylemiş. Doğrudur, Arap ayaklanmasılarından daha güçlü olur, Kürtler örgütüdürler. Bu noktada halkı hazırlamak önemlidir. Suriye'deki halkımız bu süreci iyi değerlendirebilir. Bu süreçde müdahale olabilir. Suriye Kürtlere karşı düşmanlık yapmaz herhalde. Suriye'deki halkınımızın vatandaşlıklarının verilmesi de önemli. Orada demokratik örgütlenmelerine izin vermeleri önemli. Demokratik bir ulaşma sağlanabilir. Başar Esad da demokratik adımlar atabilir, Suriye'nin böyle bir ihtiyacı var. Bu adımları atıp babasının anısına da layık olmalıdır. Buna ilişkin bir açıklama da yapacak galiba. Umarım orada bazı adımlar atılıp demokratik bir çözüm gelmesinin önü açılır.

Demokratik çözüm için çadır eylemleri demokratik eylemlerdir. Aydınların ziyaretleri de gerekli ve olumludur. Çadır eylemi, sivil bir eylemdir, demokratik bir eylemdir, anayasal bir haktır. Kimse buna karşı da çıkamaz. Öyle taşa, sopaya da gerek olmadan, demokratik hak çerçevesinde bu haklarını kullanabilirler, bu eylemliliklerini sürdürübilecekler. Cumhurbaşkanı da anayasal bir hak olduğunu söylüyor. Sivil, demokratik hak çerçevesinde bu eylemleri devam ettirebilirler. Hükümet de bu çadır eylemlerine müdahale etmemeli, bu eylemleri bu çerçevede görmeli. Başka türlü, gençler olsun daha mı iyi? Biz kimse olsun istemiyoruz. Biz ölümleri durdurmak için demokratik çözümde israr ediyoruz. Bu çadır eylemlerinin ne zamana kadar süreğine de halk karar verecektir. Sonuç alınınca kadar, çözüm gerçekleşene kadar devam ettirebilirler. Zaten dört taleplerini de kendileri belirtiyorlar. Bu çadırlar, çadır platformları demokratik siyaset akademisine çevrilebilir, orada halkımız aydınlatılabilir, halkımızla tartışılır, oynanan oyular, halka karşı geliştirilen politikalar konusunda bilinclendirilebilir. Halkımız buraları sorunlarını tartışma ve çözme platformuna dönüştürebilecekler. Bu çadır platformları halk akademileri haline getirilebilir.

Seçimlerde demokrat adayların gösterilmesi, şu açıdan önemli; Türkiye'deki faşist odaklar bununla geriletebilir. Yaratılmak istenen bir Kurt-Türk savaşının önüne bu birlikteki geçilebilir. Adaylar arasında bir Suriyani adaya da yer verilebilir. Suriyanilerin bölgede, Midyat'ta tarihsel bağları var. Zahferan'da dini merkezleri var. Oradaki diğer kesimleri de temsil edebilirler.

Seçim konusunda mühendislik hattası yapılmamalıdır. Böyle matematik hesap yanlışları olmamalıdır. Dengeli bir dağılım gerçekleştirilmeli. Adaylarda yetenek, yeterlilik ve etkinliği olmasına dikkat edilmelidir.

İran'da Newroz sonrası gözaltı ve tutuklamaların gerçekleştiği belirtiliyor.

Tahminen yüzlerce kişi vardır, belki de bin kişi olabilir. İran çok tehlikelidir, çok dikkat edilmelidir. Gerekirse oradaki insanlar dağlara sığınabilir, Irak tarafına geçebilirler. Oradaki dağlarda barınabilirler. İran bu dönemde kötü rol oynayabilir. Buna ilişkin her türlü tedbirlerini almaları gereklidir.

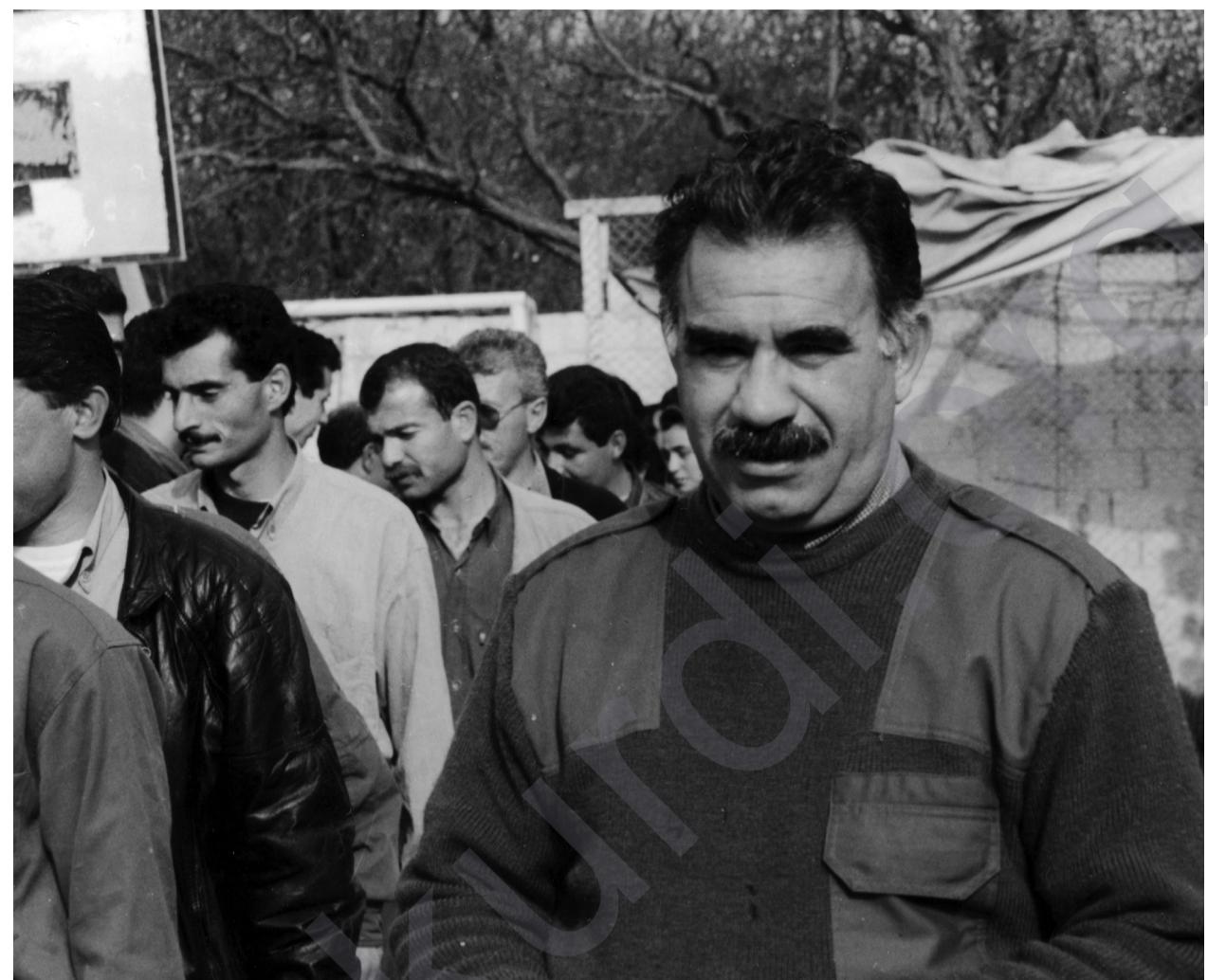
30 Mart Kızıldere Katliamı'nın da yıldönümüdür. Büyük bir değer biçiyorum. Ben, Mahir Çayan'la da görüşmüştüm. Onun ağızından duymuştum, mücadelede halkların ortak mücadeleşidir. Ayrıca Deniz Gezmiş'in idama giderken söyledikleri de var. Kızıldere eylemi Denizlerin idamını engellemek içindir. Solun sosyalistlerin ders çıkarması gerekiyor. Bu bir birleşik cephe eylemiydi. Kirk yıldır bu mücadele devam ediyor. Benim ilk tutuklanma tarihim de Kızıldere olayından sonra. Mahir Çayanlarla ilgili bildiri dağıtıma nedeniyle tutuklanmıştır. Kızıldere olayı bizim bu mücadelede kararlaştırmamızda önemli bir rol oynamıştır. Ben son savunmamda ayrıntılı bir şekilde bunları ele aldım. Onların başlattığı, bizim de kırk yıldır devam ettirdiğimiz mücadele Kurt ve Türklerin, halkın birliği ve özgürlüğü mücadelestir. Çayanların başlattığı mücadele tarihi önemdedir ve bizlere, yolumuza her zaman ışık tutacaktır. Bizzat onun ağızından duydum; çözümü, kurtuluşu, Kurt-Türk demokratik birliğindedir.

Agit gerçek bir halk önderiydi

Newala Qesaba yürüyüşüne katılanları da kutluyorum. Bu vesileyle Agit ile ilgili şunları belirtmek istiyorum. O, mücadeleminin değerlerine, ilkeleme çok sadıktı. O, gerçek bir halk önderiydi. 1985'te O'nu gitmeye ben hazırlamıştım, bizim belirlediğimiz esaslar çerçevesinde gitti. Dörtlü çeteyi ilk fark eden, onlara karşı ilk ciddi tepkiyi gösteren, karşı koyan O'ydu. Ölümü de bu tavıyla bağlantılıdır. Onu da burada saygıyla, sevgiyle anıyorum. Agit için Nevala Qesaba'da bir anıt mezar yapılabilir. Kemikleri bulunsa bu anıt mezara konulur. Ama bulumsa da sembolik olarak bu anıt mezar yapılabilir. Orada gömülüen diğer arkadaşlarımız, yurtseverler için de mezarlar yapılmalıdır.

Kendini yakan arkadaşlarla ilgili bir iki hususu belirtiyim. Bu arkadaşların eylemleri fedai eylemliliklerdir. Kendini davaya adamışlığıdır. Büyük bir fedakarlıkla bu eylemleri yapmışlardır. Amed'de Mustafa Malçık, Semsûr'da Müslüman Doğan'ın eylemleri yüksek fedai eylemleridir. Aynı şekilde Vedat Acar'ın eylemi de bu çerçevededir. Ancak daha önce bu yöntemi benimsediğimi belirtmiştim. Yine belirtiyorum, bu yöntemlere gerek yok. 1980-90'lardaki bazı fedai eylemlilikler vardı; ancak Agit'in anısına da, mücadeleşine de, değerine de bağlı kalınarak bugün mücadele daha farklı şekillerde, metodlara yürütülebilir.

Çocuk tecavüzleriyle ilgili birkaç şey söyleyeyim. Sanırım bir siyasi parti bununla ilgili bir gösteri yapmış. Orada çocuk tecavüzlerinin fotoğrafları yanında benim fotoğraflarımı da taşımışlar. Bu alçaklıktır, şrefsizliktir. Bunlar benim fotoğrafları da gösterip yine idamdan bahsediyorlar. Bunlar

AKP'den yeşil ışık alarak bunu yapıyorlar. Böyle bir şey olmasaydı, bunlar bunu tek başına yapamazlardı. Halkımız bunu net olarak görmeli.

Bütün bu rahip cinayetlerini de bunlar işlediler. Tecavüze uğrayan bizim çocuklarımız. Bu yatalı bölge okulları var, biliyorsunuz. Yillardır Kürtlere yapılan tecavüzler ortada. Kurt çocuklarına yapılan tecavüzler ortada. Bizim çocuklara yapılan sadece cinsel tecavüz değildir, bu iyi bilinmelidir. Hem tecavüz sadece fiziki cinsel tecavüz de değildir. Birçok tecavüz çeşidi vardır. Siyasal tecavüz bunlardan birisidir. Kürtlere her türlü tecavüz çeşidini uyguluyorlar. KCK davası bir siyasal tecavüzdür. Tecavüz çeşitlerinden biride ekonomi ve coğrafya tecavüzdür, Kürtlere ekonomik tecavüz yapılıyor, o HES'lerle coğrafi tecavüz uyguluyorlar. Kültürel tecavüz uygulanıyor. İşte dil, dilin yasaklanması, dilini kullanma üzerindeki tüm engeller bir kültürel tecavüzdür. Fiziki cinsel tecavüz, bu tecavüzlerden sadece birisidir fakat en aşağılık olanıdır. Denizli'de işte Kurt kız çocuklarına tecavüz etmiştir. Hem Kurt kız çocuklarına tecavüz ediyorlar, hem Kürtlere her tür haklarına tecavüz ediyorlar, hem de kalkıp Kürtlere suçluyorlar. Yani hem tecavüze uğrayansın hem de suçlu olarak ilan edilensin! Bu çok aşağılık bir durum. Tecavüz eden de ettiren de sensin. Yirmi yıldır sen; Maraş, Sivas, Çorum katliamlarını yapıyor, rahiplerin boğazlarını kesiyorsun, çetelerin, gladyonun adına tetikçilik yapıyorsun, simdi de kalkmış bizim alehimize çalışıyorsun. Bunların kadroları yıllarca Gladyonun tetikçiliğini yaptılar. Bunun için Florida'da eğitildiler.

Ben idamdan da korkmuyorum. Eğer güçleri yetiyorsa hemen yarın idam etsinler. Ben idamdan korktuğum için değil, demokratik bir çözüm için bugüne kadar burada sabrettim. Ben idam değil de başka şekilde de burada ölebilirim. Bu, büyük bir komplodur. İşte bu tecavüz olayları kullanılarak tekrar idamın tartışılması bilinçlidir.

AKP de bunlara cesaret veriyor. Burhan Kuzu idama karşı olmadığı söylemiş. Halk da, BDP de bunları görmelidir, bunlara karşı tedbirlerini almalıdır.

Gizli NATO Türkiye'de daha çok gladio-jitem tarzında çalışı

Bu aydınlar konusunda da birkaç şey belirtmek istiyorum. Bu aydınlar meselesi ta eskilere dayanır. 1985 yılında NATO bize karşı 5. maddeye dayanarak karar aldı. NATO, iki şekilde çalışır: Biri, merkezi Florida olan gizli NATO, diğeri açık NATO şeklinde çalışır. Şu an Libya'da uygulanan açık NATO'dur. NATO açıkça oraya müdahale ediyor. Bize karşı ise daha çok gizli NATO çalışır, çünkü biz devlet değiliz. 1985'te NATO bu gizli görevi Almanya'ya vermişti. Almanya üzerinden bize karşı kampanyalar, çalışmalar başlamıştı. O tarihten bu yana bize karşı sahte bir muhalefet geliştirilmeye çalışıldı. 1990'a kadar Almanya üzerinde bu çalışmalarına devam etti gizli NATO. 1990'dan itibaren İngiltere devreye girdi. Bize karşı politikaları artık İngiltere devraldı. İngiltere Tansu Çiller-Güreş ekibini oluşturarak bize karşı büyük bir komploya girişti. Bu büyük kompo sonucunda Özal tasfiye edildi. Özal iyi niyetliydi. Ama bu büyük komployla tasfiye edildi. Bu büyük bir tasfiyedir. İngiltere, Çiller-Güreş ekibi üzerinden bize karşı yine bir sahte muhalefet geliştirmeye çalışı. Planları şuydu; bizi tasfiye ettikten sonra yeriimize, oluşturdukları sahte muhalefeti geçirereklerdi. Bunun toplumsal bir dayanağı gerçekliği yoktu. Bugünkü Libya muhalefeti gibi paraşütle sahte bir muhalefet indireceklerdi. Libya'da bugünkü muhalafet de aynen paraşütle indirilen bir muhalefettir. 1990'lı yılların başında komplot ve tasfiye de, 1998'deki komplot da gizli NATO'nun işidir. Bizim yerimize bir muhalefet geçirmek istiyorlardı. Burkay bu nedenle o tarihte benim için "o adada cüzzamlı

mahkum" diyordu. Burada cüzzamdan kasıt, kimsenin yaklaşamadığı, tecrit edilen, yani devreden çıkarıldır.

Bu gizli NATO, Türkiye'de daha çok gladio-jitem tarzında çalışı. O dönemin jitemi, jandarma jitemiydi. 2002'den bu yana ise Polis Akademisi eksenli bize karşı komplolar, tasfiyeler yürüttü. Önder Aytaç gibileri bu çerçevede konuşuyorlar, benim idam edilmem gerektiğini de söylemiş. Emre Uslu da yine bu çerçevede yazıyor. 2002'den sonra oluşturulmaya çalışılan konsept de bu polis akademisi çerçevede geliştiriliyor.

1985'ten 2002'ye oluşturulmaya çalışılan muhalefet bu gizli NATO-gladio-jitem ekseninde bize karşı devreye konuldu. 2002'den sonra ise bu muhalefet polis akademisi eksenli yürütüyorlar. Bu aydınlar meselesi de burdan çıkıyor. Yani eskiden jandarma jitemi vardı, şimdi ise polis jitemi var. Adları farklı olsa da bize karşı yürütükleri politikaların amacı, zihniyeti aynıdır. Hükümetin bu açılım dedikleri politika da ilk olarak polis akademisinde başladı. Bu politika orada oluşturuldu. Bunların hepsi o polis akademisinin oluşturmaya çalıştığı politikalar çerçevesinde hareket ediyor. Bunların hepsi sahte ayındır. Bir etkileri de yok bunların.

Bunlar bu dönemde bize karşı sürekli yeni tarzlarıyla komplolar geliştirmektedir. Bu Tatlıses olayının da komplot olduğunu düşünüyorum. Yaralanması komplonun bir parçası olabilir. İşte AKP'den aday olacakmış, mesaj göndermiş, mesajı okutuluyor. Aydınlarla olduğu gibi sahte bir sanatçı grubu yaratmak istiyorlar Kürtlere. Yılmaz Güney bizzat bana, Tatlıses ile ilgili "buna dikkat edin, bunu yerime geçirmek istiyorlar, böylece sahte bir Kurt sanatçısı yaratmak istiyorlar" demiştir. Yılmaz Güney ile görüşüğünde bunu bizzat bana söylemişti. Bu anımı da bu şekilde bir kez daha kamuoyuya, medyaya paylaşıyorum. Her konser için yüz, yüz ellî, iki yüz bin lira para

istiyorlar. Bir konser için bu kadar para isteniyorsa bu artık sanat değil başka bir şeydir, başka bir şeye hizmet ediyor. Halkı düşünüyorsan, halka yönelik sanat yapıyorsan o zaman Demokratik Kongrenin (DTK) sanat komisyonu var, içinde yer alırsın, uygun şekilde sanatını icra edersin. Burada yer almazsan bir konser için bu kadar para istersen o zaman halk da seni tecrit eder, izole olursun. Amacın türkü falan söylemek de değil, para kazanmaktır.

Ben bu görüşmeleri önderlik kurumu adına yapıyorum

Sanırım buradaki görüşmeler merak ediliyor. Bu konuya da kısaca değineceğim. Bu görüşmeler bilinmelidir. Bu görüşmeler buraya yapılıyor, burası bir önderlik kurumudur. Bunun gereklerini yapıyorum. Yine burada yapılan görüşmeler burayı bağlar, buradaki görüşmeleri ne KCK, ne BDP, ne DTK, ne de Türk solu adına yapıyorum. Ne ben ne de burada yaptığım görüşmeler tam anlaşılmıyor. Yine KCK de, Avrupadakiler de, BDP de beni yeterince anlamıyor. Sürekli benden bir şeyler bekliyorlar. Bütün sorumluluğu bana bırakıyorlar. Neyin nasıl yapılması huşusunda savunmalarımda olabildiğince destek sundum. Ama hala benden pratik anlamda sorumluluk bekleniyor, bu yanlışdır. Çadır olayını bile bana bağlıyorlar. Ben bu görüşmeleri önderlik kurumu adına yapıyorum. Burada benim şahsim önemli değil, önemli olan önderlik kurumudur. Burası bir önderlik kurumudur. Buraya yapılan görüşmeler de bu kapsamda yapılıyor. Bunun bu şekilde anlaşılması gerekiyor. Ben önderlik olarak sorunlar için ön açıcı oluyorum. Görüşmeye gelenler de benim bu önderlik konumumu bildikleri için gelip benimle görüşüyorlar.

BDP de kendi adına görüşmeler yapabilir. Devletle görüşmeler, diyaloglar gerçekleştirebilir. Zaten zaman zaman yapıyorlardı. BDP, KCK'den farklı bir yapılmadı. Legal alanda siyasi örgütülüğünü, siyasi faaliyetlerini yürütür. BDP mutlaka kendi yerel önderliklerini oluşturmalıdır bu dönemde. Yaptıkları diyalogları da kendi adına yapabilir. Kendi çözüm yöntemini, kendi programını, projelerini, parti programlarını nasıl uygulayacaklarına da kendileri karar verirler. Mesela bu çadır olayı tam da BDP'nin işidir. Demokratik Blok çalışmasını yürütebilirler.

Aynı şekilde DTK da halkımız adına, kendi temsiliyeti adına devletle görüşmeler yapabilir. Temsil gücünü kullanırlar. Ama bu da onların kendi programıdır, bunu da kendi adına yapar. DTK, aydınlarla birlikte çalışmalı ve görüşmeler yürütebilir. Yine Avrupadakiler bu yönlü çalışmalıdır. BDP, DTK, KCK kendi rollerini iyi oynamalı, kendilerini çözüm için ve kendi projeleriyle ortaya koymalılar. Demokratik çözüm için devletin takınacağı tutum, önemizdeki birkaç görüşmede netleşebilir.

4 Nisan vesilesiyle kutlamalar yapan, eylemde bulunan, Halfeti'ye, köyümüze giden halkımızı selamlıyor, teşekkür ediyorum. Oraya ilişkin anılarım çoktur. Orada sizin emeği olanlar var, bunları unutamayız. Onlara borçluyuz. Onların ve halkın emekleri olmasaydı bu noktada olmazdı, bugünküleri göremedik. Böyle her yerde pek çok değerli ailemiz var, ancak bu tür aileler yalnız kalabiliyor; kıyıda, köşede sahipsiz bırakılıyor. Oysa gidip onlarla tartışılabilir, yeni süreç kavratalabilir. Yeni süreç kavratalmalıdır. Bu tip aileler Amed'de de var. Bu tür ailelere sahip çıkmak, onlarla buluşmak

gerekliyor. Yalnızlıklar paylaşılmalıdır. BDP, DTK böylesi ailelere sahip çıkabilir. Bu ailelere sahip çıkmak sosyal bir iştir. Biz siyassallaşmadan bahsetmiyoruz, burada bahsettiğim siyasallaşma da değil sosyallaşmadır. DTK bu tarz çalışmalarını yürütebilir, asıl bu DTK'nın görevidir, ama DTK kendi görevini tüm boyutlarıyla anlamış değil. Sadece siyaset değil sosyalleşme de önemlidir. Bu gibi boşlukların neden doldurulmadığını anlamıyorum. Keşke itilme, yalnızlaşma, unutma, sahipsiz bırakma gibi yaklaşımalar kapitalist modernitenin yarattığı davranış kalıplarıdır.

Kapitalist modernite toplumda ve yaşamda bu ve benzeri tahrifatları yaratıyor. Sosyal ağları parçalayan kapitalist moderniteye karşı demokratik modernite diyoruz. Bunu aynı zamanda toplum modernitesi ya da halk modernitesi diye de adlandırılabiliriz. Bizim geliştirmeye çalıştığımız demokratik modernite, toplum, halk modernitesidir. Sosyal paylaşmeye önem verilmelidir. Kapitalist modernite ya da birtakım postmodern yaklaşımalar da var. Bunlar anlaşılmadan, bilincе çıkarılmadan demokratik modernite anlaşılmaz. Demokratik modernite, kapitalist modernitenin alternatifidir. Kapitalist modernite hastalıklarından, tahrifatlarından kendini kurtarmadan demokratik modernite yaratılamaz. Bu tarz sosyal çalışmalar, sosyal ağlar yaratma DTK'nın görevi olabilir. Kapitalist modernite toplumun sosyal ağlarını parçalamaktadır. Bunlara karşı, bu tehdiklere karşı tarih bilincinin gelişmesi gereklidir. Sosyal paylaşım olgusu iyi bilinmelidir. İşte Ergani Çayönü, kadınların ilk toplumsallaşması burada başlar, neolitigin başlığındır buralar, ilk toplumsallaşma buradan başladı ve her yere yayıldı. Hatta bir İngiliz profesörü Çayönü için "buradan tarihe bilmek muhteşem!" diyor. Bizimkiler bu tarihsel gerçekliğin farkında değil, bir yüzeysellik, bir bilincsizlik var. Tabii bu durum üzücü bir durum. Tarihsel bilinç olmadan bu çalışmalar eksik kalır.

Amara yürüyüşi çalışmalarında Vakkas Dalkılıç hayatını kaybetmiş. Hem Vakkas Dalkılıç'ın ailesine hem

de geçen yıl hayatını kaybeden Mahsum Karaoğlan ve Mustafa Dağ'ın ailelerine ve halkımıza başsağlığı diliyorum. Saygıyla anıyorum.

Seçimlere ilişkin, iyi hesaplanırsa, hesap hatası olmazsa, iyi programlanırsa Amed'de 6 aday çıkabilir. Kürt ittifakı temelinde adaylar da olabilir. Birlikim ve deneyimleri var. Ama grubu dahil olmaları, grup disiplini içinde olmaları önemlidir. Kendi özgünlüklerini koruyabilir, farklı partisel görüşleri de olabilir ama grup disiplinine uyuma şartı olmalıdır. Yani ittifak çerçevesinde rollerini oynamalıdır. Süryanilik ve Ezidilik de güçlü bir damar ve tarihtir, onların temsiliyeti de önemlidir. Seçim adayı partide çalışma içinde bulunarak, emek vererek, bu işleyişten, bu süreçten geçerek gerçekleştirmelidir. Yeni dönem milletvekili adayı olmayanlar küsmemelidir, çalışmalarına devam etmeliler, örneğin DTK'da yer alabilirler. DTK önemlidir, bu çalışmalarla destek sunabilirler.

Suriye'de Esad'ın Kürt aşiretleriyle görüşeceğine dair haberler var. Aşiretlerle değil, orada Kürt örgütleri var, PYD var. Onlarla görüşmelidir. Suriye-Esad demokratik reformlar yaparsa biz destekleriz. Bu reformlar içerisinde Demokratik Özberklik gibi idari ve kültürel özberklik hakları tanınabilir. Mesela belediye devredilebilir. Kürtlerin kendilerini yönetmelerinin önü açılabilir. Kimlik hakları tanınabilir. Bu şekilde yapılınsa destekleriz. Suriye önemli bir ülkedir, dikkate alınmalıdır. Esadlar benim soruna yaklaşım tarzımı bilirler. Bu şekilde idari ve kültürel özberklik hakları tanınırız biz de kendilerini destekleriz, oradaki Kürt örgütleri de Suriye'ye destek olurlar.

Demokratik çözüm çadırları topluk bir savaşa girmemek için son şanstr

Başbakan'ın "dine bölüçülük sokuyor" yaklaşımı doğru değil. Halk inancını kendi anadiliyle yaşamak istiyor, inancını, ibadetini Kürtçe yerine getirmek istiyor. Bu gayet normal bir durumdur. Demokratik çözüm çadırları çok önemlidir. Bu çadırlar demokratik

siyaset akademileridir, halkın akademileridir, bir nevi okuldur. Çözüm çadırları Kürtlerin kendi liderliklerini sinayacakları bir alandır. Burada demokratik önderliklerini sinayacaklar.

Bu demokratik çözüm çadırları sonuç alınıncaya kadar devam edebilir. Eğer bu başarılırsa Kürt sorunu demokratik zeminde çözülür. Demokratik siyaset, demokratik toplumu, demokratikleşmeyi hedefler. AKP biraz da demokratik çözüm çadırlarından duyduğu rahatsızlık dolaylı, korkusundan dolayı halka saldırıyor. Bu haklı, meşru, demokratik bir eylemdir, polis saldırmamalıdır. Demokratik çözüm çadırları halkın sivil çözümdeki ısrarıdır. Çadır eylemleri yasal, demokratik eylemlerdir. Bu çerçevede olmalıdır, polis saldırmadıkça, şiddet ortamına prim verilmelidir. Halkın örgütlenebileceği yerlerdir. İyi işletilirse güçlü sonuçlar alınabilecek eylemlerdir. Demokratik çözüm çadırları topluk bir savaşa girmemek için son şanstr. Seçimlere kadar, hazırlana kadar çözümün gelişmesinde bu çadırların rolü önemlidir.

Bu vesileyle Türk halkına da seslenmek istiyorum. Ben devletle görüşüyorum, bu bilinmelidir. Burada yürüttüğümüz görüşmelerle Kürt sorunun demokratik anayasal çözümünü amaçlıyoruz. Görüşmelerin nasıl sonuçlanacağı belli değildir. Türk halkı şunu iyi bilmeli, demokratik anayasal çözümün gelişmesi demek, şiddet ortamının ortadan kalkması ve demokratik birlik bütünlüğün demokratik kanallarla sağlanması demektir. Siz de öyle anlamanızı. Demokratik birlik bütünlük, demokratik anayasal çözüm ile sağlanır. Bu görüşmeler böyle okunmalıdır. Demokratik çözüm gelmezse herkes kaybeder. Türk halkı bu tehdiklere görmeli, tarihi rolünü oynamalıdır. Demokratik anayasal çözüm, demokratik birliği her alanda tesis edecektir. Bu, halk, ulus, devlet olarak da böyledir.

Devlete de seslenmek istiyorum. Yürüttüğümüz görüşmelerin tarihi sonuçları olabilir. Bunu değerlendirmelidir. Demokratik anayasal çözüme şans vermelidir. Çünkü bu onların da son şan-

sıdır. Bu yönde irade göstermesi, demokratik geleceğin inşası demektir. Demokratik anayasal çözüm gelişmezse kendiliğinden topluk savaştan nemi başlar. Kızılca kıyamet kopar. O zaman sözünitti zamandır.

KCK, HPG ve DTK, BDP herkes kendi önderliğini geliştirmek zorundadır. Bu son kayıplar, özellikle Hatay'daki kayıplar da gösteriyor ki, ortada bir zaafiyet var, boşluk var. Bu kadar deyim, tecrübe rağmen hala böyle kayıpların yaşamaması düşündürür. Böyle gerillacılığı kabul etmiyorum. Son kayıplar da gösteriyor ki, ihmalcil, kendiliğinden bir yaklaşım var. Bu tarz yaklaşımları kabul etmek mümkün değildir. Öncülük rolüne ciddi yaklaşılmalıdır. Halkımızın bekletilerini kimse boşça çıkarmamalıdır.

Gerilla için meşru savunma esastır. Kimse öyle kurbanlık koyun gibi boyununu ölüme uzatmaz. Seni imha ediyorsa, vuruyorsa, kırıyorsa, öldürüyorsa sen de kendini savunacaksın. Meşru savunma hakkını herkes kabul eder. Benim burada imkanlarım sınırlıdır, kimse benden pratik önderlik beklememelidir. Ağır hükümlülük koşullarında yaşamaktayım. Bütün yük benim omuzlarımı yüklenmemelidir. Benim burada yaptığım görüşmeler de yanlış anlaşılıyor. Ben burada ateşkesi sağlamıyorum. Burada yürüttüğüm görüşmelerde demokratik anayasal çözümü geliştirmek istiyorum. Demokratik anayasal çözümün gelişmesi durumunda can kayıpları da yaşanmayacak, Kürt sorunu demokratik zeminde çözümüne kavuşmuş olacaktır.

Halkımız da kendi örgütülüğünü güçlendirmelidir

Son olarak Kürt halkına seslenmek istiyorum. Ben burada yürüttüğüm görüşmeleri önemsiyorum. Olumlu sonuçları olabilir olmayıabilirdir de. Pratik öneriler aşamasındayız. Bazı pratik öneriler sundum. Gerçekleştirirse olumlu gelişmeler yaşanabilir. Anlaşılmayan bir hususa deşkesi sağlamış gibi görünüyor, böyle bir algı var. Burada ateşkesi sağlamıyorum, anayasal demokratik çözümü zorluyorum. Burada yaptığım görüşmeler BDP ve Kandil'le de diyalog zeminini açıyorum. Kendi cephelerinde sorunun çözümü için çalışırlar. Ben burada, onlar bulunduğu yerlerde, herkes kendi rolünü oynamaya çalışır. Halkımız da kendi örgütülüğünü güçlendirir, güçlendirmelidir. Bahsettiğim gibi pratik öneriler sundum, bunların bir sonucu bağlanması için seçimlere kadar bekleyeceğiz. Bu paralelle ben seçimlere kadar meşru savunma temelinde hareket edilmesini uygun buluyorum. Halkımız ve gerilla güçlerimiz hazırlana kadar meşru savunma temelinde kendini konumlandırmalıdır diyorum. Halkı onlara gelinmesi durumunda savunma yapabilirler. Bu savunma, etkin savunma olmalıdır. Bunu söylemekten sonra karanlıkta topluk bir savaşa girmemek için son şanstr. Seçimlere kadar, hazırlana kadar çözümün gelişmesinde bu çadırların rolü önemlidir.

Buradakiler benim önderliğimi kabul ederek bu görüşmeleri yapıyorlar. Bu yeni bir aşamadır. Seçimlerden sonra zaten süreç netleşecektir. Seçimden sonra hükümet fark etmez, ister şimdiki hükümet olsun ister sonraki hükümet olsun tutumları netleşecektir. Birkaç ay var ömürde. Bu aylar demokratik anayasal çözüm için son şanstr.

"Bu vesileyle Türk halkına da seslenmek istiyorum. Ben devletle görüşüyorum, bu bilinmelidir. Burada yürüttüğümüz görüşmelerle Kürt sorunun demokratik anayasal çözümünü amaçlıyoruz. Görüşmelerin nasıl sonuçlanacağı belli değildir. Türk halkı şunu iyi bilmeli, demokratik anayasal çözümün gelişmesi demek, şiddet ortamının ortadan kalkması ve demokratik birlik bütünlüğün demokratik kanallarla sağlanması demektir. Siz de öyle anlamanızı. Demokratik birlik bütünlük, demokratik anayasal çözüm ile sağlanır"

Demokratik zeminde Kurt sorunu çözülmeyecektir, daha önce 156 sayfalık yol haritasında da belirttiğim gibi –ki hala güncelliliğini korumaktadır– varlığını koruma ve özgürlüğünü sağlama savaşa gündeme gelecektir. Biz istemezsek de böyle bir aşama söz konusu olduğunda ikili bir savaş verilecektir. Birincisi varlığını koruma savaşıdır. Bu, varlığını sürdürme, kendini var etme, yok olmama savaşıdır. Kurtler halk olarak soykırım kışkırcıdadır. Biz soykırım kışkırcıda varlığımızı korumaya çalışıyoruz. Varlığını koruma savaşının yanında ikincisi özgürlüğünü sağlama savaş da yürütülecektir. Bu da hamlesel bir süreçtir. Bu savaş ikili karakterdedir, iç içe geçmiştir. Böyle bir savaş da topyekün savaş aşaması anlamına gelir. Topyekün savaş aşamasında sana saldırdılar mı öyle anlık değil, gerekirse beş gün topyekün direnilir, savaşılır. Bu savaş devam eder, bu böyledir. Kırsal da şehir de bu savaşın içine girer. Her yer kendi gücüne ve özgün durumuna göre öz savunma savaşını yürütür. O zaman herkes üzevine düşen görevini yapar, kendi korumasını alır. Böyle bir durumda benim de durum ne olursa olsun önemli değil, arada olmanın bir anlamı da kalmaz. Ama topyekün savaş dönemi başlasa bile burada görüşmeler devam eder mi bileyorum. Ancak halkımız da topyekün direnişin yanında kendi Demokratik Özervlikini daha önce bahsettiğim yedi boyut çerçevesinde derinleştirerek hayata geçirmeye çalışmalıdır. Durumun ciddiyeti ortadadır. Tarihi günler yaşıyoruz. Herkes kendini bu döneme göre konumlandırmalıdır.

BDP, DTK de kendi öncülük rolünü oynamalıdır. Onlara da görev düşüyor. Milletvekili olmak istediği kadar, buna gösterdiğin çaba kadar halka sahip çıkmaya çalışıp, ona öncülük etmelisin. Halkına sahip çıkmayacaksın, öncülük etmeyeceksin, ama ben milletvekili olacağım diyeceksin. Bu şekilde olmaz, bu şekilde öncülük yapılmaz. Halka bağıllılık, halkçılık oldukça zayıf. Sorun, yarı seçkinlik sorunudur. Yarı seçkinlik, yarı aydın durumudur.

Operasyonlarda hayatını kaybeden 7 gerillanın ailesine ve halkımıza başsağlığı diliyorum, selamlarımı söylüyorum. Bu kayıplar bizim değerlerimizdir. Her zaman anılmalı, yaşatılmalıdır. Yine cezaevinden mektuplar aldım. Bir çok ağır hasta var. Başta ağır hasta arkadaşlar olmak üzere tüm cezaevlerindeki arkadaşlara selamlarımı iletiyorum. Diyarbakır E ve D Tipi Cezaevlerinde kalan arkadaşlara, Amed ve Dicle halkına selamlarımı iletiyorum. Yine Dersim'e selamlarımı gönderiyorum.

Kadın özgürlüğünü toplumsal özgürlük olarak görüyorum. Bu temelde çalışmalarını geliştirmeliler. Kadınlara bu düşüncelerle selamlarımı iletiyorum.

Özgür Gündem gazetesine de yayın hayatında başarılar diliyorum.

Kapitalist hayat tarzı bir bütün olarak yaşamı tüketiyor

Gözlerimdeki yaşarma zorluyor. Ancak biraz azaldığı halde devam ediyor. Buranın hava koşullarının da olumsuz etkisi var. Yine kaldığım hücre kuyu etkisi yapıyor. Sadece gözlerle ilgili değil nefes alma konusunda da çok zorlanıyorum.

Ali Haydar Kaytan ve Rıza Altun'un anneleri başta olmak üzere tüm anelere sevgi, saygı ve selamlarımı iletirsiniz. Rıza Altun'un annesi rahatsızmış, kendisine geçmiş olsun dileklerimi gönderiyorum. Ayrıca Avrupa'daki bütün kadınlar ve gençlerimize selamlarımı iletiyorum.

“Beşar Esad’ın aşiretlerle değil, resmi olarak, siyasi temsilci olarak PYD ile görüşmesi gereklidir. Ancak demokratik bir dönüşümü gerçekleştirirlerse Suriye bu süreci atlatabilir. Bu durumda biz de destek sunarız. Suriye, bizim Türkiye için de önerdiğimiz demokratik özerklik temelinde bir uzlaşma ve çözüm için diyalog yolunu açmalıdır. Eğer Suriye bunu kabul ederse Kurtler Esad'a destek verecektir. Bu hem oradaki Kurt halkın hem de Arap halklarının kurtuluşu olur”

Belçika'da Mezopotamya Sosyal Araştırmalar Akademisi açıldığını duydum. Bu akademiler önemlidir, daha önce de defalarca vurgulamıştım. Sadece ideolojik siyasi eğitim değil, ekonomi, sosyal, kültür, tarih konusunda da eğitim verilmelidir. Avrupa'daki gençliğin kendini koruyabilmesi, savrulmaması adına da bu Akademiler yararlı olacaktır. Avrupa'da kapitalizmin, burjuvazinin göbeğinde yaşıyorlar, orada yaşam zordur. Gençlerin özellikle kendilerini iyi korumaları gereklidir. Ülkeye dönme duyularını hep diri tutmalıdır.

hakkı getiren yasanın onaylandığı ve geçen yılı Newroz'da tutuklanan 48 Kurt yurtseverin serbest bırakıldığı belirtiliyor. Sanırım Suriye biraz çekiniyor. Yapıldığı söylenen son reformlar, bu yükselen muhalefetten çekinildiği için, Kurtleri bunun dışında tutmak için atılmış adımlara benzeyyor. Biraz durumu dengelemeye çalışıyor. Beşar Esad’ın aşiretlerle değil, resmi olarak, siyasi temsilci olarak PYD ile görüşmesi gereklidir. Ancak demokratik bir dönüşümü gerçekleştirirlerse Suriye bu süreci atlatabilir. Bu durumda biz de destek sunarız. Suriye, bizim Türkiye için de önerdiğimiz Demokratik Özerklik temelinde bir uzlaşma ve çözüm için diyalog yolunu açmalıdır. Eğer Suriye bunu kabul ederse Kurtler Esad'a destek verecektir. Bu hem oradaki Kurt halkın hem de Arap halklarının kurtuluşu olur. Fakat aksine hareket edip sadece geçici adımlar atıp oyalama tarzı siyaset yürütürlerse o zaman oradaki Kurt halkı da PYD öncülüğünde, oradaki Arap muhalefetinle Demokratik Özerklik temelinde birlikte mücadele yürüter. Öyle anlaşılıyor ki Suriye için artık bir demokratikleşme dönemi başlamıştır. Suriye'nin bu süreci sonuna kadar demokratikleşmeyle götürmesi gereklidir.

Tek başıma kalsam da Kurt halkın hakkını hiç kimseye yedirmeyeceğim

Seçim listeleri belli olmuş. Öncelikle şunu belirtiyorum; liste dışında kalan arkadaşlar DTK'da görev almalıdır. DTK ömensiz değildir. Bazı hatalar yapılmış olabilir, ancak herkes bu durumu anlayışla karşılamalıdır. Siyaset uzun soluklu bir işdir, aday olmayanlarümüzdeki dönem değerlendirebilirler. Sol güçler, demokratik güçbirliği içinde birarada çalışmalara devam etme konusunda kararlılıklarını sürdürmelidirler. Biz demokratik siyasette bir hamle yapmaya çalıştık. İşte buralardan dolayı da siyaset akademileri üzerinde o kadar duruyorum. Demokratik siyaset nasıl yapılır, öğretilemesi gerekmektedir. Bu temelde aday olmuş olmamış olan bütün arkadaşlara selamlarımı iletiyorum. AKP'den aday olan Kurtler var, ama AKP'ye demokratik çözüm ve barış şartını dayatmalıdır, bu sorumlulukları var, bunun bilincinde olmalıdır.

Küçük burjuva kişiliklerle halkın dası sağlıklı yürütülemez. Herkesin derdi halk olmalı. Ben burada bu koşullarına rağmen, bu sağlıksız vücudu rağmen bütün ruhumla, bütün hücrelerimle kendimi halkıma adamışım. Ben tek başıma kalsam da Kurt halkın hakkını hiç kimseye yedirmeyeceğim.

Ertuğrul Kürkçü Mersin'den aday olmuş. Mersin'de hemen mahallelerde komiteler kurulmalıdır. Seçim çalışmalarını komite tarzı örgütlemelerle yapmalıdır. Birlik anlayışımız, demokrasi güçleri ve tüm sosyalistleri bir araya getirme çabalarımız çok iyi

anlatılmalıdır. Vekil seçileceklerin ve killik görevi dışında zaten böyle tarihi görevleri de var.

Biz Demokratik Ulus Bloğunu önemsiyoruz. Bu ittifaka sadece seçim endeksi olarak bakmıyoruz. Bu ittifak demokratik bir Türkiye'nin, demokratik anayasal çözümün öünü açacaktır. Böyle stratejik bakıiyoruz. Kurtlerin ve Türkiye halklarının bu birliğine ihtiyacı var. Aslında doğru hareket edilseydi, yillardır söylediğim bu demokrasi bloğu, demokrasi güçlerinin ittifakı hayatı geçirilmiş olsaydı, bugün vekil sayısı ikiye de katlanırdı, baraj sorunu da olmazdı. Ancak bu konuda anlaşıldımları zannetmiyorum.

Dilos, Çewlik, Semsür, Meleti, Qers ve Eleziz'de bağımsız adayların komiteler tarzında örgütü bir şekilde çalışılması durumunda çıkabileceğini düşünüyorum.

KCK yaptığı açıklamaya savunma pozisyonunu 15 Haziran'a kadar uzattığını deklare etmiş. Halkımız şunu bilmelidir ve önemli olan da şudur ki, 15 Haziran'dan sonra herhangi bir erteleme ya da uzatma durumu söz konusu olmayacağı. Bu nettir. 15 Haziran son tarihtir. KCK'nin yaptığı açıklamalardan da böyle anlaşılıyor. Halkımız bunu böyle bilmelidir. 15 Haziran'a kadar çözüm gelişmese büyük bir savaş gelecektir. Sürecin nasıl gelişeceğini burada yaptığım görüşmeler belirleyecektir. Büyük ihtiyam 15 Haziran'a kadar görüşmelerim olacak. Bu yapacağım görüşmelerden sonra hükümetin demokratik çözüm yönünde adım atacağı yanı çözüme gideceği konusunda veriler ortaya çıkarsa, müzakere süreci başlamış olacak ve bu şekilde bir çözüm yoluna girmiş olacağız. Bu seçimlerden sonra AKP'nin anayasal bir çözüme, bu yeni anayasa kapsamında çözüme gitme imkânlı var, umarım öyle olur. Ama tersi olursa benim yapacağım bir şey kalmaz. Başbakan'ın 2005'te Amed'de çözüme dönük yaptığı konuşmadan sonra başlatmış olduğu tehlikeli süreç gibi bir süreç başlatılırsa, söylediğim gibi çekileceğim. Halkımız böyle bilsin. Bu durumda benim burada ölü veya diri kalmam fark etmez, beni artık yok saysınlar. Bana ne yapacakları umurumda değil. Artık halkımız ve hareket kendi bildiğini yapacaktır. Ki muhalefeten topyekün bir savaş gelecektir. Bu savaş kırda da kente de dağda da ovada da metropolde de her yerde sürecek, savaş sanatının bütün yönleri uygulanacaktır. Ben bunu bir tehdit olarak söyleyorum, öngörü olarak söyleyorum, olabileceklerden bahsediyorum. Ki KCK yaptığı açıklamalarda da aynen bunları söylüyor. Bunu ben söyleyorum KCK söylüyor. KCK böyle olacağı söylüyor. Böyle bir savaş gelişirse kan gövdeyi götürür, biz bunu istemiyoruz. Ben 12 yıldır burada sürekli demokratik barışçıl çözüm için elimden gelen her şeyi yapıyorum.

Bu tehlikelerin önüne geçmeye çalışıyorum. Türkiye kamuoyu da şunu iyi bilmelidir ki, önemli bir eşikte bulunuyoruz. Kurt sorununun demokratik yollarla çözüme imkânlı de mevcuttur. Böyle olursa, demokratik çözüm gelişirse Türkiye'nin öünü ekonomi de dahil her alanda açılacaktır. Ama aksı takdirde istemediğim büyük bir savaşın gelişme imkânlı de var. Halkımız bunu böyle bilsin ve hazırlıklarını buna göre yapın. Ben burada tek başıma barış arayışlarımı sürdürüyorum. KCK'nin, BDP'nin, DTK'nın konumu farklıdır. AKP daha önce de söylediğim gibi polis eliyle bu polis akademisi dediğimiz çevrenin akl hocası hakkında halka ve demokrasi güçlerine baskı uyguluyor. İşte binlerce kişi havadan sudan sebeplerle tutuklanıyor. Ama dikkat edilirse ben emniyet genel müdürlüğü diyyorum, MİT'i, yani istihbaratı ve genelkurmayı buna katmıyorum. Bu akademi çevresi ve polis 2002 öncesi JITEM'in yaptığı görevi üstlenmiş durumda. JITEM'in merkezinin Florida olduğunu daha önce söylemiştim. Çiller, Çatlı vb'leri buraya bağlandılar. Bahsettiğim yeni konseptin uygulayıcısı olan akademi çevresi gibilerinin merkezi ise Amerika Utah'tır. Bugün yaşananların çoğu Utah'ta planlanıyor. İşin içinde CIA ve FBI vardır. Amerikan desteğin olmadan bunlar bu politikaları burada uygulayamazlar. Söylediğim gibi 15 Haziran'a kadar bu durum netleşecektir, elli dokuz günümüz kaldı. Hem halkımız hem tüm Türkiye kamuoyu bunu böyle bilmelidir. AKP şu anda her şeye hakimdir, "bu sorunu çözmeye gücü yok" demeye hakkı yoktur. Artık ordu ve medyada da etkindir. Eğer Kurt sorununu çözmeye yanaşmazsa Çiller hükümetinden daha tehlikeli olduğunu ilan edeceğim. Zaten uyguladıkları yöntemler de bunu gösteriyor. Sınır boyalarına sürekli çok sayıda özel birlikler gönderiliyor. Bir yan dan ordu içinde etkinler demiştim, ama öte yandan bu özel okullarla bir sürü imam ordusuyla bölgede halkın kafasını karıştırmaya çalışıyorlar. Bu "imamın ordusu" denilen kitapta da sanırım bu hususlara değiniliyor.

Sivil itaatsizlik eylemlerini destekliyorum ve selamlıyorum

Sivil cuma namazlarına ilişkin de sunları belirtmek istiyorum; Bu sivil itaatsizlik eylemlerini destekliyorum ve onları selamlıyorum. Gerçek islam işte budur. Bu Medine islamıdır. İktidara bulasmamış Hz Muhammed'in islamı budur. Ben de ilkokuldan itibaren cuma namazlarına gittigimi iyi biliyorum. İslamlı selam kelimesinin kökeni aynıdır, barış, huzur, esenlik demektir. Bu sivil cuma namazlarına katılan bütün halkımızı selamlıyorum. Onların, barışı, selamı yani islamın da gerçek anlamı olan barışı esenliği getirme yolundaki namazlarının kabulünü diliyorum. Bu barışçıl eylemlerini 15 Haziran'a kadar sürdürmeleri gereklidir. Gerçek islam da bunu gerektiriyor. Devlete, iktidara dayanan imamların değil, çözüm isteyen, barış isteyen halkın gerçek imamlarının arkasında durulmalıdır. Bu devlet barış, adalet ve demokratik çözümü sağlayana dek bunu yapmaya hakları vardır, islamın adalet anlayışı da bunu gerektiriyor.

Son olarak tekrar söylıyorum, fazla vakit yok, iki ayımız kaldı. Savaş gelişirse herkes bundan zarar görür ama kaybedecek şeyi olanlar daha çok zarar görür.

Başta Amed, Elîh halkı olmak üzere bütün halkımıza selamlarımı iletiyorum.

“Belçika'da Mezopotamya Sosyal Araştırmalar Akademisi açıldığını duydum. Bu akademiler önemlidir, daha önce de defalarca vurgulamıştım. Sadece ideolojik siyasi eğitim değil, ekonomi, sosyal, kültür, tarih konusunda da eğitim verilmelidir. Avrupa'daki gençliğin kendini koruyabilmesi, savrulmaması adına da bu Akademiler yararlı olacaktır. Avrupa'da kapitalizmin, burjuvazinin göbeğinde yaşıyorlar, orada yaşam zordur. Gençlerin özellikle kendilerini iyi korumaları gereklidir. Ülkeye dönme duyularını hep diri tutmalıdır.”

Kapitalizm devlet ve iktidar

Kapitalizmi, daha gerçekçi tanımlamaya yönelik olarak atılan adımların en önemlilerinden biri de, onun devlet ve iktidarla olan ilişkilerinin açığa kavuşturulmasıdır. Kapitalizme ilişkin yaşanan yanılıqların başında onun devlet ve iktidar karşısında ne anlam ifade ettiğinin yeterince kavranamaması gelir. Kapitalist sınıfların devleti ele geçirme operasyonlarını nasıl yürütükleri, iktidara ortak olmadan sonra da onu nasıl kullandıklarının hikayesi bilinmeden, bugün kapitalizmin kendisini nasıl yaşadığını anlamak da pek mümkün görünmemektedir.

Devleti tanımak

İnsan, toplumsal bir varlık olarak şe-killenmiştir. Ve bu toplumsallığı onun her zaman örgütlü bir yaşam sürmesini sağ-lamıştır. Onun için de içerisinde var olduğu koşullarda kendisini korumanın ve sürdürmenin tek yolunun örgütlü bir yaşam olduğunu daha ilk sezgisel du-yumsamalarla fark etmiştir. Fiziksel boyutta çevresini kuşatan doğa karşısında en zayıf gibi görünen insan, bu durumunu toplum biçiminde örgütlenerek güçe dön-üşürmesini bilmıştır. Kendini korumak ve varlığını sürdürmek için gerekli olan tüm ihtiyaçlarını自己を守るために必要なすべてのものを手に入れようとする意欲をもつて行動する。という思想をもつて行動する。という思想をもつて行動する。

Devletli uygarlığa geçişin nasıl oldu-ğundan ziyade devletin nasıl bir kurumlaşma olduğuna giriş yapmak için bu kısa değerlendirme yapılmıştır. Çünkü en dar anlamda toplumun maddi ve manevi artık ürün ve üretmiş olduğu tüm de-ğerleri üzerine kurulmuş bir tekeller büt-tünü olan devleti, zorunlu bir toplumsal örgütlenme gibi görme yanlışlarından kurtulmak gerekmektedir. Daha çok toplumsal koruma, beslenme ve devamlılık ihtiyaçlarının organizesini sağlıyormuş gibi görünen ve kendini bu maske altında gizlemeyi iyi beneren devlet, tam da bu görevlerin ziddi bir biçimde topluma karşı tehdit oluşturan ve toplumu her anlamda gidasız bırakınca tüm sınıf ve kesimlerin barınağı halindeki tek olmaktadır. Top-luluklar, devletli uygarlık aşamasına kadar geçen süre içerisinde bu ihtiyaçları kendileri, hiç de devlete ihtiyaç duymadan üstelik daha özgür ve rahat bir biçimde karşılaşmanın yollarını yaratmıştır. Ancak toplumsal değerlerin üzerinde çıkar he-sapları güden ve iktidara dayalı olarak kendilerini topluma hakim kılmak isteyen kesimler, bu emellerini gizlemek amacıyla ve sanki topluma faydalı bir çalışma yü-rütüyormuş gibi görünmek için devlet gibi bir kurumu –hırsızlık sanatının gizli eli– toplumun başına musallat ettiler.

Devlet topluma ait olan değerleri-ürünlere elde etmeye ve ele geçirmeye yönelik işlevsellilik kazanan iktidar ve iktidar güçlerinin 'topluma faydalı' kisvesi altında yutturmaya çalıştığı kurumların

merkezi oluyor. Yani devlet, iktidar kaynaklı ve iktidar etrafında gerçekleşen tüm sınıfların, yapıların ve kişilerin buluştukları merkezi bir yapı olarak şekilleniyor. Bunun için de devletin proto tipi olarak şekillenen ziguratların incelenmesinde açığa çıkan ilk izlenim, iktidarin kendisini topluma yutturma mekanları olmasınadır. Ayrıca burası üzerinden toplum sınıflara ayırmakta, toplumsal değerler üzerinde fiziki ve zihni zora dayalı olarak hak talebinde bulunan kesimler kendi konumlarını belirlemektedir. Burada toplum, yöneten ve yönetilenler şeklinde yapılara ayırmaktadır. Yönetenler etrafında toplumun tüm maddi ve manevi yaratımları birikirken toplum geri kalan ezici coğuluğuna düşen de en iyisinden bir kul yaşamı olmaktadır. Bu temelde de tanrılarla çalışır gibi yöneticilere çalısmak toplumun sevilen bir üyesi, dev-

yütme) büyümeleridir" şeklinde formüle etmiştir. Burada büyümeden kastedilen sadece toplumun iktidar cenderesine alınması değil, kendisi bir tekel haline gelen devlete yeni ortakların katılmasıdır. İktidarin doğal olarak da devletin ken-disi, sınıf yaratım kaynağıdır. Çünkü toplum üzerinde gerçekleştirilen sömürü si-niflaşmanın, çıkışa dayalı farklılaşmanın ve elittleşmenin de nedeni olurken, aynı zamanda iktidarin gerçekleşme koşulu anlamına da gelmektedir. Çünkü değişik dönemlerde, değişik biçimlere dayalı olara-k geliştirmeler, tabakalar ve sınıflaşmalar bir anlamda da iktidarin kendisini toplum içerisinde yayıldığı alanlar olmaktadır. Yani başlangıçtaki rahiþ+yö-netici+asker üçlüsünden oluşan iktidar güçleri, esas olarak bu kalibi korumakla birlikte giderek değişik sınıf, zümre ve kesimleri de içerisinde alarak kendisini

verilmemiştir. Yani Ortadoğu'da tüm her şey devlet bünyesindeki siyasi, dini ve askeri tekellerin elinde bulunduğuundan bunların dışında ve bunlara alternatif bir ekonomik tekel yapısının oluşması ve devlet kapsamında bir iktidar gücü haline gelmesi de gerçekleşmemiştir.

Oysa Ortadoğu iktidar geleneğinin Avrupa'daki sürdürucusu olan Roma İmparatorluğu'nun yine Ortadoğu orijinli olan hristiyanlığın ve Avrupa etnisitelerinin yaygın direnişi sonucu yıkılmasının ardından, Avrupa coğrafyasında devlet gücü oldukça zayıflamıştı. Bu nedenle hristiyanlıkla uzlaşmak zorunda kalan Roma'nın pagan din rahipleri, kurulan kilise bünyesinde kendilerini yeni bir iktidar odağı haline getirek toplum üz-erinde kaba zora dayalı bir hakimiyet sağ-lamaya başladılar. Tarihte "karantık çağ" olarak adlandırılan dönemde, Avrupa coğ-

ya da krallıklar biçiminde bir iktidar mü-cadelesi vermeye başlamışlardır. Ro-ma'nın büyük iktidar temsili idealiyle ortaya çıkan krallıklar (İspanya, Fransa, Almanya, Avusturya-Macaristan gibi) Avrupa üzerinde egemenlik savaşlarına başlamışlardır. Bu durum uygarlığın ya-sadığı tam bir kriz durumunu ifade et-mektedir. Her ne kadar islamiyet merkezi uygarlığı temsilen, iki koldan (İspanya Endülüs Arapları ile doğudan Osmanlılar) Avrupa'yı kuşatmışsa da bunların da Avrupa'da yaşanan uygarlık krizine bir çıkış yaptırma özellikleri bulunmamaktadır. En iyisinden belki bir islam kolonisi haline getirme olabilir. Ama bunun da mümkün olmadığı görüldü. Bunun için de 13. yüzyıl ile birlikte İtalya'nın Floransa kenti de ortaya çıkararak bütün kitaya yayılan Rönesans, Avrupa'nın kendi coğrafya-sında yaşanan uygarlık krizine yine ken-disinin yanıtı olmaktadır. Önderlik AİHM'e sunduğu ilk savunmasında Rönesans için şunları söylemektedir.

"(Rönesans'ın) büyütüldüğü zemin Roma kopyası krallık ve piskoposluksa-rayı değil, kırsal alan manastırlarıyla yeni yükselen kent üniversiteleridir. Ne siyaset askeri güç, ne de feudal tüccar ekonomik güç bu çıkışta belirleyicidir. Kir manastırı ve kent üniversitesi kendi emekleriyle geçinen, halkın beslediği ve umut bağı-ladığı, desteklediği, özgürlük ve bilincin yükseltiliği bağımsız çalışma mekanlarıdır. Şunu önemle vurgulayacağım: Rö-nenesans'a götüren yol belirleyici olarak kral ve kilisenin saraylarından değil, halkın komünal okullarından geçmektedir. Ne feudal sınıfın, ne de ortada olmayan burjuvazinin çizdiği bir yoldur."

Önderlik belirlemelerinde de görüldüğü gibi demokratik komünal değerler, toplumu kurtarmanın yollarını Rönesans bi-ciminde ortaya çıkarırken belki de kriz halindeki uygarlığa da bir çıkış kapısı aralamış oluyordu. Rönesans'ın yarattığı özgürlük ortamından yararlanarak ken-disini toplum içerisinde güçlendiren ve özünde iktidar perspektifli bir sınıf olan tüccar tefeci kesimler, zayıflayan devleti toplum güçleri etrafında ve üzerinde kendilerini vazgeçilmez bir güç olarak ko-numlandırmaya başlıyorlardı.

Kapitalist gelişme

Avrupa, Rönesans ile artık yeni bir süreçte girdi. Bu süreç aynı zamanda başlı başına bir zihniyet devrimini işaret ediyor. Toplumsal ilişkilerden ekonomiye, devlet yapılarından dine kadar birçok konuda yaşanan değişimler Avrupa açısından yeni bir uygarlık çıkışına da olanak sağlamaktaydı. Özellikle bu durum karşısında siyasi otorite olarak krallıklar oldukça sıkışmışlardır. Hem toplumsal değişim karşısında yeterli bir siyasi güç olamıyorlar, hem de aralarındaki savaşlar ülkelere siyasi ve ekonomik anlamda zayıf düşmesine neden oluyordu.

Rönesans'a öncülük eden ve geliştiren şehirlerin birçoğu Roma dönemini ticaret yolları üzerindeki şehirlerdi. Bu nedenle de özellikle tüccar kesimler açısından oldukça istah kabartıcı alanlar olmaktadır. Bunun için de hem krallık ve kilise bas-kışından uzak ticaret olanakları, hem de deniz yollarındaki ticaret serbestisi tüccar sınıfının bu kentlerde yoğunlaşmasına neden olmuştur. Kent gelişimi ken-disiyle beraber diğer meslek kollarının da gelişip örgütlü bir güç haline gelmesine neden oluyordu. Duvar ustaları, maran-gozlar, terziler gibi önemli meslek ke-

letin kabul edilebilir bir çalışanı olmak anlamını taşıır. Devlete iyi bir vatandaş ya da köle olmak, tanrıya iyi bir kul olmak eş anlama gelir.

Halbuki devletin gerçek yapısı siyasi, askeri ve dini tekel olarak yaşı tecrübeli, avcı ve rahiþ erkeğin iktidar ittifakı biçiminde bir araya gelip toplum üzerinde sömürü sistemlerini kurumlaştırdıkları alan oluyor. Yani devlet, iktidara odaklıları tarafından belirlenen ve toplum üzerindeki sömürünen en aktif bir biçimde yürütülüdüğü bir ittifak alanı olarak şekil buluyor. Eğer başlangıcında bu ittifak olmasaydıne kendi başına yaşı tecrübeli erkek sırası bir güç olabilirdi, ne avcı erkek bir askeri komutana dönüştürülebilirdi, ne de şamanı bu ikisinin desteğini almadan toplumu iktidara göre biçimlendirecek bir din yaratıcısı rahiþ haline gelebilirdi. Bunun içindir ki daha olumsundan itibaren devlet, toplum üzerinde iktidar amaçlı güç olmayı ve bununla sınıflar ya da bireysel çıkar sağlamayı hedefleyen kesimlerin bir araya gelerek oluşturdukları bir ittifak alanı halinde şekillenmiştir. Bu bakımdan da devlet, her türden iktidar tekellerinin ittifak alanı olarak tarihe giriş yaparken; diğer taraftan da, zaman içerisinde kendisi de bir tekel halini almıştır. Bu bakımdan da iktidarin tekelleştiği alan olarak devlet en temel tekel merkezi haline gelmiştir.

Devletin tarih içerisinde giderek gelişen bu özelliğini ya da temel karakterini Önderlik, "ilk iktidar hiyerarşilerinin ve devlet egemenliklerinin kuruluşundan günümüze kadar tarih bir anlamda iktidarin kümülatif kar topu gibi yuvarlandıkça kendini bü-

büyütmüştür. Hanedanlıklar, iktidara dayalı aşiret yapıları, esnaf ve zanaatkardan oluşan değişik orta sınıflar tarihin değişik dönemlerinde iktidar içerisinde kendilerine yer bularak iktidarin tekelleşme olanaklarından yararlanmışlardır.

Kısaca bu şekilde özetleyebileceğimiz, özellikle de günümüz devlet ve iktidar şekillenmesini anlamak açısından ortaçağdan itibaren iktidar ve devlet etrafında gezinmeye başlayan ve sonunda 16. ve 17. yüzyılla birlikte devletin temel bileşeni haline gelen kapitalist burjuva sınıfların iktidar olabilmek ve devlette bir yer kapabilmek için gerçekleştirdiği operasyonları bilmek oldukça önemli olmaktadır.

Kapitalizm öncesi Avrupa

Öncelikle mekan sorununu netleştirmek gerekiyor. Ticaretle uğraşan tüccar ve tefeci sınıflar ile orta sınıf esnaf ve zanaatkardan oluşan kesimleri Avrupa'dan çok daha önceleri Ortadoğu'da ortaya çıkmışlardır. Kendi dönemlerinde oldukça nam salmış olan Asur ticaret kolonilerinden önceleri bile ticaretle ünlenmiş birçok kent devleti bulunmaktadır. Fenike başlı başına bir ticaret uygulayırdı. Daha sonraları birçok devlet ticarette oldukça gelişmelerine, ilkel kapitalistik bir aşama yaşamalarına rağmen bu sınıflara dayalı bir kapitalist iktidarlaşma ya da devletleşmeden bahsedilemez. Bunun en önemli nedeni de Ortadoğu iktidar geleneğinin çok güçlü siyasi, dini ve askeri tekellere dayanmasıdır. Onun için de oluşan ekonomik tekellerin buralardan bağımsız gelişmesine pek izin

ilanması, milliyetçilik dini sayesinde tüm toplumu devletin malı haline getirmeyi başarmıştır. Günümüzde dünya üzerinde herhangi bir devletin vatandaşlığı olmayan bir birey heredeye kalmamıştır. Devlet vatandaşlığı, bir devlete aidiyet o devletin malı olmakla eşdeğerdir. Vatandaş ait olduğu devletin malıdır. O devlet onun hakkında her türlü kullanım hakkına sahiptir. Metalaşırılmış toplum gerçeği bu durumla sıkı sıkıya bağlantılı bir gelişimdir. Bu durum topluma yutturulma biçimini ise milliyetçilik olmaktadır. Önderliğin de belirttiği gibi "bir ulusun devleti olamaz." Başta da belirttiğimiz gibi devlet, talan ve sömürü sistemi olarak iktidar odaklı güçlerin kendini örgütledikleri bir kurumdur. Bir toplumun hepsi sömuren olamaya cağına göre toplumun devleti diye bir kavram bir aldatmacadan başka bir anlam ifade etmez. Ancak buna karşın ulusu oluşturan tüm maddi ve manevi değerler devlete mal edilerek, sanki devlet tüm ulusun tek temsilcisi gibi lanse edilmeye çalışılmaktır ve bunda büyük oranda da başarılı olunmaktadır. Ulusu oluşturan tüm faktörler ulusal bir kimliğe dönüştürerek devlet tekeli kanıyla egemen ekonomik tekellere doğru kanalize edilmektedir. Avrupa'nın her ulusunda hızla gelişen devlete dayalı ekonomik tekelleşmeler ancak milliyetçilik kanalıyla tüm ulusa yutturabildi. Kapitalist gelişme içte kendi iktidarı ulusal devlet ile gerçekleştirdiğinde ise sömürgeciliğin geliştirilmesi kapitalizmi dünya çapında hegemon bir sistem haline getirmektedir.

1789'da gerçekleştirilen ve Fransız Devrimi olarak adlandırılan durum ise, aslında çok daha farklı bir gelişmenin ifadesi oluyordu.

Önderlik bu döneme ilişkin şu değerlendirmeyi yaptı: "Avrupa'da 1789'la başlayan demokratik ulusal devrimleri var. Bu devrimler başta demokratik ulusal devrimleri şeklinde ortaya çıktı. Ancak burjuvazi biraz da masonik öğeler bu devrimleri amacından sapıtararak ulusal devlette dönüştürdü. Yani bu, devrim içinde bir karşı devrimdir. Uluslar Batı'da demokratik devrimlerini gerçekleştirmeye yoluna gittiler, ancak burjuvazi ve diğer güçler bir karşı devrimle bunu dönüştürdüler. Daha sonra Batı'da Hitler gibi yönetmeler çıktı."

Yani dönem aslında uluslararası kendilerini hem eski feudal hem de yeni kapitalist iktidar odaklarından kurtarmak amacıyla devime kalkışıkları bir dönem oluyor. Ulusun gerek kendi içerisinde gereksede iktidar karşısında yürüttüğü demokrasi mücadeleşi dönemin temel karakteri olarak öne çıkmaktır. Kitleler özgürlük, eşitlik ve kardeşlik sloganları altında ayaklanırken sadece kral ve kiliseye değil, gelişen kapitalist iktidar yapılarına da karşı çıkmaktaydılar. Açıktır ki bunu bir burjuva demokratik devrim değil, demokratik ulusal devrim olarak değerlendirmek daha doğru bir yaklaşım olacaktır. Ancak bu durumun kendilerine karşı oluşturduğu tehlikeyi erkene fark eden burjuva sınıflar, bir karşı devrim hareketi ile süreci kendi lehlerine çevirmiştirler. Ulusun demokrasi taleplerini kendi modern ulusal devlet yapılanmalarını gerçekleştirmek için kullanmaktadır geri durmamışlardır. Ve burjuva sınıfların demokratik uluslaşmaya karşı gerçekleştikleri bu karşı devrim, kapitalizmin ulusal değerler üzerinden kendi talan ve sömürü sistemini yürütmesinin yegane şartı olarak günümüzde kadar gelmiştir.

Kapitalist modernitenin zaferi

16. ve 18. yüzyıllar arasında iktidarı bu biçimde ele geçirilen ve biçimlendiren kapitalizm, 18. yüzyılın sonlarından itibaren gerçekleşen sanayi devrimiyle beraber kendi modernitesini tam anlamıyla kurumlaşmış oluyordu. Endüstrinin kendisi bir kapitalizm içadı değildir. Hatta

uygurluk süresi boyunca yaşanan teknik ve bilimsel gelişmelerin hiçbirisi uygurluk sistemlerine mal edilemez. Teknik ve bilimsel gelişmeler insanlığın kendisini ve çevresini tanımasının ve yaşamını idame ettirmek için daha pratik yollar bulma arayışının bir sonucu olarak ortaya çıkan toplumsal gelişmelerdir. Hangi sistem olursa olsun insanlık bu gelişmeleri yaşayacaktır ve bundan sonra da yaşamaya devam edecektir. Ancak sanayi devrimi açısından ortaya çıkan sonuç, gerçekleştığı dönemin özelliklerine göre bir biçim alması olmaktadır. Tek başına hiçbir teknik zararlı değildir. Önemli olan onun kullanılışının amacı ve yöntemi olmaktadır. Sanayi devrimi sonucu ortaya çıkan teknik ve bilimsel düzeyde kapitalist tekellerin elinde bir iktidar aracı olarak kullanılması nedeniyle oldukça tarihparka sonuçlara yol açmıştır ve halen de bu tarihibat devam etmektedir.

Ortaya çıktığı günden itibaren, yol açtığı sonuçlar nedeniyle makineleşme, endüstriyalızmanın en fazla tartışılan boyutu

denle de kendi karlarını artırmak için en büyük insanlık ayıbı olarak kabul edilen dünya savaşlarına yol açmaktan çekinmediler. Yine sırf kendi sınıf çıkarları gereği milliyetçilik maskesi altında halkları birbirlerine kırdırmaktan geri durmadılar. Dünyanın her köşesine yayılan ulus devletler emperyal bir hal alan kapitalizmin birer kolonileri halinde iş görerek kendilerini kurtaramadılar. Toplum iktidara bağımlı hale getirilmeden bunların hiçbirini yapılamazdı. Doğada insan dışında hiçbir canlı kendi soyuna, cinsine karşı planlı bir kıymı faaliyeti gerçekleştiremez. Bu bile başı başına insanların ne kadar kendine yabancılamaşlığını, doğadan koparıldığının bir kanıtı olmaktadır. Bu ise tek hakikat olarak sunulan iktidarin, devlet üzerinden topluma ne kadar hakim kılındığının göstergesidir. Kapitalist aşamaya kadar birey ya da hanedanlara bağlı olan iktidar, kapitalist aşamaya beraber iktidara bağlı olan bireyler üzerinden tüm topluma hakim kılınmaktadır. Öncesinden iktidar

1900'lü yılların sonu kapitalizmin finans çağına ulaşlığı yıllar olmaktadır. Kapitalist modernite kendi kalıplarına hemen hemen tüm yönleriyle buluşmuştur artık. Bu nedenle de kapitalizm, artık hem ekonomik olarak hem iktidar olarak gerçek yüzüyle toplumun karşısına çıkmaktan çekinmemektedir. Çünkü artık çokça iddia edildiği gibi ekonomi ve üretim olmadığı, hatta komutan paranın talimatlarıyla bunlara karşılık temelinde ve hata tüm ekonomik alanların ve üretimin dağıticısı bir sistem olduğu tamamen gün yüzüne çıkmış oluyor. Burada tamamen sanallık üzerine kurulu bir ekonomik sistemden bahsediyoruz. Eskiden altın karşılığı olsa da, günümüzde bunun da ortadan kalktığı ve maddi yaşamda hiçbir karşılığı olmayan bir kağıt parçasıyla tüm dünya ekonomisini çekip çevirmek insanların tarihinde eşi benzeri görülmemiş bir kandırmaca, uyutma faaliyeti olmaktadır. Ve bununla tüm insanlık sömürülmemektedir. Üretimin olmadığı, açıktan kitlelerin kırıldığı, işsizliğin alıp başını gittiği bir devirde,

mektedir. Küreselleşen iktidar olarak para, daha önceki ticaret ve endüstriyализm dönemlerindeki iktidar biçimleriyle ilişkilerin oluşmasına neden olmaktadır. Önderliğin süper tekelleşme şeklinde tanımladığı, paranın küresel düzeyde tekelleştiği ve uygurluk tarihinin hiçbir aşamasında görülmediği kadar ekonomi tekelleri ile siyasi tekellerin birleşerek buna öncülük ettikleri bu dönemde, iktidar ve devlet yapılarında da önemli değişikliklerin yaşanması gündemdedir. Önderlik bu durumu; "Finans çağının siyaset ve devlet politikaları endüstriyel çağla kısmen gelişik özellikler taşıır. Endüstriyализm esas olarak milliyetçilik ve ulus devlet politikalarında yoğunlaşır. Tekeller yaratmak ister. Finans çağının küresel olma ihtiyacı bu tekelleri artık engel olarak görmektedir" şeklinde tanımladı. Bu nedenledir ki küreselleşme ve tam bir dünya sistemi haline gelmek isteyen finans kapital, dışa kapalı ve içe dönük olan ulus devlet yapılanmalarını aşma eğilimindedir. Ulus devletin derinliğine küreselleşmeye karşı direnen yanları aşılmak durumundadır. İster Irak örneğinde olduğu gibi askeri zor yöntemleri ile ister Arjantin, Türkiye, Brezilya ve Rusya gibi değişik kriz yöntemleri ile ulus devletler değişime zorlanmaktadır. Bunların yerine ise daha sınırlı iktidarlara yetinen küçük çapta yerel yapılanmaların yaratılması olası görülmektedir. Postmodernizm denilen anlayışın da yerelci, küçük kültürel yapıları öne çıkararak文化交流ları bunun bir sonucu olmaktadır. Ticaret ve endüstriyalizme dayalı modernizm aşılarak yerine postmodernizm adı verilen yeni iktidar anlayışına dayalı bir modernite kurulmak istenmektedir.

Finans kapital, yeni iktidar ve devlet yapılanmasını oluştururken kullandığı argümanları da oldukça dikkatli seçmektedir. Özellikle her dönemde olduğu gibi liberal yaklaşımın kendini özgürlük, demokrasi ve toplum yanısı göstererek yeni iktidarına karşı gelecek tepkilerin önemini almayı ve elinden geldiğince özgürlük taleplerini içini boşaltmaya çalışmaktadır. Ulus devlet anlayışına karşı yerelcilik, sivil toplum, sosyal devlet, yerinden yönetim gibi kavamlarla karşı çıkmaktadır. Yeni iktidarlaşmasını bunlar üzerinde kurarak bir yerde bunları da ilk elden kendi iktidarına bağlayarak birer tehdit olmaktan çıkarma arayışı içerisindeştir.

Bu gelişmelerin yanında her uygurluk aşamasında olduğu gibi kapitalist aşamada da görüldüğü üzere uygurlular kriz alanları olmaktadır. Kriz dönelmesi yaşanan bunalımlar olmanın ötesinde sistemin demokratik uygurluk değerleriyle yaşadığı sürekli gelişim ve çatışmaların bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. İktidarın varlığı krizin tek kaynağıdır. İktidar dolayısıyla, üretimden koparılarak emeğe, doğaya ve kendisine yabancılaştırılmış, liberalizm anlayışıyla ortaya çıkarılan sanal bir özgürlük havasına kapılırlar her türlü ahlaki değerlerinden boşalmış birey ve toplum gerçeği krizin temel konusunu teşkil etmektedir. Özellikle de kapitalizmin ulaşılmış olduğu finans çağı uyguraklıksız krizlerin sürdürülmeziğinin kabul edilişi anlamına gelmektedir. 'Ticaret çağının büyük sömürge talan savaşlarıyla yürütülmüşü. Sanayi çağının iki büyük dünya savaşı, kendi içinde sınıf savaşı dışında ulusal kurtuluş savaşlarıyla dolu yaşamıştır. Finans kapital ise, tüm toplumun toplumla iktidar savaşına dönüştürür.' Bu konumuya toplum kırımdan başka bir ifadesi kalmamış olan kapitalizmin ne eski ne yeni iktidar hallerinin devam ettirilme koşulları kalmamıştır. Ya bu durum devam edecek ve toplum, içerisinde yaşadığı doğa ile beraber yok olmayı yüz yüze kalacak ya da komünal topluma dayalı demokratik modernite kendi alternatifini geliştirecektir.

olmaktadır. Burada asıl sorun üretimdeki makineleşme değil, bu makineleşmenin toplumsal yapıya uyarlanması konusudur. Toplum bir makine ve bireylerin her biri bu makinenin dışları olarak görürlür ve bu milliyetçilik ideolojisi sayesinde ulus devlet biçiminde kurumlara birleştirilerek toplum devleti işlenen en temel mekanizma haline getirilir.

Bu konuda Önderlik; "Sanayi tekeliğinin siyaseti ve devleti, milliyetçiliğin en yoğun hali ve devlette tüm ulusal toplumun kaynaştırılması temelinde oluşan ulus devlettir. Ulus devlet en çok bu dönemde idealize ve realize olmuştur. Bunun temel nedeni, sermayenin aşırı karı ve topluma yaygınlaşmasıdır. Karın coğalması, tüm toplumun sanayi tekellerine bağlılığını gerektirir. Bu ise iç savaştır. Ancak yoğun milliyetçilik ve yine iktidarin en yoğun yaşandığı ulus devlette bu iç savaş bastırılarak, karın azamıştır. Fazla yavaş bir sistem olarak bu dönemde gelişmesi özgün bir olay değildir. Toplumun sürülmesi ve iktidarin ince çeperlerine kadar yayılması, bunun da ancak milliyetçiliğin dinselleşmesiyle mümkün olabilir" belirlemesinde bulunmaktadır.

Aslında sanayi devrimiyle beraber, devlet tekelleri tarihlerinde karşılaşmadıkları bir kar ve sömürü olanağına sahip olmuşlardır. Doğal olarak da bu durumdan sonuna kadar yaranan iktidar ve devlet olmanın bir gereği olmuştur. Ve dönemin tek iktidar gücü gibi görünen kapitalistler, bu olanakları toplum kırımı en üst düzeyde gerçekleştirmek için kullanacaklardır. Bu ne-

bir tek kral tarafından temsil edilirken, artık iktidara bağlanan her birey iktidarin temsilcisi bir kral gibi hareket etmeye ve iktidarı savunmaya başlamıştır. Her birey bir iktidar alanı olarak bir parti, kurum, dernek vb içerisinde alınarak adeta toplum bir iktidarcıklar ağı ile içten dıştan çevrelenmiştir.

Daha 1870'te Alman ulus devletinin oluşması karşısında ortaya çıkan tehlikeyi Nietzsche "tanrılaşan devlet, karıncalayan emekçi ve bireyler ile karıncalayan ve iğdiş edilen toplum" belirlemesile dile getirirdi. Kendini toplumun vazgeçilmez haline getiren ulus devlet, tüm kurumlarıyla bir tanrı gibi zihinlere yerleşiyordu. Böylece devlet, tek yaşam kaynağı ve gerçekçi haline getirilerek tüm toplumun devlete koşması sağlanıyordu. Ve bugün tarihin hiçbir döneminde olmadığı kadar devlet, toplumsal yaşama bu kadar hakim hale getirilmiş ise bunun tek nedeni toplumun iktidara koşturulması halidir. Ve kapitalist sınıfların iktidarda gerçekleştirdikleri en büyük yenilik de budur.

Süpahesiz bu durumun altında, tamamıyla talan ve sömürü amacı vardır. Toplumun bu biçimde iktidara bağlanması ve devlet tekellerinin karı için devlete koşturulması tekeller açısından bir platform yaratmaktadır. 20. yüzyılın son çeyreğine gelindiğinde artık kapitalizm, dünya üzerindeki hakimiyetini ilan etmiş oluyordu. Özellikle de kapitalizm, reel sosyalist devletlerin açıkça kapitalizme teslim olmaları sonucunda kapitalist sınıfların kendi sistemlerini tarihin sonu ilan etmesine, nihai hakikat olarak kapitalist iktidar odaklarını topluma dayatmalarına neden oldu.

Türkiye'de demokrasi sorunu ve demokratik anayasa çözümü

YOL HARİTASI

Baştaraſı sayfa 24'te

Hollanda'yı deðiþik biçimde de olsa jakobenizmin mayalandığı asıl devrim ülkesi olarak yorumlamak mümkünür. Jakobenizm sadece üst geleneksel tabakanın yönetemeyen duruma düşmesinin değil, en alttaki yoksullar tabakasının da yönetim için yeterli ideolojik ve örgütSEL donanıma sahip olmadığı durumların iktidar hareketidir. Her üç ülkede de benzer koşullar oluþtuðunda, jakobenizm en keskin bağımsızlık, özgürlük ve eşitlik sloganlarla öne atılarak, toplumun ezici bir kesimini kendi önderliğinde ayağa kaldırır. Kritik an, toplumun ezici çöðunluðunun iktidar için ayağa kalktığı bu andır. En büyük deðiþimlerin de ana rahmine düştüğü anlardır bu anlar. Her şey iliklerine kadar sarsılır. Yeninin doğusu için bu sarsıntılar gereklidir. Fransa için bu en kritik an, 1792 Nisan'ında başlar. İşbirlikçi kral, sadece tüm Avrupa aristokrasileriyle işbirliği yaparak, 1789'da başlayan devrime karşı bir karşıdevrim çabası içinde deðildir, aynı zamanda kaçış halindedir. Orta sınıfın ilimli kesimi jirondenler, radikal adımlar atmaktan çekinmekte dirler. En alttaki Babeufçu komünistler çok zayıf durumdadırlar. Ortam jakobenler için son derece müsaitir. Artık tarihte bilinen en büyük terör dönemlerinden birisi bu koşullar altında yaðama geçmiştir. 1794 Temmuzu'nda jakoben önder Robespierre'in giyotine gönderilmesiyle dönem son bulur. 1792-94, Birinci Devrimci Cumhuriyet döñemidir aynı zamanda. 1794 sonrası farklı dönemler halinde geçse de, özünde aranan yeni düzendir. Bu arayış günümeye kadar gelen Beþinci Cumhuriyet döneminde de devam etmektedir.

Jakobenizmi çözümlemeye bazı hulusları kalın çizgilerle belirlemek gerekir. Birinci, bir azınlık hareketi değil, kitlesel harekettir. İkinci, her ne kadar eşitlik ve özgürlük sloganları çok kul lanılsa da, esasta orta sınıfın radikal iktidar hareketidir. Diktatorial dönem de denilebilir. Üçüncü, tüm ülkeye ve topluma yönelik iç ve dış tehditler ortadan kalktıktan sonra maddi ortamını kaybeden jakoben hareket düşüþe geçer. Yerini genellikle daha sağındaki güçlere, ender de olsa daha solundaki güçlere bırakır. 1870'teki Paris Komünü ve daha önceki, 1848'lerdeki bazı ülke devrimlerinde kısa süre yaðanın bazı hareketlerde görüldüğü gibi.

Jakobenizmle baþantılı olarak belirtmesi gereken diğer bir önemli husus, ayağa kalklığı anda kendini yeni ve bütün ulus ve (iktidara geçtiðinde) ulus devlet olarak ilan etmesidir. Bu ulus ve ulus-devletçilik esasta geleneksel toplum formu olan evrenselin, ekümenizmin, ümmetçiliðin yerine geçen yeni kutsalın adı ve biçimidir. İlan edilen yeni ulus ve ulus devletçilik yeni dindir. Algılanması eski dinin yerini alan yeni din olarak gerçekleþmektedir. İktidar olmak için toplumun yeni bir kutsallık olarak biçimsel ilanı şarttır. Aksi halde eski ümmet tarafından alaþağı edilecektir. Fransız ulus devletçiliðinin çok katı doğusu, ihtilal koşullarının aşırı terörize oluşuyla yakından baþantılıdır. İhtilalin terörize olması orta sınıf radikalizminin bir özel-

lidir. Bazen iktidar olmak için çok sert ve acımasız olma geregi duyar. İktidar şansı ortadan kalklığında hızla pasifizme kayması da aynı nedenedir. İktidar olma umudu ve koşulları zayıfladığında en hızlı sónen ve çoðunlukla sağındaki güçlere teslim olan kesim, yine jakobenler arasından çıkar. Az bir kesimi ise daha da radikalleşerek komünistlere katılır veya bizzat komünist harekete dönüsür. Avrupa'nın ve daha sonra dünyanın tüm devrimci süreçlerinde bu döngüye rastlamak mümkünür. Avrupa somutunda açılığa kavuþturulması gereken diğer çok önemli bir husus, faþızmle bolşevizmin jakobenizmle baþdır.

Ulus devlet ise karşı çıktıkları kapitalizmin temel devlet rejimidir

Jakobenizm elbette 1794'te bitmedi, varlığını sürdürmeye devam etti. Kendisinden sonraki tüm devrim süreçlerine deðiþik biçimlerde damgasını vurdu. İki aşırı sınıf iktidarcılığı ve ulusçuluðun da babası rolündedir. Alman ulusçuluðu ve en aşırı biçimleri olarak Nazizm ne kadar jakobenik kökenlere sahipse, Rus ulusçuluðu ve bolşevizm de o kadar jakobenik kökenlere sahiptir. İtalya faþizminin de kökenleri çok daha açık bir biçimde jakobenizme dayanır. Nazizm ve faþizm –buna bütün faþızmalar eklemek mümkünür– jakobenlerin tekelleþmiş burjuva iktidarinin en terörist biçimini ifade ederken; bolşevizm de –bütün benzerleri için de söylenebilir– alt tabaka adına iktidar olmuş kesimlerinin teröristini ifade eder. Her ikisinde de ulus ve ulus devletçilik çok aşırı biçimde ifade ve inşa edilmişdir, ancak farklı sınıflar adına. Ama ortak bir jakoben kökenlerinin olduğu inkar edilemez. Burada aydınlatılması gereken en önemli husus, bolşeviklerin gerçekte ne kadar komünist leþtiği sorunudur. Ben şahsen tüm ideallerine rağmen bolşeviklerin jakoben kökenli oldukları ve tamamıyla komünistlerin, komünist dönüşüm geçiremedikleri kanıslayım. İktidarı ve sınıf uluslu olmaları kendilerini ulus devlet olarak kurgulamalarına yol açar. Ulus devlet ise karşı çıktıkları kapitalizmin temel devlet rejimidir. Endüstriyalizme öncülük etmeleri radikal modernistler olarak ortaya çıkmalarını kaçınılmaz kıldırdı, geriye devrimden bir şey kalmaz. Reel sosyalizmin Sovyetler Birliği ve Çin başta olmak üzere yaşadığı deneýimler bu gerçeği doğrular.

Jakobenizmin liberalizmle ilişkisi çok daha açıktır. Jakobenizm liberalizmin devrimci terörist akımı olarak rol oynar. Yani liberalizmin radikal kanadıdır. Liberalizmi bir ahtapot olarak düşünmek gerekir; tek kolla değil, çok kolla hareket eder. Liberalizmin kapsamına almadığı iki hareket, katolik dünya görüşü ve demokratik komünalist hareketlerdir.

Pozitivist ideolojinin deðiþik özneleri ve nesnel idealizmini ve materyalizmini kullanan liberal görüş, çözümlenmesi en güç ideolojik hegemonyadır. Anarşistler gibi en radikal akımlardan en güncel feminist ve ekolojik hareketlere kadar en aykırı gibi görünen akımları ve yaşam tarzlarını kendi modernitesinde eritmesi, kapitalizmin gerçek güç kaynaklarından birinin liberalizmin ideolojik hegemonyası olduğunu kanıtlamaktadır.

Modern Türkiye'nin doğusunu kapitalizmin küresel ve jakobenik gerçeklikleriyle bağlantısı içinde çözümlemek gerekiði böylelikle daha da açıklık kazanmaktadır. 1870'lerde emperyalist tekelci aşamaya geçen kapitalizm karşısında Osmanlı İmparatorluğu, 1878 Berlin Konferansı'yla iyice dağılmaya sürecine girdi. Ulus devletçilik akımları içten ve dıştan eski geleneksel imparatorluk kurumlarını sarsıydı. Alınan reform tedbirleri etkili olamıyordu. İmparatorluğu kurtarmak başta gelen hedefti. Jön Türkler Hareketi olarak adlandırılan akım, Avrupa'da Mazzini önderliğindeki akımın imparatorluğa yasasız koluydu. Jakobenizmin ulusçuluk kolu olarak şekillenmişti.

Osmanlı milliyetçiliði olarak değerlendirebilecek olan bu akımlardan İttihat ve Terakki akımının kendine özgü yanları dikkat çekicidir. Birinci özelliği, toplum içinde değil, devlet içinde örgütlenmiş bir akım veya hareket olmasıdır. İkinci önemli özelliği, baştan itibaren devlet ulusçuluðu biçiminde örgütlenmesidir. Üçüncü özelliği, devlet eliyle kapitalizm ve burjuvazi olarak sistem dönüşümünü yaşamamasıdır. Bu üç özelliği, İttihat ve Terakki jakobenizminin sağcı faþist karakterini açığa vurmaktadır. Alman Nazizmi ve İtalyan faþizminin bile kitle hareketi olarak başlamalarına ve sonradan devlet olarak örgütlenmiş olmalarına karşılık, İttihat ve Terakki'nin her şeysiyle devlet içinde olması, jakoben milliyetçiliðin en gerici, aslında jakoben olmaktan çıkışmış faþist karakterini yansımaktadır. Devlet içinde paralel bir devlet olarak örgütlenmesi eþine ender rastlanan bir örgüt olduğunu göstermektedir. Geleneksel devlette göre ileri bir devlet olarak değil, faþist bir devlet olarak doğuşu simgelemektedir. Bu haliyle bir ilktir, örnek bir olugudur. Hitler'in daha sonra onu kendine model alması boşuna değildir. Devlet içinde devlet olmanın ilk modeli olmaktadır.

Daha ilginç olanı devlet içinde devlet eliyle bir ulusçuluk inşa etmesidir. Örgütün ilk dört kurucusunun Türk kökeni olmadıkları halde bir proto-Türk ulus

inşa etmeye yönelikleri ağırlaþacak olan demokrasi sorununun ön habercisi niteliğindedir. Kurdukları paralel devlet ve ulus hem geleneksel devlete, hem sosyolojik gerçekliklere baştan itibaren terstir. Tamamen kurgusalıdır. Faþist karakterin belirgin bir niteliði daha kendini böylelikle ortaya koymuyor. Cemiyetin 20. yüzyılın başlarında komitacılık yönemesi bir nevi iç savaş anlamına gelmektedir. İç savaşın devlet içinde ve rümesini 1906 silahlı komitacılığıyla başlatmak mümkünür. Devlet içinde iç savaşın yaşanması da ilginç ve eþine az rastlanır bir örnektir. Sonrasında darbeciliðe model olarak alınacak bu adım, Batı türü demokrasileri bile olanaksız kılacaktır.

İttihat ve Terakki'nin devleti ve toplumu yönetme tarzı baştan sona komplot ve darbeci nitelikteydi

Gayri resmi çekirdek olarak resmi devleti kullanmak, demokratikleşmenin en ağır ihlali anlamına gelmektedir. Daha da vahimi, devletin devlet olmaktan çekilmeleridir. Devletin en bariz vasfi, resmiyeti ve belirgin kurallarla toplumu idare etmesidir. Tüm kusurlarına rağmen, Osmanlı sultanlarının devleti yönetimde gelenekleri çok belirgindi. Belli bir ahlakları ve dini karakterde de olsa kuralları vardı. Komplocu bir taktiðe başvurmak çok ender durumlarda, o da bazı kişisel davranışlar sonucu mümkündü. İttihat ve Terakki'nin hem devleti hem toplumu yönetme tarzı baştan sona komplot ve darbeci nitelikteydi. Devlet olmaktan çekilmeye bu gerçeði ifade eder. Birinci Dünya Savaþı'na girişte de bu gerçeklik bütün çiplaklıðıyla devrededir. Derinligine bakıldığından, jakobenizmin en yoz ve faþistleşmiş yöntemleriyle aslında devlet kurtarılmıyor, tasfiye ediliyor. Devletin çetelesmesi, ortadan kalkması anlamına gelir. Birinci ve İkinci Meþrutiyet, bütün iyi niyetlerine rağmen, amaçlarının tersine gayri meþrutiyeti, çeteci bir devlet veya devletsizlik anlayışına katkıda bulunmuştur. Bürokratik çeteçilik yeni devleti eskisini aratır tarza sokmuştur.

Mustafa Kemal'ın 1919'da fiili önderlige nasıl başladığını bilinmektedir. Burada sorulması gereken temel soru, İngiliz işgal komutanlığını ve Sultan Vahdettin'i nasıl astığında dügümlemektedir. Birçok spekülaysona konu olan bu sorunun cevabı, fiili önderlige geçişle birlikte önemini yitirmektedir. 1920'de TBMM'nin ilanıyla başlayan süreç, aslında işgale karşı olmanın da ötesinde toplumsal bir devrimi ifade etmektedir. Meclisin niteliði ve hedefleri bu gerçeði kanıtlar. Belirtilmesi gereken en önemli husus, bu devrimde temel

Alman faþizminin 1945'te yaşadığı bozgunu, Türkük adına İttihat ve Terakki faþizmi 1918'de yaşamıştır. Başka türlü de olamazdı. Devlet, içindeki çeteleşmeyle çok önceleri bozgun halindeydi. 1918'de Anadolu ve Mezopotamya'da sadece devlet değil, toplum da açık işgalle karşı karþıya gelmiştir. Devlet ve demokrasi krizi en derin haliyle yaþanıyordu. Bu duruma karþı geriye kalan devlet aygitları ve toplumsal güçler nefsi müdafaa, yani öz savunma durumuna geçmekten başka çare bulamamışlardı. Bu tablo karþısında Mustafa Kemal önderliği açık ki jakoben bir özelliði çağrıştırmaktadır. Açık işgal adım adım gelişmektedir. Geleneksel yönetici elit çoktan yabancı güçlerle işbirliği içine girmiþtir. Çok cılız olan komünist hareketin önderlik konumunu yoktur. Geriye orta tabaka adına en radikal ve örgütlü olanın toplumun tümü adına harekete geçme şansı kalmaktadır. Mustafa Kemal hem kişilik olarak yetişme tarzı geregi, hem de öz bilinc ve irade olarak bu koşulların biçilmiş kaftanı ve kaptanı durumundadır. Ayrıca Fransızca'yı bilmesi, jakobenizmin ilkelerini benimsenmiş Üçüncü Cumhuriyet Fransası'ni iyi kavramış olmasında kolaylık sağlamıştır. Jakoben cumhuriyetçiliði iyi kavramıştır. Örgütlülük açısından da konumu önemlidir. Hem İttihat ve Terakki yönetimine muhalif kalmış olması, hem de bu yönetimden daðılmışıyla kendi grubuya bütünlemesi jakoben önderlik şansına büyük katkıda bulunmuştur. Geriye kalan, fiili önderlik konumuna geçmiştir.

Mustafa Kemal'ın 1919'da fiili önderlige nasıl başladığını bilinmektedir. Burada sorulması gereken temel soru, İngiliz işgal komutanlığını ve Sultan Vahdettin'i nasıl astığında dügümlemektedir. Birçok spekülaysona konu olan bu sorunun cevabı, fiili önderlige geçişle birlikte önemini yitirmektedir. 1920'de TBMM'nin ilanıyla başlayan süreç, aslında işgale karşı olmanın da ötesinde toplumsal bir devrimi ifade etmektedir. Meclisin niteliði ve hedefleri bu gerçeði kanıtlar. Belirtilmesi gereken en önemli husus, bu devrimde temel

rol oynayan güçlerin, dağılmış devlet güçleri değil, toplumsal güçler olduğunu. Eğer toplumsal güçler destek vermeselerdi, hastaklı ve derinliğine bozgunu yaşayan devlet aygitları devrimci hareketi yönetemezlerdi. Bu durumu çok iyi kavramış gözüken Mustafa Kemal'in israrla meclisi tek meşruiyet kaynağı olarak görmesi anlaşılmaktır. Meclis, yeterince derinlikte olmasa da, ihtilal koşullarının farkındadır. Toplumun ağırlıklı güçlerini temsil etmektedir. İlk meclisin demokratik vasfi açıklıktır. Dini, milli ve sınıfı yapıpsyla kendisine esas aldığı Misak-ı Milli sınırları konumuna açıklık getirmektedir. Sonuna kadar işgale karşı çıkacaktır. Toplumun dinsel niteliği milli niteliğinin öndeğindedir. Müslüman Türkler ve Kurtler esas toplumsal güçlerdir. Komünizme karşı düşman değildir. Lenin'in şahsında Komünist Enternasyonal'le dostluk içindedir. Ortasının damgasını taşımaktadır. Bürokrasi ve eşrafın önemli bir kısmı bu sınıftan olup, hareketi ölüm kalım sorununa çare olarak görmektedir. Daha da somutlaştırırsak, TBMM'de ittifakı sağlanan güçler ideolojik olarak ortasını kökenli laik Türk milliyetçileri, eşraf ve aşiretlerden İslami ümmetçiler olarak Türk ve Kurt önderler, alt tabakadan bolşevizme sempati duyan sosyalistlerdir. Çok belirginleşmiş olmasa da, bu akım ve temsilcileri açık işgal koşullarında toplumsal güçler olarak harekete geçmiş bulunmaktadır.

İsyancılıkla tek partili hegemonik bir sistem tercihine gidilmiştir

Mustafa Kemal'in önderliği uğraş gerektirse de kabul görmüştür. Açık işgali bu toplumsal güç mevzumasına önemleştirmiştir. 1920-1922 yılları şiddet ve askeri yanıt ağır basan bir devrim sürecidir. Jakobenik bir süreç olarak başarılı geçmiştir. Bu dönem demokratikleşme açısından önemli bir fırsat sunmuştur. Cumhuriyet'in 1923'teki ilanıyla bu fırsat devam etmiştir. Fakat 1924 Anayasası'yla 1921 Anayasası'nın çok gerisine düşülmüş, 1923 seçimleriyle TBMM'deki çok sesliliğin bastırılması, 1925 Kurt İsyancılığı bahanesiyle Kurtlerin dışlanması bu tarihi fırsatı tersine çevirmiştir, tek partili hegemonik bir sistem tercihine gidilmiştir.

Bu süreçde neden ve nasıl gerçekleşti halen tartışması süren önemli bir gündem konusudur. Fakat sonuç itibarıyle 1921 Ocak'ında TKP Önderi Mustafa Suphi ve önder kadrolarının komployla katledilmeleri, 1923'te İslami hareketin iki önemli şahsiyeti olan Said-i Nursi ve Mehmet Akif'in yaşadıkları sürgün, 1925'teki Kurt İsyancılığında yaşanan komplot ve provokasyonlar, arkasındaki nedenler ve güçler kim ve ne olursa olsun, demokratik ittifakın bozulduğunu ve hegemonik sürecin esas alındığını açıkça kanıtlamaktadır. Hegemonik sürecin değerlendirilmesinde Mustafa Kemal'i sorumlu tutmak, esas nedenleri göz ardı etmeye yol açar. Mustafa Kemal tarihsel rolünü işgalin önlenmesinde ve cumhuriyetin ilanında yeterince oynamıştır. Fakat cumhuriyetin demokratik ittifakını koruyamamış, bozulmasının önüne geçmemiştir. Bunda iç ve dış nedenler kişilerin rolünün çok üstünde etkili olmuştur. İşte Kurt İsyancılığı kışkırtıcıları ve saltanat işbirlikçileri, Kurtlerin dışlanmasında önemli rol oynamıştır. Halbuki TBMM, 1922'de yapılan gizli oylamada 63'e karşı 373 oyla Kurtler için özerklik dayalı bir meclis kurulması kararını kabul etmiştir. Mustafa Kemal 1924 başlarında bizzat verdiği beyanatlarla Kurtler için bir nevi demokratik özerklik anlamına gelebilecek çözüm projelerinden bahsetmektedir.

Kurtlerin dışlanması, Mustafa Kemal'in bilingü bir etnik temizlik kararından ziyade, Britanya'nın sultana yanlılarıyla birlikte Musul-Kerkük'ün Misak-ı Milli'ye rağmen hudutların dışında bırakılması için geliştirdiği provokasyonlarla bağlantılıdır. Açıkçası şu yapılmıştır: Musul-Kerkük karşılığında -tipki Rumlara ve Ermenilere karşı yapıldığı gibi- bir tasfiye anlaşmasına gidişmiştir. Cumhuriyet neden karşısında bağımsızlık savaşçı yürüttüğü Britanya İmparatorluğu'na verdiği tavizler karşılığında Kurtleri sistem dışına attı? Bu, tarihi bir hatadan ziyade bir tercihle ilgili. Kurt İttifakına ihtiyaç kalmadığı düşünülmektedir. Ayrıca İngilizlerin Kurt desteğinden çekinilmektedir. Varılan uzlaşma Yunanlılar, Ruslar ve Fransızlarla yapılan antlaşmala benzemektedir. Bu durumda cumhuriyetin daha ilk kuruluş yıllarında attığı antitedemokratik adımların en önemlilerinden birisi Kurtler konusundadır. Sonuç, günümüzde kadar süren büyük acılar, maddi kayıplar ve cumhuriyetin hep antitedemokratik yönde büzülmESİ olmuştur.

İslami ümmetle ittifakin bozulması ikinci önemli antitedemokratik adımdır.

Her ne kadar laiklik adı altında İslami ümmetle karşı sürekli bir ideolojik ve pratik kampanya sürdürulse ve sorun ilericilik gericilik biçiminde sunulsa da, gerçeklesener sistemin hegemonik tercihidir. Hakim toplumsal ağırlık olan İslami ümmet anlayışı ve kitlesinin hegemonya altına alınması, içine girilen kapitalist modernitenin bilinçli antitedemokratik hamlesiştir. Bunda da Britanya İmparatorluğu başta olmak üzere, Avrupa üzerinde gelen hegemonik güçlerin rolü önemlidir. Tercih onların da tasvibi

Britanya'nın bu döneme politikasıyla tamamen uyusan bir siyasetin oluşum söz konusudur. Cumhuriyetin bir ulus devlet olmasına müsaade edilmiş, karşılığında Kurtler, İslamcılar ve sosyalistler dışlanmıştır. Britanya politikasıyla bu uzlaşma olmasayı, cumhuriyet temel müttefiklerini göz ardı etmemektedir. Ulus devlet tercihinde dönemin konjonktürel, otoriter ve faşist rejimlere doğru kayması da etkili olmuştur. Özellikle 1930'lar sonrasında bu tercih çok daha belirgindir. Cumhuriyet'in uzun süre tercihi açıktan Batı uygarlığından yana olmuştur. Sovyet tercihi ve İslami uygarlığa yeniden dönüş asla gündeme getirilmemiştir.

İttihatçı geleneğin katı ulus devletçi ideolojisi antitedemokratik ve hegemonik bir yapılanma içinde olmuştur

Türkiye Cumhuriyeti'nde ulus devletin aşırı bir milliyetçilikle yürütülmeye çalışılması her türlü demokratik adımdan daha önemli görülmüştür. Sanıldığına aksine, Mustafa Kemal bu deneyimde en önce değildir. 1930'daki Serbest Fırka deneyimi, Sümerler ve Hitlerle ilgili araştırmalarla derinden ilgilenmesi, demokratik ve ırkçı olmayan, Anadolu kültür zenginliğine dayalı bir yurtseverlik arayışında olduğunu göstermektedir. Ulus devletçi programın tüm aşırılıklarıyla ve hızla sürdürülmesi İttihatçı geleneğin gücüyle bağlantılıdır. Mustafa Kemal dışında bu gelenekle mücadele eden yok gibiydi. Tersine, başta İsmet İnönü, Fevzi Çakmak ve Kazım Karabekir olmak üzere önde gelen askeri ve sivil bürokrasının ezici

Bastırılan sol da bu yeni dönemde kıprıdanmak ister. Kurt hareketi çok daha cılız bir çıkış içindedir. İttihatçı faszizmin bastırıldığı üç demokratik hareket sırayla canlanmaya çalışırken, ABD hegemonyası altında NATO'ya da giren Türkiye Cumhuriyeti, İngiltere korumasından ABD korumasına geçer. ABD bu korumayı gladio teşkilatıyla yapar. 1950-2007 yılları arasında tüm askeri siyasi yapı gladionun denetiminde çalışır. 1920-22 jakobenik dönemin içindeki tüm sürecin kapitalist modernitenin kontrolü altında gelişğini kavramak, demokratik sorun açısından önem taşırı. Bağımsızlık bir küçük burjuva ütopyası olup gerçeği ifade etmemektedir. Kapitalist modernitenin dünya hegemonyasını kurduğu bir sistemde hiçbir ülke ve devlet bağımsız olamaz. Türkiye Cumhuriyeti, Anadolu'nun özgüllüğünü nedeniyle sistemin en çok bağımlılık açısından tutulan devleti konumdadır.

Soğuk savaştan sonra önemi kalmayan gladio teşkilatı, PKK nedeniyle 2007 yılına kadar Türkiye'de etkili olmayı devam eder. Türkiye'de çeşitli adalar altında faaliyet yürüten NATO gladiosu, burjuva anlamda bile demokrasiye şans tanımaz. Türkiye Cumhuriyeti 1925-90 yılları arasında, Sovyetler'in dağılısına kadar anti Sovyetik bir roldeyken, 1990 sonrasında İslami geleneğin modernleşmesinde model ülke olarak kullanılmak istendi. Türkiye Cumhuriyeti'nin bu denli kullanılmak istenmesinde devlet içindeki komitacı darbeci yapının büyük rolü vardır. Çeşitli kliklerin birbirine karşı kullanılması bu fırsatı yaratmaktadır. Devlet içindeki çete savaşçı, toplumsal sorunları sanılanın çok

şıdalar. Boy aristokrasisi devlet yönetici ve askeri komutanlar olarak merkezi uygarlıkta yer alırlar, Türkmenler, eski göçmen yaşıtları hala ağırlıkta olmakla birlikte, yarı yerleşik yaşama da katıldılar. Çokunlukla yerleşik halklarla kaynaşır. Gerek Selçuklular ve Atabekler, gerek Osmanlılar dönemindeki rejim feodal aristokrasinin ortak uygarlığı biçiminde gelişirken, halklar nezdinde iç içelik durumu yaşamın doğal hali olarak devam etti.

Türklerin ve Kurtlerin tarihte bir çok stratejik ittifakları olmuştur

Bugünkü Türklerin ve Kurtlerin ataları, aralarında bazı çelişkiler yaşansa da, stratejik ilişki içinde olmanın hayatı rol oynadığının farkındaydılar. Daha 11. yüzyılda Anadolu'nun kapılarının Oğuz boylarına açılmasında ve Haçlı ordularına karşı savaşta her iki halkın ortak bir strateji içinde hareket ettiğini görmekteyiz. Türk ve Kurt beyliklerini aşan, kavimsel olarak gelişen bu stratejik bağlar sadece Bizans İmparatorluğu'na ve daha sonra Haçlılara karşı olmakla sınırlı kalmadı, Arap ve Fars sultanlık, şahlık ve emirliklerine karşı da geçerliliğini korudu. Kürdistan Eyaleti'nin ilk defa Selçuklular döneminde oluşturulması bu gerçeği kanıtlar. Eyyubi Kurt Hanedanlığı'nda daha da çarpıcı olan bu ilişki Artukoğulları, Karakoyunlular ve Akköyunlular döneminde de varlığını sürdürür. Osmanlı İmparatorluğu'nun İran, Arabistan ve Kafkasya'ya doğru yayılmasında karşılaştığı sorunlar, İdris-i Bitlisi'nin uzun süren diplomatik uğraşları sonucu Kurt beylikleriyle sağlanan birlikle asılır. İmparatorluk iki kat büyür. Stratejik ittifak bu dönemde daha da açıktır. İmparatorluğun temel çekirdeği kavimsel olarak Türkler ve Kurtler olmuştur. İki toplum arasında doğal asimilasyonla benzerlikler olmuş ve ortak kültürel özellikler yoğunca yaşamıştır. Kökeni Kurt olan Türkmenler, kökeni Türkmen olan Kurtler coğalmıştır.

19. yüzyıl başlarında Napolyon'la stratejik bir hamlede düzenlenen Avrupa modernitesinin Ortadoğu kültürüne sisması, giderek gelişen işgal ve sömürgecilik uygulamaları mevcut dengeleri derinden sarsmış ve değişiklikle uğratmıştır. Hristiyan halklarda erken gelişen kapitalist modernite yaşamı ve kültürü, uluslararası eğitimleri körkülemiştir. 19. ve 20. yüzyıl modernitesi, binlerce yıllık bir bütünselliği olan Ortadoğu kültürünü uluslararası devlet unsuruyla parçalayarak, büyük bir kargaşa, krize ve çatışmalara sürüklenmesine yol açmıştır. Osmanlı İmparatorluğu Batı modernitesinin bu uluslararası devlet projesiyle paralel devlet oluşturmak için komitacılığa soyunan İttihat ve Terakki Cemiyeti, 1906'da silahlı komita aşamasına geçerek devlet krisini daha da derinleştirmiştir. Modernitenin uluslararası devlet eğilimini durdurmak adına en gerici, şoven ve faşist bir uluslararası inşasına yönelmiştir. Ağırlığını Türk olmayanların oluşturduğu Türkçülük akımı, gerek imparatorluğun yıkılmasında gerek Cumhuriyet sürecinin sancılı geçmesinde, anti demokratikleşmesinde ve tikanmasında belirleyici neden olmuştur. Parçalanma ve tikanmaya rakip uluslararası devletler kadar katkıda bulunmuştur.

Mustafa Kemal'in kendine model seçtiği Üçüncü Fransa Cumhuriyeti'nin kavram, kuram ve kurumlarını 1919-22 bir yandan artan yabancı işgallerine,

"Soğuk savaştan sonra önemi kalmayan gladio teşkilatı, PKK nedeniyle 2007 yılına kadar Türkiye'de etkili olmayı devam eder. Türkiye'de çeşitli adalar altında faaliyet yürüten NATO gladiosu, burjuva anlamda bile demokrasiye şans tanımaz. Türkiye Cumhuriyeti 1925-90 yılları arasında, Sovyetler'in dağılısına kadar anti Sovyetik bir roldeyken, 1990 sonrasında İslami geleneğin modernleşmesinde model ülke olarak kullanılmak istendi. Türkiye Cumhuriyeti'nin bu denli kullanılmak istenmesinde devlet içindeki komitacı yapının büyük rolü vardır"

doğrultusunda olmuştur. Yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin içte ve dışta İslam ümmetinden koparılması stratejik bir amaç olarak öngörülmüş ve bu yönde davranışları, tercihte bulunulmuştur.

Amele kesiminin temsilcileri de daha başlangıçta sistemin dışında tutulmaya çalışıldı. Sadece Mustafa Suphilerin katili değil, sürekli yasanın ve tutuklanmaları sistemin dışlama tercihinden ileri gelmektedir.

Kendini cumhuriyetin koruyucu kataları altında oluşturmak isteyen bir burjuva hegemonyası söz konusudur. Stratejik müttefiklerini kullanarak, kapitalist moderniteden kendi hegemonyası altında iktidar olma iznini koparmıştır. İzmir İktisat Kongresi'yle daha cumhuriyet ilan edilirken kapitalizm tercihini açıkça göstermiş, medeni devrimlerle modernite tercihini ortaya koymuş, müttefiklerini sistem dışına iterek seçimini açıkça Batı uygarlığından yana yapmış yeni bir devlet söz konusudur. Bunda Mustafa Kemal'in kişiliğinden ziyade, konjonktürel ve yapısal süre kavramları geçerlidir. İlân edilen cumhuriyeti yaşatmak, Britanya İmparatorluğu'yla dostluktan geçiyordu. Her ne kadar Moskova'daki yönetimle bir dostluk anlaşması varsa da, esas dostluk Britanya cephesiyle olmak durumundaydı.

Mustafa Kemal'in dış politikasına damgasını vuran bu gerçekliklerdir. Mustafa Kemal'in gerçekliğini göz önüne getirdiğimizde, olan biteni anlamak zor değildir. Açıkçası cumhuriyet ancak Britanya İmparatorluğu'yla uzlaşarak yaşatılabilcekti ve öyle de yapılmıştır.

bir kesimi İttihat ve Terakki kökenli olup, halen o geleneğin sıkı takipçiliydi. Değişiklik sadece Alman yanlısı olmaktan Ingiliz yanlısı olmaya doğru olmuştu. İzmir suikasti sonrası olup bitenler Mustafa Kemal'in tam bir tecrit durumunda kaldığını göstermektedir. 1926-27'ler sonrasında Mustafa Kemal'i, bürokrasının çarkları arasında Çanakkale'ye kilitlenmiş durumdadır. "Kısilerin değil konjonktürün hükmü yürürlüktedir" derken, bu gerçeğin önemli olduğu vurgulanmak istenmiştir. Britanya İmparatorluğu'na bağlı siyonist hareketin 1947'de İsrail kuruluncaya kadar Yahudilere yeni Türkiye'yi anayurt olarak önermesini de bu süreçte önemle göz önünde tutmak gereklidir.

Özcesi Mustafa Kemal Atatürk'ün ölümüne kadar geçen cumhuriyet dönemi, İttihatçı geleneğin katı ve aşırı ulus devletçi ideolojisi ve uygulamalarıyla antitedemokratik ve hegemonik bir yapılmama içinde olmuştur. Öncelik tanınmasına rağmen, devlet kapitalizmi ve endüstriyelizmin gelişmesi sınırlı kalmıştır. Çağdaş Batı uygarlığı denilen kapitalist modernite, hegemonyasını ancak tek partili otoriter bir rejim altında yürütmüştür. Demokrasi sorunu alabildiğine ağırlaşmış, ikinci Dünya Savaşı sonrasında sistemin yeni hegemonik gücü olan ABD'nin yükselişle bağlantılı olarak Demokrat Parti'nin (DP) 1945-50'deki çıkışıyla patlama yapmıştır. DP ile sisteme eklenen, İslami eşrafın bir kesimidir. Laiklikle gerileme denilen olay, özünde bürokratik burjuvazının devlet rantındaki payının azalmasıdır. Rant mücadelesi laiklik üzerinden yürütülmektedir.

Böylesinde ağırlaştırmaktadır. Olası bir demokratik hareketi kendi sonu gibi değerlendirmekte, en ufak demokratik kıprıdanışları bile ezmektedir. Batı uygarlığı için Türkiye Cumhuriyeti'nin anlamı, güvenliğine yaptığı katkı ve ekonomisine sunduğu pazar ve ucuz işgücüyle sınırlıdır. Türkiye Cumhuriyeti'nin PKK ile olan mücadele sadece sistemin bu politikasını açığa çıkarmakla kalmadı, PKK'nın çelişkisinin sistemle olduğunu da kanıtladı. Bir Kurt-Türk ayırmalarının amaç olmayacağı anlaşıldı. Türkiye'deki gerçek demokrasi mücadeleleri ilk defa hakim sistem gerçeklerinin bu yönlü açığa çıkmasıyla radikal bir görünüm aldığini ortaya koydu. PKK savaşının cumhuriyetle değil, ona yönelik antitedemokratizmle ilgili olduğunun anlaşılması büyük önem taşıır. Ulus devletçiliğe karşı bir ulus devletçiliğin darboğazından çıkış, tutarlı demokratikleşme anlamına gelmektedir. Bu da çok ağırlaşmış demokrasi sorununun çözüm sürecine girmesi demektir.

Sonuç olarak, Oğuz boyalarında 11. yüzyıl başlarında artan sorunların İslamiyet'e yönelik çözümlenmeye çalışılması, bugünkü Türkiye'nin demokratikleşme sorunlarının başlangıcını oluşturur. Boyaların üst hiyerarşileri devletleşerek sorunlarını çözümlmeye çalışır, alttaki yoksul kesimler Türkmen adı altında Ortadoğu'ya yayılarak ilkel, doğal demokrasi halindeki yaşamlarını sürdürmeye çabaladılar. Üst tabakanın etnik özelliklerini Arap ve Fars kültüründen eriken, Türkmen boyaları etnik özelliklerini günümüze kadar ta-

leştirdiği krizin parçalanma ve yıkımı götürdüğü imparatorluğun enkazı üzerinde kuruldu. Devlet sorunu kısmen çözümlenebildi, fakat toplumsal sorunlar daha da derinleşti. Cumhuriyet projesi bir modernite projesiydi. Batılı hegemonik güçlerin Lozan'daki onayıyla hayatı geçirilmeye çalışıldı. 1920-22 jakoben devrimi sadece devlet krizini cumhuriyetle aşmakla sınırlı kalmayabilirdi. İttifak haliindeki güçler olan laik Türk milliyetçileri, sosyalistler, İslam ümmetçileri ve Kurt toplum temsilcileri, içyüzü hala tam çözümlenemeyen komplot ve provokasyonlarla cumhuriyetten dışlanmasaları, cumhuriyet rahatlığı demokrasiye doğru evrim gösterebilirdi. Ne de olsa zafer, bu güçlerin ittifakı altında gerçekleşmiş. Komplot ve provokasyonlarla yürütülen dışlanmayı Mustafa Kemal'e bağlamak, doğru bir çözümleme için önem taşıdı. Çünkü Mustafa Kemal'e karşı da ciddi komplot, suikast ve provokasyonlar geliştirilmiştir. Bunda Mustafa Kemal'i kuşatan İttihatçı kadronun belirleyici payı vardır. CHP ismen değişmiştir, özünde ise İttihat ve Terakki Partisi'nin aldığı yeni biçimdir. Mustafa Kemal, Serbest Fırka (1930) deneyimiyle CHP tekeliğini kırmayı denemiş, ama başarılı olamamıştı. 1935'ten sonra CHP'nin tütük ve programı İtalyan Faşist Partisi'ni açıkça model olarak benimsenmiş olup, Mustafa Kemal'in de çok açık olan tepkisiyle karşılaşmıştır.

İttihatçı darbe ve komplolar toplum üzerinde despotik yönetim geleneğini sürdürme denemeleridir

Şunu önemle belirtmek gereklidir: 1926'dan sonra baskın olan Mustafa Kemal'in kişisel ağırlığı değil, İttihatçı kadronun adım adım cumhuriyeti ele geçirme, faşistleşme zihniyetini aşırı ulus devletçilik temelinde kurumlaştırma deneyimidir. Mustafa Kemal'in çok net olan orduyu siyasetin dışında tutma ve kanun devletini tesis etme, sınıf ve zümre esaslarını reddetme, dışa karşı bağımsızlık ve özgürlük siyaseti izleme yaklaşımı kendisini kuşatan kadro tarafından komplot ve imtiyaz politikalarıyla boş çıkarılmış ve bu siyaset günümüze kadarARBELERLE YÜRTÜLMEME ÇALIŞILMIŞTIR. Sözconusu olan, saray içiARBELERLE İTTIHATÇI DARBE VE KOMPLOLARIN DEVLET DEVLET OLMAKTAN ÇIKARMA, ELE GEÇİRME VE TOPLUM ÜZERİNDE DESPOTİK YÖNETİM GELENEĞİNİ SÜRDÜRME DENEMELERİDİR. Buna karşı devleti gerçekten devlet niteliğinde sürdürür kılmak için verilen çok önemli mücadeleler de vardır. Mustafa Kemal'in cumhuriyet inşası bu çabaların başta gelenidir.

Batılı modernitesi sürecinde karşılıklı olarak çekisen bu iki anlayış devleti sürekli kriz içinde tuttuğu gibi, toplumu da ağır sorunlarla karşı karşıya bırakmış, tutarlı bir demokratizmin hayatı geçirilmesini engellemiştir. Cumhuriyet darbe, imtiyaz ve oligarşik tekellerin rant kapısı olmaktan kurtulamamış, gerçekten laik, sosyal ve demokratik bir hukuk devleti haline gelmemiştir. Bunun temel nedeni de elbette 1920'lerin başında kurulan toplumsal demokratik konsensüsün tasfiye edilmesi ve darbeci, imtiyazcı ve oligarşik tekellerin hegemonik çabasıdır. Devlet içinde verilen mücadele hukukla, sosyal, laik ve demokratik devlet kavramlarıyla ilgili olmayıp, çok büyük olan iktidar rantını ele geçirmek içindir.

Bu süreci cumhuriyet tarihi boyunca üç devreye ayıralım; 1926-50 yıllarını kapsayan birinci dönem, tek partili otoriter bürokratik oligarşisi karakterize edilebilir. İkinci dönem, 1950-80 dönemi, bürokratik oligarşisi ortak olmak isteyen toprak sahipleri, ticaret burjuvazisi ve

ithal ikameci sanayiciler arasında devlet rantının yeniden paylaşımı için girişilen sert çekişme veARBELERLE YÜRTÜLMEME ÇALIŞILMIŞTIR. Kendilerileyi sınırlı bir demokratik istem geliştirmekle birlikte, tutarlı ve sistematiğin bir demokratik tutumunun sahibi olamamışlardır. 1980-2010 döneminde Turgut Özal şahsında bir koruyucu şemsiye bulmuşlarsa da, iktidarlaşma ve serma-

yeleşme sürecinde bürokratik oligarşisi tarafından sürekli tehdit altında bırakılmışlardır. Özellikle ABD, AB, IMF, Dünya Bankası ve kimi Arap sermaye çevreleriyle geliştirdikleri ilişkiler onları sistemin ortağı kılmış, Necmettin Erbakan'ın kısıtlı başbakanlığından sonra R. T. Erdoğan'ın 2000 sonrası önderliği ve başbakanlığı döneminde bu ortaklık daha kalıcı bir nitelik kazanmıştır.

Bu süreçler ağır bir demokratikleşme sorunuyla karşı karşıyalar. Bürokratik oligarşisi karşısında kendilerini sürekli tehdit altında görmektedirler. Bu tehdidi ya tam demokratikleşme hamlesiyle aşacaklar, ya da bu hamle gerçekleşmezse, solun yaşadığına benzer bir darbelene ve parçalanma operasyonuya –ki, Ergenekon yargılanması bu gerçeği ifade eder– mevcut konumları yitirecekler.

Bürokratik oligarşisi karşısında konumu en kritik ve trajik olan kesim, cumhuriyetin kuruluşunda müttefik güç konumundaki Kurtlerdir. Cumhuriyetin ve Kurtuluş Savaşı'nın olmazsa olmaz niteliğinde bir asılı unsuru olmasına rağmen, Kurtlerin içine düşürüldükleri durum hayli karanlıktır ve birçok komplot, provokasyon ve tenkil hareketiyle bağlantılıdır. Daha önceleri Anadolu'nun Rumlar ve Ermenilerden artırılmasına benzer bir politikanın 1925-50 döneminde Kurtlere de dayatıldığı ve bir Kurtzsüzleştirme politikasının yaşatıldığı, 1925-38 isyan sürecinin de bu politikaya bağlı olduğu anlaşılmıştır. Britanya İmparatorluğu'nun bundaki rolü, Ermeniler, Rumlar ve Asurilerin tasfiyesindeki rolüyle aynıdır. Cumhuriyetin erkenden otoriter bir rejime çekilmesinde ve kapitalist mo-

leşme tartışmasına ve cumhuriyetin yeniden demokratik anayasal bir cumhuriyete dönüştürülmesi çabalarına taşınık olmuştur.

Halen tüm hızıyla devam eden, hem devlet hem toplum içinde yaşanan cumhuriyet tarihinin bu en büyük krisinden nasıl çıkışacağı mevcut güçlerin tavırlarıyla belirlenecektir. Tartışma ve demokratik anayasa arayışı bu krizin hem nedeni hem sonucudur. Daha doğrusu, ikisi birbirini doğuran aktif bir dinamizm içindedir. Kurt sorunu bu durumda yine başat konumdadır. Aslında bu gerçeklik tarihin derin bir ilkesiyle ilgilidir; o da toplumsal sorunların zorla bastırılamayacağı, fırsat bulur bulmaz kendini her zamankinden daha şiddetli biçimde hissettireceğidir. 1920-25 dönemi bu açıdan tarihin en ilginç bir dönemi olarak adeta yeniden bir döngü halinde yaşanmaktadır, ama tüm kurucu müttefikler bu sefer bastırılmak için değil, vaktinde inşa edilemeyen demokratik cumhuriyeti yeniden inşa etmek için sanki işbaşına çağrılmaktadır. Tarihle şimdilik arasındaki ince hat ve bunun doğusellik olarak yorumu, bu gerçeği daha doğru kavramaya ve tarihsel rolleri oynamaya fırsat tanımakta ve şans vermektedir.

B- Krizden çıkış ve demokratik anayasa çözümü

Tüm toplumsal taraflar arasında Türkiye'nin demokratikleşmesine ilişkin zımmi bir konsensüs oluşmuş bulunmaktadır. Olmayan şey, bu zımmi ve tarihsel arzuyu açık, yaşayan bir iradeye dönüştürmektedir. Demokratik anayasa

"İsyandan sonra Kurt sorununa bitirilmiş gözüyle bakılmıştır. En ufak bir kırıntı ölü sanılanın canlandığı anlamında yorumlanıp hemen ezilmiştir. 1950-80 dönemi Kurtler için en büyük sorun olan varlığını kanıtlamakla geçmiştir. Tüm tartışma ve direnişler "Kurtler var mı, yok mu?" sorusu etrafında gelişmiştir. PKK bu tartışmanın aşılması ve kurtuluş sürecine girilmesi temelindeki çıkışıyla objektif olarak tüm muhalefet adına 1980-2010 döneminin aktörü konumuna erişmiştir"

12 Mart 1971 darbesiyle tekrar bastırılmışlardır. Direnişleri 1980'lere kadar sürdürülmemişse da, 1980 darbesiyle belli bir iyice kırılmış ve günümüzde kadar bir türlü kendilerine gelememiştirlerdir. Halen radikal demokrasi olarak kendilerini birlesik, çoğul bir örgütlenmeye kavuşturmadan dağınık, sorumsuz ve çok zayıfca varlıklarını sürdürmeye çabaşmaktadır. Potansiyelleriyle orantılı bir aktifleşme ve demokratikleşme adımlarını atma görevleri vardır.

İslami ümmetçiler benzerARBELERLE YÜRTÜLMEME ÇALIŞILMIŞTIR. Sözconusu olan, saray içiARBELERLE İTTIHATÇI DARBE VE KOMPLOLARIN DEVLET DEVLET OLMAKTAN ÇIKARMA, ELE GEÇİRME VE TOPLUM ÜZERİNDE DESPOTİK YÖNETİM GELENEĞİNİ SÜRDÜRME DENEMELERİDİR. Buna karşı devleti gerçekten devlet niteliğinde sürdürür kılmak için verilen çok önemli mücadeleler de vardır. Mustafa Kemal'in cumhuriyet inşası bu çabaların başta gelenidir.

Batılı modernitesi sürecinde karşılıklı olarak çekisen bu iki anlayış devleti sürekli kriz içinde tuttuğu gibi, toplumu da ağır sorunlarla karşı karşıya bırakmış, tutarlı bir demokratizmin hayatı geçirilmesini engellemiştir. Cumhuriyet darbe, imtiyaz ve oligarşik tekellerin rant kapısı olmaktan kurtulamamış, gerçekten laik, sosyal ve demokratik bir hukuk devleti haline gelmemiştir. Bunun temel nedeni de elbette 1920'lerin başında kurulan toplumsal demokratik konsensüsün tasfiye edilmesi ve darbeci, imtiyazcı ve oligarşik tekellerin hegemonik çabasıdır. Devlet içinde verilen mücadele hukukla, sosyal, laik ve demokratik devlet kavramlarıyla ilgili olmayıp, çok büyük olan iktidar rantını ele geçirmek içindir.

Bu süreci cumhuriyet tarihi boyunca üç devreye ayıralım; 1926-50 yıllarını kapsayan birinci dönem, tek partili otoriter bürokratik oligarşisi karakterize edilebilir. İkinci dönem, 1950-80 dönemi, bürokratik oligarşisi ortak olmak isteyen toprak sahipleri, ticaret burjuvazisi ve

derniteye bağlanmasında Britanya İmparatorluğu'yla girilen ilişki belirleyici olmuştur. Mustafa Kemal ile İsmet İnönü denetimindeki kadro arasında şiddetli bir çekişmenin var olduğu, cumhuriyetin sağa, antodemokratik konuma çekilmesinin bunda rol oynadığı, Mustafa Kemal'in Sovyet dostu ve bağımsızlık tavrına karşılık diğer tarafın Britanya İmparatorluğu'yla çok yönlü ilişki içinde olduğu söylenebilir.

İsyandan sonra Kurt sorununa bitirilmiş gözüyle bakılmıştır. En ufak bir kırıntı ölü sanılanın canlandığı anlamında yorumlanıp hemen ezilmiştir. 1950-80 dönemi Kurtler için en büyük sorun olan varlığını kanıtlamakla geçmiştir. Tüm tartışma ve direnişler "Kurtler var mı, yok mu?" sorusu etrafında gelişmiştir. PKK bu tartışmanın aşılması ve kurtuluş sürecine girilmesi temelindeki çıkışıyla objektif olarak tüm muhalefet adına 1980-2010 döneminin aktörü konumuna erişmiştir. 12 Eylül 1980 darbesiyle demokratikleşme sorununun alabildiğine ağırlaştığı, dünya çapında insan hakları ihlallerinin yaşandığı, devlet içinde çeteleşmenin egemen hale geldiği bu dönemde, ABD'nin Türk gladiosu olarak kendini yeniden şekillendiren Ergenekon hareketinden desteğini çekmesiyle sonuçlanmıştır. 2007 Kasım'da ABD ve Türkiye Cumhuriyeti arasında varılan uzlaşma, PKK'nın tasfiyesine karşılık Türk gladiosunun da tasfiye edilmesi, direnen unsurlarının yargıya verilmesi, diğer unsurlarının devletin düzeni (konvensiyonel) kurumlarının içine çekilmesi biçimindedir. Tam da bu noktada Cumhuriyet tarihinin en büyük demokratik-

bu gerçeğin hakikati, özlü ifadesi olmaktadır. Bu değerlendirmenin ikinci bölümü, özellikle ilkeler kısmı tarihsel demokratikleşme talebinin hangi demokratik anayasaya karşılabilir olabileceğine ilişkin çerçeveyi sunmaktadır. Bilimsel kavram ve kuramlara dayanan bu ilkeler, krizden çıkış ve demokratik anayasa temelinde cumhuriyetin yeniden yapılandırılması amacıyla çok kısa ve özlü olarak yeniden ifade edilebilir.

1- Demokratik ulus: Her kültürden, etnisite ve dinden (ucu açık ve esnek kimlik anlayışından) olduğu kadar, temel hak ve özgürlükleri eşitçe paylaşan bir toplulukta oluşan, böylesel kolektif ve bireysel hakların birbirinden ayrılmazlığı esasına dayanan demokratik ulus tâlimi, ortak vatan tâlimıyla uygunluk içinde en kapsamlı bütünlüğü sağlayıcı niteliktir.

2- Ortak vatan (demokratik vatan):

Hibrit etnik ve dini gruba mal edilmeden, ötekileşmeye gidilmeden, ekolojik, ekonomik ve demokratik toplumun ve özgürlüklerin demokratik yurtaş olarak yaşadıkları mekan biçiminde tanımlanmalıdır. Bu tanım kendi başına en kapsamlı bütünlüğü sağlayacak zenginlikte bir anlam içermektedir.

3- Demokratik cumhuriyet:

Devletin laik, hukuksal ve sosyal niteliğinin belirleyici gerçeklestireni olarak demokratik toplumu temel alması gerektiğini ifade eder. Demokrasinin işlediği toplumun devlet şekli ideal olarak cumhuriyettir. Böyle bir cumhuriyette laiklik, sosyal ve hukuksal nitelikler sonuç olarak ortaya çıkar.

4- Demokratik çözüm: Cumhuriyet kurumlarıyla demokratik toplum kurumlarının birar冶 içinde birlikte var olmaları demokratik çözümün esasıdır. Bu tanım içinde ulus devlet, kapitalizm ve endüstriyel teknelleri, demokratik toplumun demokratik konfederalist, ekonomik ve ekolojik komünalizm kurumlarıyla uzlaşيا dayalı birar冶 içinde bir yaşamı kabul etmek durumundadır. Açıkçası demokrasiz bir devlet ne kadar reddediliyorsa, devletsiz bir demokrasi de dayatılmıyor.

5- Bireysel ve kolektif hakların ayrılmazlığı: Toplumlar kolektif oldukları kadar bireysel, bireysel oldukları kadar kolektif varlıklardır. İkisini ayırmak liberal safsatadır, sömürü ve baskı amaçlıdır. Bu oyunun önüne geçmek ancak bireysel ve kolektif hakların birlikte etle birnak gibi yaşanmasıyla mümkünür.

6- İdeolojik bağımsızlık ve özgürlük: Genelde sınıflı uygarlığın, özelde kapitalist modernitenin ideolojik hegemonyasını aşmadan demokratikleşme sorunlarının çözümü sakat ve eksik kalacaktır. Özellikle Avrupa pozitivizmle Doğu ve Ortadoğu kültürünü özgürce çözümlemek ve demokratik çözümlere taşımak zordur. Bu çözümleme ve çözümlere ancak kendi toplumsal doğasını ve tarihini özgürce kavram, kuram ve kurumlara kavuşturanlar erişebilir, özgür yaşamı gerçekleştirebilir.

7- Tarihsellik ve şimdilik: Tarih şimdiki anı koşulladığı kadar, şimdide tarihi somutlar. Aradaki fark şimdide müdahale imkanını, dolayısıyla özgürlendirme şansını sunmasıdır. Şimdizis tarih olmadığı gibi, tarihsiz şimdide de olmaz. Modernitenin tarihsizleştirme çabası, toplumu ve bireyi hafızasızlaştırma, ahlaksızlaştırma ve politika-sızlaştırma yoluyla baskı ve sömürüye kolayca çekme ve alıştırma savaşıdır ki, hepten reddedilmelidir.

8- Ahlak ve vicdan: Toplumsal sorunların çözümlemesinde ve demokratikleşmenin sağlanmasında ekonomik ve politik yaklaşımlar kendi başına yeterli değildir. Toplum, varlıklı olarak ve tüm tarihi boyunca hep ahlak ve vicdanla iç içe yaşamıştır. Modernitenin toplumsal ahlaka ve vicdana karşılığı savaş, baskının ve sömürüne meşrulaştırılması amacına yönelik olup, bu yaklaşımından kaynaklanan ekonomik ve politik çözümler özde mümkün olmadığı gibi toplumsal sorunları daha da ağırlaştırmak ve demokratikleşme çabalarını boşa çıkarır. Sorunların demokratik çözümünde güç ilkesine yer vermeyen ahlak ve vicdan ilkesine mutlaka başvurma gereği vardır.

9- Demokrasilerin özsavunması: Sadece canlı varlıkların değil cansız addedilen varlıkların bile her zaman ve her yerde özsavunma sistemiyle yaşadıkları bilimsel bir tespitidir. Dolayısıyla demokratik toplumların, kurumların ve bireylerin kapitalist modernite unsurlarına (ulus devlet, kapitalizm ve endüstriyelizm) karşı yeterli bir özsavunma sistemine sahip olmaları özgür ve eşit yaşamın vazgeçilmez bir gereğidir.

Türkiye'de demokratikleşme ve Kurt sorununun çözümüne giderken, kısaca yapılan bu tarihsel değerlendirmeler ve demokratik anayasal cumhuriyet için özesi belirlenmeye çalışılan ilkelerin aydınlatıcı ve çözümleyici olduğu kanınladıym. Bu temelde Kurt sorununu Türkiye'nin demokratik bütünlüğü içine daha kolayca oturtarak çözümlemek ve uygun bir çözüm modelini veya olası alternatif modelleri sunmak mümkün olacaktır.

KARADENİZ'İN DALGASINDA

Uzun yürüyüş

Derya, o büyülü günü doğurup, güne eşlik eden.

Derya tarihi kendisinde damitan bilge.

Derya, çocukluğumun mavi düşü.

Tarihi kendisinde damitan bilgeye kapilar neden açılır? Ve insan hangi zamanda gökyüzünden düşen bir damla yağmur ve deryadan bir damla olur?

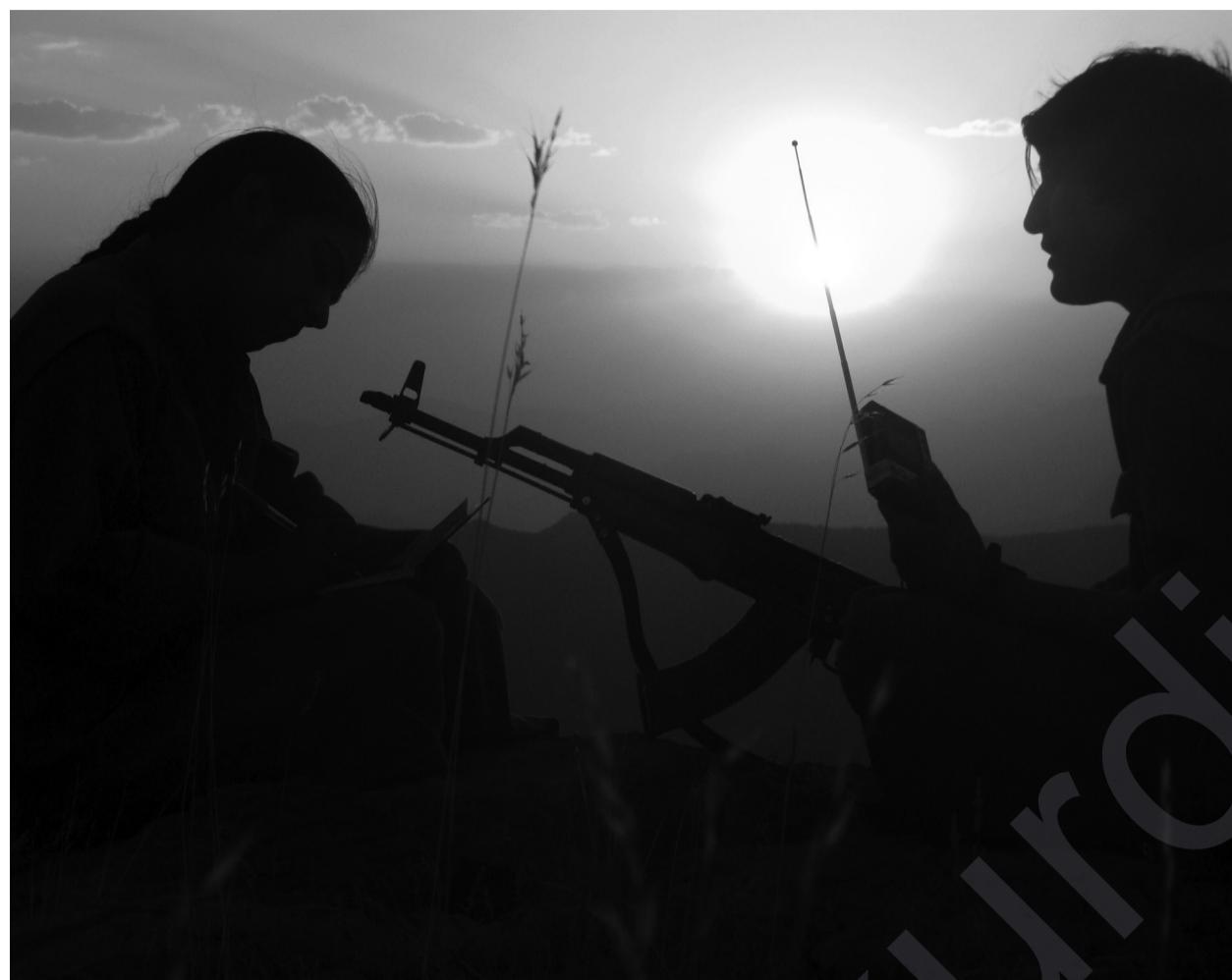
Karaderya'ya durgun akan bir dere misali yol alıyorum. "Durgun akan bir dere misaliyken, çoğu zaman okyanusa küskün bir göl olarak kalabilir miyim?" diye düşünüyorum. Ya insan okyanusa küsmüş olabilir mi? Denizler daha da kararmasın ve nefessiz kalmasın diye damlalar, gerillalar olarak Karadeniz'e doğru yürüyoruz. Munzur'un dorukları geride kalmıştı. Dağların memleketinden, denizlerin diyarına yürüyoruz. İlk dağlarda kokladığım ve mendilimde kuruttugum özgürlük çiçeklerini, avuçlarımı rüzgara bırakarak, doğanın dengesini kendime sağlamaya çalışıyorum. Belki de o rüzgarla savrulan çiçekler, Munzur'un doruklarını yalayıp geçecekti. Bitecekti hasret ve toprağa düşen tohum, eski kökünde boy verecekti.

Geride bıraktığım ve ilk kez özgürlüğü teneffüs ettiğim doruklar bir bir kafamda canlıyor. O doruklardan ayrılmak kolay olmadı. O doruklardaki ilk gerillanın ben olmadığını bildiğim halde yine de hep Spartaküs gibi hissederdim kendimi. Ardında mezar taşı olmayan nice yoldaşımı bırakmıştım.

Günlerdir yürüyoruz. Kemah'tan uzaklaşıp Alpköy yakınlarındaki köprüyü aştık. Doğanbeyli köyüne girdik. Ne girdiğimiz köyü, ne de çevresini tanıyoruz. Fakat Koçgiri'ye yaklaşımıza biliyoruz. Köyden ihtiyaçlarımızı temin edip çıktıktı. Etrafta çok fazla çete köylerinin olduğu söylüyorlardı.

Karadeniz'e açılmış partimiz yıllardır düşünüyordu. Öncü gruplarımız uzun bir zaman dilimi öncesinde yollara çıkmıştı. Yılları aşan bir zaman diliminden önce aramızdan ayrılmışlar, Karadeniz'i keşfe çıkmışlardı. Karadeniz'e o keşiflerin izlerinde yürümek için gidiyoruz. Yıl '97, aylardan ağustos, biz Karadeniz'e yürüyoruz.

Grubumuz çok fazla zorlanmıyor. O alan için seçilen arkadaşlardan oluşan grubumuzun bileşimi oldukça güçlü. Biz dört bayan arkadaş -ben, Rahime, Amara ve Nurhak-Karadeniz'e gidecek grubun içinde yer alıyoruz. Dost yüzü güneşi, bazen arkamızda bırakıyor, bazen de yüzümüzü güneşçe çevirerek yürüyoruz. Otuz kişilik bir grubuz. Aramızda Koçgiri'ye ve Önderlik Sahası'na gidecek arkadaşlar da var. Karadeniz halkıyla, Karadeniz coğrafyasıyla buluşmanın coşkusunu ve geride bıraktıklarımızın, acıların, sevinçlerin arasında gel gitleri yaşıyoruz. Bazen şehit bir yoldaşın silueti zihnimde beliriyor, sorular soruyorum. Onuna sohbete dalıyorum. Kimi zaman söylediklerime gülüyorum, kimi zamansa çok hiddetleniyorum. Sohbetimiz bittiğinde, bırakıp gidiyorlar. Onlarla kimi zaman yoldaşlığı, kimi zaman Munzurları, kimi zamansa Karadeniz'i tartışıyorum. Her yeni güne başladığında, şehit düşen bir yoldaşı bu uzun yolculukta kendime yoldaş ediyorum. Böylece günlerdir

yürüyorum. Her gün yeni bir yüzün sıcaklığını sıçınarak yürüyorum.

Haki Karer yoldaşı mermerden yapılmış ve etrafı demir tellerle çevrili olan mezarına gidip ziyaret etmemi çok istiyordum. Bir arkadaşta Haki yoldaşının mezarının resmi vardı. O mekan gözümde canlıyor, belirginleşiyor. Doğduğunuz topraklara yıllar sonra da olsa geliyoruz. Bize mücadeledeki dönülmezliğin önderliğini en büyük öğreti olarak öğretmişsin. "Sen ki çocuklugumun mavi düşüyle, yani Önder Apo'yla yoldaşın, sen ki bu coğrafyanın çocuğu Kemal Pir ile yoldaşın" diyorum kendi kendime. Kemal Pir'i düşünüyorum. Yüzüm Hakilerin, Kemerlerin coğrafyasına dönükken onları daha çok anlamak istiyorum.

Yanında küçük bir defter vardı. Defterime küçük alıntılar yapmıştım. Fakat genelde günlük olarak kullanıyorum. Yolculukta günlüğüm yazmakta zorlansam da, yazıyorum. Mola vermişistik, herkes dinleniyordu. Nurhak arkadaş yanına yaklaşıp, oturarak, sessizce sordu

"Heval Medya günlüğünü mü yazıyorsun?"

"Hayır, sadece okuyorum. Okuduklarımı seninle de paylaşabilirim" dedim. Nurhak arkadaşın yüzüne baktım. Okuma istemimi başıyla onayladı. "Okumaya çalışacağım Kemal Pir yoldaşın söylediğleridir" diyerek okumaya başladım;

"Dünyayı tanımak ve bilmek benim için yetmiyordu. Dünyayı değiştirmek gerekiyordu. Ben aynı zamanda sadece bilen bir insan değil, bilen, araştıran bir insandan ziyade, dünyayı değiştirmek için mücadeleye de katılmamın gerekliliğine inandım ve mücadeleye katılmak istedim. Baktım, bu hareket ne diyor, ne demiyor? Basit milliyetçi bir hareketse asla katılmazdım. Milliyetçiliğe karşıym çünkü ben. Milliyetçi değilim. Milliyetçi düşünce hangi ulustan olursa olsun, Kürtlerde de olsun... katılmazdım böyle bir harekete ..." cümlesi hala dilimdeyken Nurhak arkadaşı çağrırdılar. Gülmeyerek, yanından ayrıldı.

Aradan on-on beş dakika geçmişti ki grup sorumlumuz ve aynı zamanda Karadeniz eyalet sorumlusu olan Ayhan arkadaş hareketlenerek,

"Haydi yoldaşlar yolumuza devam edelim" dedi. Kalkıp yürüdü. Doğanbeyli köyünde ihtiyaçlarımız temin ettikten sonra, birkaç saat daha yürüdü. Akşam olmak üzereydi, ay doğmak için sabırsızlanıyordu. Kuruyelerimiz, geceyi Karadere vadisinde geçireceğimizi söylediler. Karadere vadisine girdik. Dinlenmeye başladık. Vadi oldukça derindi. Söylenenlere göre Refahiye'ye ulaşmamıza dört beş saat kalmıştı. Kemah da çok gerilerdeydi artık. Yorgundum. Elimizdeki haritadan da baktığımızda Cengerli ve Sakaltufan geçitlerine yakın bir yerdeydik. Karadere'nin her iki tarafı duvar gibiydi. İnsanda hücreye almış hissini uyandırıyordu. Nasıl olsa geçip gidecektik. Bir gecelik bir konaklama yeri idi. Ne yararı olacaktı ki bize. Bir rüzgar gibi esip gidecek, düşmansa sadece arkamızda bıraklığımız toz bulutunu görmeyecek miydi? Karadere'yle baş başa iken dolunayda uyuyakalmıştım.

Yol risklerle doluydu

Ertesi sabah uyandığımızda nöbetçi arkadaşlarımız düşman hareketliliğinin olduğunu söylediler. Hemen tedbirlerimiz almıştık almasına da, vadi çok derin olduğundan alınacak çok fazla tedbir de yoktu.

"Geliyoruz!" diyorlardı çıkardıkları gürültülerle. Sesleri gürültülü bir müziği çağrıştırıyordu. Yuvarlanan taşlar bağırmalar, türkü söylemeler birbirine karışıyordu. Adeta "geliyoruz, tedbirlerinizi alın" diyorlardı. Bu çatışmaya girmek istemediklerine dair bir sinyal miydi, yoksa acemiliklerinin doğal bir sonucu muydu? Ya da bizi fark etmemişler miydi? Bilemiyorum. Düşman kendisini direkt vadiye bırakırsa karşılaşacaktı. Vadiden hemen çıkışak, düşman hareket alanını tam netleştirmemişizden görüntü verebilirdik. Çatışmaya girsek o koşullarda sahili

bombalarıyla gittiler. Bin bir güçlü çıktığımız o derin hücreye arkadaşlarım yeniden girecekti.

Herkes büyük bir sabırsızlık içinde bekliyor. Ben de sabırsızlanıyorum, fakat dolunay habire bana gülerek ve güzelliğine beni çekerek "sabır ol Medya, sabır ol!" diyor. Dolunayın güzelliğinde uzun süre kalıyorum. "Biz ya geliriz ya da gelmeyiz. Gelmezsek uzaklaşıp gidin. Herhangi bir durumda bombalarımızı bedenlerimizde patlatırız" deyp aramızdan uzaklaşan üç yoldaşın sözleri, kulaklarında ha bire çırılıyor. Dolunay "dönecekler" diyor. Ayhan arkadaş durgun bir sesle,

"Dönecekler" diyor.

Bir saatlik zaman diliminden sonra, Karker'ı almak için giden arkadaşlar Karker'le birlikte çıkışıp geldiler. Onu almak için giderlerden biri,

"Heval, üçümüz sizarak tarif edilen yere doğru gittik. Bir kayalığın altına gizlenmiş öylece bakıyordu. Aldık getirdik" dedi.

Karker yaşamda çok ürketti. Çok mu zorlanmıştı, korkmuş muydu? Savaş ve çatışma anlarında bazen psikolojik olarak biraz etkilenilirdi. O da mı etkilenmişti bileyorum. Fakat çok sessizdi.

Eyalet komutanımız Ayhan arkadaş sinirlenmişti, Karker'e bakar,

"Böyle gidersen partiye yar olamazsin, hiçbir faydan da dokunmaz. Bunca insanın yaşamını riske koymazsun" dedi. Verdiği bir işaretle hem pimap yola koyulduk. Düşman arkamızda kalmıştı.

Açılmayan kapılar

Karadeniz grubu olarak Tokat'a vardığımızda, daha önceden oraya alt yapı çalışmaları için giden arkadaşlardan Med ve Sinan arkadaşlar bizi karşıladılar.

Orada alt yapı çalışmalarını yürüten arkadaşlarla birlikte kalmaya başladık. Onlar Karadeniz halkını, yine düşmanın buraya yönelik politikalarını ve hareket tarzını çözümleyebilmişlerdi. Ve ona göre de bir hareket tarzı geliştirmiştir.

O yüzden çok fazla yabancılık yaşamasa da, yeni bir alana girmek kolay olmuyordu. İlk başta çevremizi tanıtmaya çalıştık.

Çok fazla köylere girmemeye çalışıyoruz. Halk gerilla yabancıydı ve düşmanın antipropagandaları halkı etkilemiştir. Partimizin Karadeniz'e yüklediği misyon önemliydi. Buradan Türk halkın arasına girerek, Türk - Kurt halklarının kaynaşmasını sağlayacaktı. Görevimiz askeri eylemden ziyade, halkı örgütlemek ve kendimizi tanıtmaktı. Düşman yaptığı antipropagandalarla bizi kendisince tanıtmıştı. Yanlış bir tanımı düzeltmek zordu. Hem düşmanın antipropagandalarını işlevsiz bırakma, hem de halka devrimci kültür taşıma gibi bir görevimiz vardı.

Kış geliyordu. Üslenme ve alt yapı çalışmalarını sürdürmeliydi. Eskiden orada alt yapı çalışmalarını yürüten bazı arkadaşlar, çeşitli ilişkiler yakaladı, fakat bazen halkın gösterdiği tepkiler karşısında şaşırıyor, zorlanıyordu. Bizi terörist olarak görürlerdi. Sanki biz, malının hırsızı, canının katiiliyimiz gibi yaklaşıyorlardı. Bazen, "niye bizden o kadar kaçıyor ve kor-

kuyorsunuz. Bizde sizin gibiyiz, biz de insanız” diyorduk. Çoğu zaman bize tattırmıyor, konuşmuyorlardı. Ama biz yine de onlara tartışmaya ve ikna etmeye çalışıyorduk.

Geçeydi. Biz yine halkın arasına gidiyoruz. Köye girdik. Arkadaşlardan biri yaklaşıp, kapıyı çaldı. Evin ışığı kapandı, içerisindeki sesler kesildi. Arkadaş tekrar kapıyı çaldı. Ses seda yoku. Bir arkadaş,

“Amca kapayı açın bizler yoldaşız” dedi. Ses yoktu. Aynı arkadaş ses tonunu daha da yükselterek ve kelime lerini daha da vurgulayarak tekrar etti. Ses verilmeyince arkadaş konuşmaya devam etti.

“Amca uyumadığınızı biliyoruz, işinizi yeni söndürdünüz. Kapayı niye açmıyorsunuz? Korkmayın bizde sizin gibi insanız” Aradan birkaç saniye geçmişti ki kapının ardından bir ses,

“Kapayı açamam, gidin” dedi. Sesinden amcanın korktuğunu anlıyordum.

“Neden kapının arkasından konuşuyorsunuz?” Arkadaşla kapının arındaki amca arasında bir dialog başlamıştı.

“Ne bileyim sizler kimsiniz, nereden gelmişsiniz? Ne yapacaksınız? Nereye gideceksiniz?”

İnsanlar birbirine güvenmeyen varlıklar mı dönüştürülmüşü. Kimdi, nasıldı insan denen? Biri bir diğerine güvenmiyordu? İnsanoğlu nereden gelip, ne yapacağı belli olmayan bir ruh hali, bir felsefeye mi yaşıyordu. Anlaşılan antipropagandamız düşman tarafından iyi işlenmişti. Kimi zaman içine girdiğimiz tutum ve davranışlar da bu propagandayı beslemiştir. Ko nuşan içerde, biz ise dışarıdaydık. Bizi görmeden neden bu kadar bizden korkuyordu ki?

Mahirlerin düştüğü topraklardaydık. Mahirler bu topraklara anlamsız düşmezlerdi. Karadeniz'in halkıyla ve coğrafyasıyla ilişkilenirken hep onları düşünüyorum. Devrimci geleneğin yaratıcılarını düşündükçe içimdeki mücadele de büyüyor. Çaldığımız

halkı örgütlendirip, ayağa kaldırmaktır. Böyle hareket edin” demişti

O görüşmeden sonra, daha aktif çalışmaya başladık.

İçerideki,

“Çocuklarım, genç kızlarım, eşim var içeride. Kapıyı size güvenerek açamam” diyordu. Sesinden korkunun içine kadar sindiği, korkuyu içinde hissettiğini anlıyordum.

“Amca kapıyı açın” diye sesledim.

Adam şaşırılmış, şok olmuştu. Bir kadın sesini duymak, onu şok etmiştir. Bir erkek grubunun içinde, bir gerilla grubunun içinde kadın sesini duymak, halkı etkiliyordu. Grubun içinde bir kadın sesini duymak düşündükleri gibi bir grup olamadığını yönelik halkta çelişkiler bırakıyordu.

Kapıyı açtı,

“Girin” dedi. Geçip oturduk. Oturduğumuzda yabancılığımız da bitti.

Biraz sohbet ettikten sonra, amca giderek yumuşayan sesyle,

“Av tüfeğinin ucunu pencereden dışarıya çıkarmışım. Siz biraz daha zor lasaydinız ve bayan arkadaşın sesini de duymasam ateş edecektim” dedi. Şaşırıksa da, bazen bu tür durumlarla karşılaşabiliyorduk. Biz devrimciyiz. Amacımız sizlere herhangi bir zarar vermek değil. Sizlerle tartışmak, tanışmak istiyoruz, dedik. Oturup sohbete daldığımızda onun gibi insanların olduğumuzu, zarar vermediğimizi görüyoruz. Sonradan,

“Bizi affedin, böyle olduğunu bilmiyorduk” dedi mahcupça.

“Amca biz birbirimizi anlarız. Affilecek bir şey yok” deyip ayrıldık. Sonraki günlerde gittiğimizde amca hep ilk günün eziğini yaşadı.

Zorlu sınav Karadeniz'e yerleşmek

Kışın iyice bastırmasıyla birlikte, hem desifre olmamak, hem de çok farklı köylere gitmemek için en azından kampımızın bulunduğu mekan boyutyla, sınırlı ilişki geliştirme kararı aldık.

Karadeniz'e yerleşmenin alt zemini bazı ailelerle geliştirdiğimiz ilişkilerde derinleşerek sağlama almaya çalışıyorduk. Y. amcanın evi de bunlardan biriydi. Y. amcanın iki katlı ve çatılı olan evinin kapısını çaldığımızda da zor durumlar yaşadık. Kırk beş elli

yaşlarında görünen Y. amcaya ilişkimiz gelişikçe, dolgun yüzünde, gülümseyince açığa çıkan gamzeleriyle, “Ben-de-ne istiyorsanız isteyin. Size yardımçı olmaya hazırım” diyordu. Birkaç

gündür Y. amcanın evine gitmemisti. Çünkü hem düşmanın alanı kontrol ettigine dair bilgiler almış, hem de farklı bir yerde işimiz çıkmıştı. İşimizi bitirip, güvenlik tehlikesinin de ortadan kalktığını anlayınca Y. amcanın evine doğru yola çıktı. Karadeniz'in dağlık kesiminde evler birbirine uzak kurulmuştu. Her ev tek başına bir ada, bir dünyaydı. Tek ev esas alarak köylere giriyor, ilişki geliştirdi. Birçok eve girildiğinde, kimin ne yapacağı belli olmazdı. Konumlandığımız yer ile Y. amcaların evleri arasındaki mesafe fazla değildi. Eve girmeden ayrı bir yerde konumlanıp evi takip altına alır, gözlerdik. Köyün dışında tek olan eve doğru yaklaştıça heyecanlanıyordum. Kapayı çaldık. Y. amca, bizim gelmemizi bekliyor olmamıştı. Ama her zaman uyanıktı o ve bu bizi birçok tehlikeden korumuştu.

“Kimsiniz” dedi içерiden

“Yoldaşız” dedik. Kapayı açtı. Hem pimize ayrı ayrı sarıldı. Oturmamız için yer gösterdi. Siyah ve geniş kuşak pantolonu, onu daha da tombul gösteriyordu. Karşımıza geçip oturduğunda,

“Neden gelip, gitmiyorsunuz? Kaç gündür E. teyzenizle birlikte gözlerimiz yollarda kaldı. E. teyzenizle, ‘kötü bir şeyle mi oldu?’ diye birbirimize sorup duruyoruz. Bir cevap da bulamıyoruz. Farklı yollarla da olsa bize haber birekabilirsiniz. En azından sağlığınızdan haberdar olalım” diyerek sözlerini bitirdiğinde, gözleri yaşalarla dolmuştu. Med arkadaş gülümseyerek,

“Biz gerillayız. Siz gerillayı bizden daha iyi biliyorsunuz Y. amca” dediğinde,

“Biliyorum oğul biliyorum. Ama yine de insanın içi huzursuz oluyor” dedi. Sohbetleri devam ediyordu. Ben ise, o gün hep gözlemeyi tercih ediyordum. E. teyze yanına, iki kızı karşılık oturmuşlardı. Küçük oğulları yan taraftaki odada uyuyordu. E. teyze kalkıp, küçük oğlunun uyuduğu odaya doğru yöneldiğinde, uzun ve gri eteği yine yerleri süpürüyordu. Odaya daldı ve çıktı. Gülümseyerek

karşına oturduğunu,

“Küçük uşak rahatsız, ona baktım” dedi gülümseyerek.

“Ana yüreği farklıdır E. teyze” dediğimde,

“Öyledir uşağım öyle” dedi. Çoğu üyesi sarısan olan bu aile tipik bir Karadeniz ailesiydi. Türkmeni. Devrimci bir gelenekleri de vardı. Tümde yabançılışmamışlardı. İlk girdiğimizde bize güvenmemeleri, düşmanın herhangi bir oyunu olabileceğini düşünmelerindendi. Aile de en çok dikkatimi birbirlerine karşı gösterdikleri sevgi ve saygı ölçülerini çekiyordu. Y. amca da, E. teyze de bize evlatları gibi bakıyor, korumacı yaklaşıyorlardı. Y. amca bize sık sık nasihat verirdi. Saat epey ilerlemiştir. Arkadaşlardan biri,

“Kalkalım” dedi. Y. amca gülümseyerek,

“Kendinize iyi bakın heval” dedi.

Kapayı kapattı. Karanlığa eşlik ediyorduk. Devrimci bir geleneğe sahip olan ve gerillaya sempati duyan Y. amca ilk “Heval” kelimesini duyduğunda, “Heval nedir?” diye sormuştur. Halk çok kıskırtılmıştı. İlk gelen grup, “PKK’lıyız” dediğinde çok kötü olaylarla karşılaşmıştı. O yüzden yer yer herhangi bir devrimci örgütün ismini kullanıyordu. Zaten bizim için isim değil, halkla ne kadar bütünleştiğimiz, onları devreme kanalize etme konusunda yaptıklarımız önemliydi. Bazen birbirimize “Heval” diye hitap ettiğimizde, halk şansıyor, kafalarında çelişki uyandırdı. Bunun yaşanmaması için hepimiz dikkat ediyoruk. Fakat yine de zaman zaman bu tür olayları yaşıyorduk. Çünkü Karadeniz'deki tüm devrimci örgütlerin genel hitabı “yoldaş” şeklindeydi. Biz de “Ha yoldaş, ha heval, ikisi de aynı anlama gelir” diyorduk. Zaten buradaki genel amaçlarımızdan biri de Devrimci Birleşik Cephe yaratmaktı. Onun çalışmalarını da yapıyorduk. Yine ilk Karadeniz'e geçtiğimizde, PKK'ye has olan gerilla elbiselerimizi çıkarmıştık. Genel devrimciler gibi giyinmiyor, onlar gibi birbirimize “Yoldaş” diyoruk. Kampta ulaştığımızda gökyüzündeki tüm öncü yıldızlar kampımızın üstüne toplandı. Bu gece Y. amca ve yıldızların gecesiymişti. Onları düşünerek uyumak için sığınağa girdim...

Sürecek...

Önderlik ise,

“Zorlanmalar olabilir, Karadeniz halkını tanıyoruz. Hareket tarzınız ve yaklaşımınız ile halkı, belli bir bilince ulaşırılsınız. Farklı bir isimle girin. Çok farklı adlar altında çalışmanızı yürütebilirsiniz. Güven aldıktan sonra, ilerde ‘biz PKK’lıyız’ dersiniz. Ne kadar zorlanma yaşıyorsa yaşansın, örgütleyeceksiniz. Kılık kiyafetiniz mi dikkat çekiyor, değiştirin. Gerilla Karadeniz'de sivil olarak dolaşıyorsa, siz gerekirse şortla dolaşın. Bizim için fazla önemli değil. O tür davranışlar sizin kazanıma götürür. Amacınız,

GÜLÜŞÜN ASILI ÇARÇELLA ŞAFAGINDA

Her şey seninle ölümsüzleşir
heval Beritan. Nereden, nasıl
ve hangi zamandan başlamalıyım?
Sözler bir bir akımdan geçiyor ama
seni anlatmaya yetmiyor biliyorum.
Sende anlam bulanları; güzelliği, sev-
giyi, umudu, neşeyi ve özgürlüğe sev-
dalanmış, günümüze kalan Zagros-
ların, tanrıçalarımızın 5000 yıl önceki
kutsal ve erdemli kadınına anlatacağım.

Bugün güneşe baktım. O her gün
sabah şafagında yüzümüze gülen
soylu güneş değişimmişti. İşinleri eskisi
gibi hatta dün gibi bile ısitmıyordu.
Artık gülmüyordu yüzlere. Yine sisli
yine bulanık bir hava. Yine kötü bir
haberin belirtileri okunuyordu gökyüzünde.
Doğayla iç içe yaşamışının
kazandırmış olduğu deneyimler üzre-
inden doğayı artık çok iyi tanıyor
ve biliyoruz. Çünkü doğanın birer
parçası olmuştuk. Hava ne zaman
sisli olsa o zaman doğa anamızın,
yığıt çocukların başına bir şeylerin
geldiğini hissederdim. Bu kez acaba
düşman hangi barışın, özgürlüğün
melejine kıymışlar? İçimde tedirginlik
gün boyu sürüp durdu. Gözlerim sincaplar
takıldı. Öyle bir coşkuyla,
sevinçle birlikte oyun oynuyorlardı
ki özgürce! Akşam haberlerinde dört
güzel insanı daha kaybettigimizi din-
ledim. Yaşadığımız bu çağda insanlık
ne çok değer kaybetmiş ve ne çok
insanlığından uzaklaşmış. Bugün
gördüğüm sincaplar geldi aklıma. O
çoşkudan, her çesitten farklı farklı hay-
vanlar ne güzel özgürce birlikte ya-
şarken, insanoğlu o kendisini dün-
yanın en akıllısı, en gelişkini ve dün-
yanın sahibi sanarak, hala demokratik
bir biçimde özgürce, kardeşçe, ba-
rışçıl bir ortamda yaşamayı öğrene-
medi. Oysa biz inkar ve imha siya-
setine son özgürlük temelinde de-
mokrasi ve barışın önü açılsın diye
çatışmasızlık içindeydi. Heval Beritan,
Ali İhsan, Sema ve Rüstem arkada-
şalar bir saldırıcı eyleminden şehit
düşmediler. Bulundukları alanda sa-
vunma pozisyonundayken, alanda
operasyon yapan saldırgan Türk or-
dusunun açtığı ateş sonucu şehit
düşüler.

Bir bahar sabahydı. Zagroslar'da
tanışmıştık, Zagroslar'ın ceylanı şehit
Beritan arkadaşla. Altın gibi sapsarı
uzun saçları ve şal u sapık uzun bo-

yuna muhteşem bir uyum sağlamış
ve çok yakışmıştı. Heval Beritan'ın
sıcakkanlılığını daha ilk tanışmamızda
hissetmiş, benim kanım da kaynamıştı
O'na. Gözleri yıldızlar kadar parlaklıktı.
Yemyeşil gözlerinden sevgi ve umut
fişkırıyordu. Çocuk ifadeyi gülüşü kar-
şısında aşık suratlı biri dahi güneşin
ışınlarıyla açılan çiçekler gibi açılır,
güler yüzü olurdu. Daha çocuk yaşıta
olmasına rağmen gözleri Kurt halkın
yaşadığı birçok acıya tanık olmuştu.
Bu ülkenin, güneşin, toprağın çocu-
ğu ydu. Bunun için ilk katıldığı andan
itibaren dağlara hemen alışmış, oraları
çok sevmiş ve kendisini bulmuştu.
Dağlar da heval Beritan'ı çok sevmiştir.
Onun ilk gerilla pratiğinde birlikte kal-
mıştık Çarçella'da. Fiziki zorlanma-
sına rağmen, o sarp ve ası dağlara
mucosele kararlılığından gelen iddi-
ayla hemen uyum sağlamıştı. Çar-
çella'nın sert arazisi karşısında zaman
zaman zorlanmasına rağmen müca-
dele azmi azalmıyor, daha da büyü-
yordu. Çünkü yüreginde zorluklara,
haksızlıklara karşı bir isyan vardı.
Kurt halkın üzerinde gelişen bas-
kıya, inkar ve imha gerçeğine çocuk
yüreği dayanamamış, halkın acıla-
rina son vermek için Kurt halkın
özgürlük mücadelesini tanır tanımad
katılım kararı almıştı.

Çelikten iradesiyle, amaca bağlılığıyla,
tecrübeli ve eski arkadaşlarının
bile zorlandığı Çarçella ve Cilo dağ-
larında her zaman en öndeymiş, tüm
görevlerde. 10-15 saat kadar yürüdü-
gümüz, kan ter içinde kaldığımız gün-
lerde bile yoldaşları dirlensin diye
hep ilk nöbeti kendisi tutmak isterdi.

O en zor koşullarda bile etrafındaki
güzellikleri görür, onun tadını çıkar-
maya başlardı. Uzun, zorlu bir yürüyüşten sonra Çarçella'dan güneşin
doğuşunu seyretmek Beritan arkada-
şının tüm yorgunuunu unutturur,
O'na enerji ve moral verirdi. Çünkü
gerçekten de Çarçella'dan güneşin
doğuşunu seyretmek, serin rüzgar-
larının getirdiği rengarenk çiçeklerin
güzel kokusuyla yaşama, güne baş-
lamak, hayatı gerçek tadında ve an-
lamında yaşamaktır. Çarçella'nın
yemyeşil çiçeklerine, masmavi gölüne,
kır çiçeklerine hep gözlerimiz takılıyor
seyre dalyorduk.

Heval Beritan'da bu zorlu ama
güzel coğrafyada günden güne fark

MELEK RUHLU YOLDAŞIM

**Güne küskün aydınlık
Göge küskün ay yıldız.
Toprağa küskün papatyा
Bir tebessümün, gülüşün olmayınca
Dağlar inzivaya çekildi
Sular durgundu köpürür
Bir tebessümün, gülüşün olmayınca
Seni arar, seni sorar
Kurdistan'ın kara yüzlü
Genç kızların yüreği
Zılgıtlarla, çığlıklarla
Çalarlar türküleri
Melek yüzlü yüzünü görmeyince
Sana kalkar
Samuray, Semedar
Solar Karadağı
Çıldırır Ava Spi, Zap
Melek ruhlu yüzünü görmeyince
Yarım kaldı Cilo'nun
Renkli efsaneleri
Karın kanlı papatyaları
Yuvaya küser güvercinler
Bir tebessümün, gülüşün olmayınca
Gücü yolda kalır Güzereşin
Gönlü yaşılı anaların
Özgürlüğün çığdemleri
Tebessümün, gülüşüne doyamayınca**

Adı soyadı: Perihan AYBAR

Kod adı: Beritan Melek

Doğum yeri ve tarihi: Gever / 1990

Mücadeleye katılım tarihi: 2005 / Yüksekova

Şehadet tarihi ve yeri: 21 Eylül 2007 Zagros

edilecek kadar gelişiyor ve güçleni-
yor. Kısa süre içinde bütün arka-
daşlarının güvenini kazanmıştır. Çünkü
O, PKK'de kendisini yaratan, sa-
vaştıkça özgürlüğe, özgürlükte
güzelleşen, güzelleşikçe sevilen ger-
çeğini çabuk öğrenmiştir. Rêber
Apo'dan. Bu savaş ki; erkek ege-
menlikli oluşan ordular temelinde yi-
kan, talan eden, sömüren, köleleş-
tiren, halkların birbirine düşürüldüğü
tüm çırık savaşlara karşı kadın kim-
liğiley barışın, kardeşliğin, özgürlü-
ğun, eşitliğin sağlanması amaçlı kadın

eksenli ordulasma ve komutanlaş-
madı Beritan yoldaşı bu kadar erken
geliştiren. O kısa sürede bunu anlama
düzeyiyle güçlü bir kadın komutan
oldu. O duruşyla, pratiğle, gözle-
riyle konuşurdu. Daha ilk yılında ken-
dine güvenen, cesur bir duruş yaka-
lamıştı. Her şeye ilgili, meraklı ve
çok istekli katıldığından, mücatele
içerisinde çok çabuk gelişti ve yetiş-
ti kendisini. Beritan yoldaş da adını
Kurt kadınının özgürlük mücadele-
sinin direniş çizgisinin komutanı olan
Şehit Beritan'dan almıştı. Beritan
gibi bir komutan, özgürlük savaşçısı,
direnişi olmak için yoğun çaba har-
cıyordu. Tüm görevlerde en öndeymişti.
Yoldaşları zorlanması diye en ağır
yükleri kendisi alır, herkese çok adil
yaklaşırdı. Düşmanın geliştirdiği sal-
dırılarda yoldaşlarını korumak için
en öne geçiyordu. Çünkü her PKK
militanı gibi yoldaşlarını kendisinden
daha fazla seviyordu. Ve bir yolda-
şının şehadet haberini duymaya asla
dayanamıyordu.

Önderlige büyük bir tutkuyla ba-
ğlıydı. Her fırsatla Önderliğin kitaplarını
okuyarak, anladıklarını arkadaş che-
resiyle paylaşmaya, Önderliği anlat-
maya çalışıyordu. Bireysellikten nefret
ediyordu. Çünkü heval Beritan insan-
lığın başına ne geldiye bu bireysel-
likten geldiğini çok iyi anlamıştı. Ve
O, toplumsallığın insanlık değerlerinin
ortaklaşmasıyla oluştuğunu hep söy-
lerdi. Yaşamda her davranışıyla PKK
gerçegini yaşamsallaştırmaya çalışan

bir arkadaştı. En büyük okul PKK oku-
luydu O'nun için. Ve "bu okulda en
büyük başarı insanın kendi insanlığını
bulmasıdır" derdi.

En zor olaylar karşısında bile sakin
davranır, gülümseyerek etrafını da
sakinleştirmeye çalışırı. Beritan ark-
adaşla birlikteken zaman su gibi
geçerdi. 2006'da heval Beritan'ın dü-
zenlemesi Amed eyaletine oldu. Bunca
yıldan sonra uzak bir mekana yolu-
cuydu. Yine bahar mevsimiyle birçok
baharı birlikte geçirmiştir. Bazı dö-
nenler ara ara ayrılsak da hep bir
yererde karşılaşardık. En son yola
çıkma hazırlarken karşılaştık.
Gözleri yıldızlar kadar parlaklıktı.
Artık ayrılık gelip çatmıştır. Gece karanlı-
ğında gökyüzünde yıldızlar parlıyordu.
Ve hilal yeni çıkmıştı. Her ayrılık yeni
buluşmalara gebeydi bizim için. Tekrar
buluşmanın özlemiyle ayrılmıştık. Ve-
dalasıkken kendine ve yoldaşlarına
iyi bak diyerek birbirimize sarıldık.
Beritan arkadaş şehit düşmeden önceli-
gece rüyama misafir olmuştu.
Rüyamda hep o güler yüzüle bana
bakıyordu. Evet, Beritan arkadaş öz-
gürüğe ve onuruna bağlılığını so-
nuna kadar halkımızın barış müca-
delesinde dönemin gerçek militanlık
duruşuna bütün Kurt halkın yüre-
ğinde ölümsüzleşti. Biz de mücatele
yoldaşların olarak halkımızın başına
özgürük tacını koyana kadar büyük
bir kararlılıkla mücatele görevimizi
üsteleneceğiz. Umutlarımıza özgürlük
mücadelemizde yaşatacağız.

Türkiye'de demokrasi sorunu ve demokratik anayasa çözümü

YOL HARİTASI

A-Türkiye'de demokrasi sorununun ortaya çıkışları gelişimi ve sonuçları

Evrensel bir olgu olarak demokrasi sorunu, kabile topluluklarında üstteki hiyerarşik yönetimin ayrışmaya gitmeyle ortaya çıkar. Kendi içinde doğal demokrasi olan kabile toplumunda idari ayrışım doğal demokrasının sonunu getirir. Hiyerarşiden despotik devlete geçiş bu süreci derinleştirir. Uygarlık sistemleri özünde bu süreç tarafından belirlenir. Uygarlık, Avrupa'daki kapitalizm aşamasına kadar toplum üzerinde sınırlı oranda nüfuz kurar. Toplumda ahlaki ve politik potansiyel gücünü korur. Avrupa uygarlığı, ulus ve ulus-devlet olgularına -kapitalizmin ve endüstriyalızmanın gereği olarak- tanıdığı ayrıcalıkla ahlaki ve politik toplumu derinliğine parçalar, topluma derinliğine sızar. İdeolojik iktidar ve sermaye tekeli olarak bu sizme, tarihte eşi görülmemiş bir tahakküm yol açar. Modernite, bireyi en zayıf konuma düşürür. Verilen mücadeleler sınırlı reformlarla dizginlenmeye çalışılır. Avrupa demokrasisi reformlarla birey ve toplumu ayakta tutmaya çalışır. Birey hak ve özgürlükleri, hukuk devleti bu demokrasinin özünü ve çerçevesini oluşturur. AB bu temelin sistematik halini ifade eder. Fakat tekneli sistem üstten hakimiyetini sürdürdüğü için, ortaya çıkan demokratik sistem son derece daraltılmış ve kontrol altına alınmış bir iktidar sistemi olmaktan öteye gidemez. Demokrasi sorunu varlığını sürdürür.

Kendine has olan Sibirya klanları, MÖ 7000'lerden itibaren Güney Sibirya eteklerinde buzulların çözülmesiyle başlayan süreç içinde, Ortadoğu kökenli neolitik devrimin etkisiyle MÖ 4000'lerde kendi neolitik devrimlerini yaşamaya gereler. MÖ 2000'lerde hiyerarşiden uygarlığa, devlete geçiş başlar. Bugünkü Çin merkezli ilk uygarlık MÖ 1500'lerde tarih sahnesine çıkar. Etrafında bugünkü Japonya, Kore, Vietnam, Moğolistan ve Türkistan halklarının prototipleri olan boyalarla sürekli bir mücadele içinde olurlar. Bu mücadeleleri Çin uygarlığına karşı doğal demokrasi olarak değerlendirilmek mümkündür. Çin tarih kayıtlarında ilk defa Hun adıyla bugünkü Türklerin atalarından bahsedildiği görülür. Hun boyalar ilk demokrasiyi yaşadıklarından ötürü, Çin uygarlığıyla sürekli çatışma içinde kalırlar. Kolay kolay uygarlaşırlamazlar. Bu boyalar zorlanınca yönlerini Batı'ya çevirirler. Batı Hunları MS 400'lerde Orta Avrupa'ya ve Roma'ya kadar geniş bir alanda varlıklarını sürdürürler. Fakat uygarlıklar içinde erimekten kurtulamazlar. Doğu'da Çin, Batı'da Slav kökenli uygarlıklar tarafından hep asimile edilirler. Bu süreç önceleri hindu ve manihezm dinleriyle kırılmak istenmişse de asıl kırılma İslamiyet ile yaşanır. Daha önceleri 550'lere ve 740'larda kurulmaya çalışılan Göktürk ve Uygur devlet deneyimleri bir konfederasyon olmaktan öteye gidemez.

Proto-Türklerin asıl uygarlaşmaları İslamiyet ile ciddi olarak temas geçikleri ve İslamiyeti kabul etmeye başladıkları 9. yüzyılda gelişmeye başlar. Karahanlılar ile başlayan ve günümüzde kadar devam eden Türkük ve demokratikleşme

sorunları bu uygarlık süreciyle yakından bağlantılıdır. Ortadoğu Türk-İslam uygarlığı genellikle Selçuk Bey ve beyliğiyle başlatılır. Proto-Türkler önceleri de Ortadoğu uygarlıklarında boy göstermeye çalışmışlardır. Fakat kitlesel olarak ve boyalar halinde ilk defa Selçuk Bey ve oğullarıyla Ortadoğu'ya yerleşikleri iyi bilinmektedir. Selçuk Bey'in kendisi Ortadoğu'ya doğru yurt edinmeye çalışırken iki dinsel akımla karşı karşıyadır: Musulîlik ve Muhammedîlik. Dört oğluna verdiği Musevi adlar başlangıçta Hazara Yahudi Türk devletinden ciddi olarak etkilendigini göstermektedir. Ne kadar müslümanlaşlığı bu nedenle kestiremez. Türkleşmeyi müslümanlığa bağlamak mümkün değildir. Çünkü daha önceleri çok kısa sürmüş Göktürk adı dışında Türk adıyla hiçbir uygarlığı rastlamıyoruz. Bu adın Araplar tarafından verildiği tahmin edilebilir. Fakat çok iyi bilmek gerekir ki, milliyetçilik çağrı başlamadan önce, toplumlar kimliklerini soyadlarıyla değil din adlarıyla belirlerdi. O dönemde ya islam olundu ya başka dinden. Toplumsal gerçeklik böyle inşa edilmiştir.

Selçuklu Beyliği 11. yüzyıldan itibaren kendi kontrolündeki boyalar üzerinde katı bir egemenlik kurmaya yönelir. Boyalar buna karşı şiddetle direnir. Tarihin kaydettiğine göre, 1017'de İran'a geçen ilk Oğuz-Türk boyaları, bey egemenliğinin katılığından şikayet edenler olmuştur. Beş bin dolayındaki bu ilk kitle, kurtuluşu İran'a kaçmaktadır. Açık ki Ortadoğu'ya geçen boyalarda daha başlangıçtan itibaren kentleşme-sınıflaşma-devletleşme olarak gelişecek olan uygarlığa karşı şiddetli bir direniş vardır. Türkmen adını alan bu ezilmek ve serfleştirmek istenen kabile boyaları bugünkü halkın ilk nüveleridir. Boy aristokrasileri Türkmen'i hor gördükleri gibi, kendilerini de Türk olarak bile adlandırmak istemeyez. Arap ve Fars, Şah ve Sultanlık unvanlarını tercih ederler. Türkçe'yi unuturlar. Arapça, Farsça ve hepsinden kırma bir Osmanlısıyla kullanırlar. Asıl soy Türkülüği ise Türkmen boyalarında yaşanır.

Bu kısa tarihçeyi demokrasi sorunu açısından yorumlarsak şunları söyleyebiliriz:

Ortadoğu'ya geçişleriyle birlikte Türk boyalarında 11. yüzyıldan itibaren ciddi bir sınıf ayrımı yaşanmaya başlamış olup, bu süreci demokrasi sorununun başlangıcı olarak almak mümkündür. Türkmen boyalarının son Selçuklu Sultanı olan Sultan Sancar'ı kafese koyup ölünceye kadar yanlarında taşımaları, aslında özgürlüklerine ve demokratik yaşamlarına ne kadar düşkün oldukları gayet iyi açıklamaktadır.

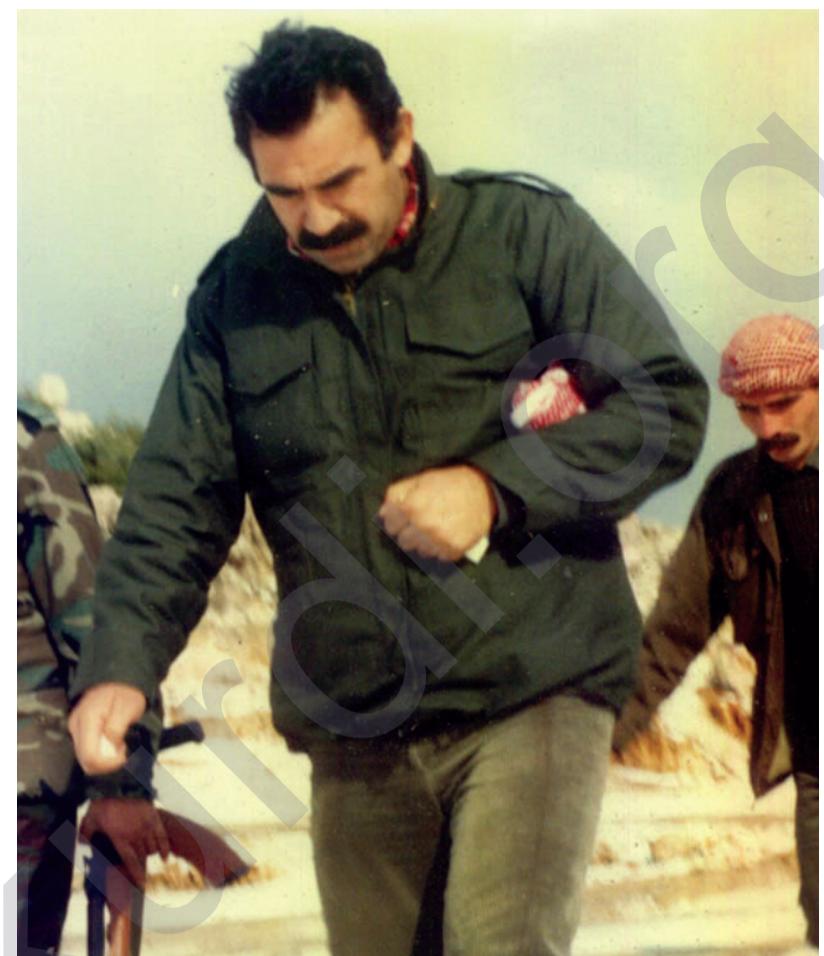
Türk boyalarının İslamiyet ile iki temel gruba bölünmeleri demokrasi sorununun özünü teşkil etmektedir. Aristokrasi, daha doğrusu askeri, dini aristokrasi ve toprak sahipleri devlet içinde yoğunlaşıp iktidar tekelini oluştururken, sistemden dışlanan yoksul kesimler ya eski göcbe boyalar gibi yayladan obaya obadan yaylaya dolaşır dururlar, ya da kent ve köy yoksulları olarak yaşamalarını zanaatçılık ve çiftçilikle sürdürürlerdi. Tüm Ortadoğu halklarında yaşanan bu bölünme çok sayıda isyan ve kaçınıklıkla sonuçlanmıştır. Mezhep bölünmeleri de bu gerçeklerle bağlantılıdır. Sünnilik ha-

kim tabakanın mezhebi olarak resmîşirken, muhalif mezhepler ise alevilik, şiiilik, işraklıyunluk, melevilik ve bekaşılık gibi yarı gizlilik içinde yaşamalarını sürdürmeye çalışırlar. Demokrasi mücadeleleri ortaçağda bu mezhepsel görünümler biçiminde verilmektedir. Dönemin demokratikleşmesi bu mezheplerle sağlanmaya çalışılmaktadır. Ayrıca göcbe kabile yaşamının kendisi demokratik mücadeledir. Ortaçağın tüm kabile düzenlerinde direniçi özü, demokratik mücadele olarak yorumlamak en doğru ifade biçimidir.

Resmi İslami ideolojik tekel olarak yorumlarsak, yarı gizli mezhep ideologilerini de demokratik söylemler olarak değerlendirmek mümkünür. 19. yüzyıl başlarına kadar yaşanan bu demokratik halkın hareketleri, kapitalist modernitenin Ortadoğu'ya nüfuz etmesiyle yeni bir süreç girecektir. Bir yandan eski hegemonik güç olan imparatorluk rejimleri ulus devletçi yöneliklerde dağılırken, diğer yandan yerine geçen küçük ulus devletler demokrasi sorununu daha da ağırlaştırırlar. Ulus devletler iki katlı bir yabancılasmayı temsil ederler; bir yandan eski uygarlıktan kalma iktidar olarak yabancılasmaya, diğer yandan kapitalist modernitenin dayattığı ulus devlet yabancılasması. Katmerleşen iktidar tekeli halkın kültürü üzerinde soykırıma varan rejimler uygular. Devlet eliyle kapitalistleşme burjuvalaşma ve faşistleşmeyi iç içे yürütmektedir. Türkiye bu süreci 20. yüzyılla birlikte yoğun yaşayacaktır. İttihat ve Terakki Cemiyeti olarak kendini adlandıran hareket bu süreçi ifade etmektedir.

Bütün göstergeler İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin 1920'lerdeki İtalyan Faşist Partisiyle Alman Nasyonal Sosyalist Partisi'nin prototipi olduğuna işaret etmektedir. Geç kapitalistleşen birçok ülkede benzer gelişmelerin yaşanması tesadüf olmayıp, kapitalist modernitenin gelişmesiyle ilgilidir. Derinleşen modernite krizinden kendini ancak sert sınıf savaşlarıyla, soykırımlarla güçlü çkarabileceğini hesaplayan bürokratik burjuvanın bundaki sorumluluğu belirleyicidir.

Aynı dönemde sistemleşmeye çalışan modernitenin ulus devlet ve endüstriyalizm unsurlarını temel hedef olarak seçen reel sosyalist hareketin bundaki payı da küçümsememez. Sadece demokrasi değil demosun, halkın kendisi, kültürül varlık olarak varlık yokluk sorunuyla karşı karşıya gelmiştir. Her iki dünya savaşı sırası ve arası dönemler, kapitalist modernitenin üç ana unsuruyla (kapitalizm, ulus devletçilik ve endüstriyalizm) dünya çapında hegemonyasını kesinleştirme çığlığını olarak yorumlanabilir. Birçok ulus, halk ve kültür iliklerine kadar bu çığlığını tehditlerini yaşıarken, kurtuluş fırsatını bulanlar da kendilerini abartmaktan ve hakim sisteme teslim etmekten alıkoyamadılar. Modernizmi aşamayan III. Internasyonal'ın 1930'larda geliştirmek istediği emek ve halk cephesi ile antifaşist cephe deneyimleri demokrasiye pek bir şey kazandırmadı. İkinci Dünya Savaşı sonrasında soğuk savaş döneminde yaşanan liberal demokrasi de, reel sosyalist halkın demokrasisi de özünde demokrasının inkarıydı. Hegemonya savaşlarını demokrasi ci-

lasıyla yürütmek sadece bir taktik meslesiyydi. Reel sosyalizmin çöküsü aslında liberalizmin de çöküsyüdü. 1990'lar sonrası dünya, sistemin derinleşen yapısal kriziyle çalkalanırken, demokrasi sorunu kendini bütün ağırlığıyla gündemleştirdi. Demokrasi dünya çapında içerik ve biçim olarak yeniden kendini tanımlamaya, demokratik modernite olarak sistemlendirmeye çabaladı.

Türkiye dünyanın bu çalkantılı süreçte bir yandan varlık yokluk sorunuyla karşı karşıya gelirken, diğer yandan cumhuriyet olarak yeni bir başlangıç yapma şansına kavuştu. Bu başlangıç yaptıran tarihi şahsiyet olarak Mustafa Kemal Paşa ile cumhuriyeti özdeş varlıklar olarak yorumlamak mümkünür. Bu iki varlığı çözümlemek günümüzde hala önemini korumaktadır. Mustafa Kemal'in kendisi cumhuriyet fikrini bir sır gibi saklayarak uygun günde ilan ettiğini belirtirken, aslında bu önemi ortaya koymaktadır. "Cumhuriyet neye karşı ve nasıl gerçekleşti?" sorusu kadar, "hangi evrensellerden kaynaklanıyor?" sorusu da halen boşta ve karşılıksız durmaktadır. Kelime olarak demokrasının Arapça karşılığı olan cumhuriyet, gerçek demokrasi miydi, değil miydi? Değilse neden bu duruma gelindi? Bunlar doğru yanıtlanması gereken temel sorulardır. Günümüzde Türkiye'nin tüm yaşamı kitleyen demokrasi sorununu tam kavrayabilmek, bu soruların altındaki gerçeklerin çözümlemekle mümkündür.

Bu konuya açıklık getirmek için yakın dönemde Türkiye tarihini incelemek tek başına yeterli değildir. Her dünya ülkedinde yaşadığı gibi, Türkiye ve benzerlerinin durumu da ancak yükselen Avrupa hegemonik uygarlığıyla bağlantı içinde kavranabilir. Bu dönemde hegemonik sistem kürseselleşmenin en güçlü dalgasını yaşamaktadır. En ücra köşedeki gelişmeleri hegemonik sistemden bağımsız incelemek açık ki yetersiz kalacaktır. İkinci önemli husus, Türkiye'nin yaşadığı dönüşümün Avrupa'daki orijinal çıkışları olası bağlantılarıdır. Burada